

Verslag over de economische conjunctuur in de distributie

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Dienst Conjunctuur en Sectorale Ontwikkeling

Mei 2018

De opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie bestaat erin de voorwaarden te scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.

Deze studie werd afgesloten op 18 mei 2018.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Dienst Conjunctuur en Sectorale ontwikkelingen

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Ondernemingsnummer: 0314.595.348

<https://economie.fgov.be>

Tel.: 0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marc Delporte
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangsstraat 50
1210 Brussel

Internetversie

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Inhoud

Lijst van grafieken.....	4
Lijst van tabellen.....	5
Voorwoord.....	6
Executive summary.....	7
1. Algemene context	11
2. Conjunctuur in de handel	14
<i>2.1. Conjunctuur.....</i>	<i>14</i>
<i>2.2. Omzet volgens de btw-gegevens .....</i>	<i>16</i>
<i>2.3. Investerings volgens de btw-gegevens .....</i>	<i>21</i>
<i>2.4. Tewerkstelling.....</i>	<i>25</i>
<i>2.5. Tijdelijke werkloosheid .....</i>	<i>29</i>
<i>2.6. Ondernemerschap.....</i>	<i>30</i>
2.6.1. Oprichtingen, schrappingen en btw-inschrijvingen van ondernemingen	31
2.6.2. Faillissementen en arbeidsplaatsenverlies door faillissementen.....	39
3. Andere indicatoren.....	44
<i>3.1. De Statbel-enquête bij de kleinhandel (C47).....</i>	<i>44</i>
3.1.1. De omzet in de verschillende takken van de detailhandel.....	45
3.1.2. Afdeling voeding, dranken en genotmiddelen.....	45
3.1.3. Textiel, kleding en schoeisel	45
3.1.4. Huishoudelijke artikelen en apparaten	46
3.1.5. Motorbrandstoffen.....	46
3.1.6. Diverse producten	47
<i>3.2. Registratie van de verkoop van nieuwe en tweedehandspersonenwagens.....</i>	<i>47</i>
<i>3.3. Consumptieprijsontwikkeling in de detailhandel.....</i>	<i>48</i>
<i>3.4. Elektronische handel .....</i>	<i>50</i>
3.4.1. Online b2c-aankopen.....	50
3.4.2. Online b2b-aankopen.....	52
3.4.3. Online b2b-verkopen	52
3.4.4. Omzet uit e-commerce	53
3.4.5. Obstakels bij e-commerce	54
4. Bijlagen.....	56
<i>Persoverzicht: de distributiesector staat voor nieuwe uitdagingen.....</i>	<i>62</i>

Lijst van grafieken

Grafiek 2-1. Conjunctuurcurve in de algemene economie en in de handel (01.2008-04.2018)	14
Grafiek 2-2. Conjunctuurcurves in courante consumptiegoederen	15
Grafiek 2-3. Conjunctuurcurves in niet-courante consumptiegoederen	16
Grafiek 2-4. Omzet in de handel	17
Grafiek 2-5. Investerings in de handel	22
Grafiek 2-6. Aantal arbeidsplaatsen in de handel (C45-C47)	26
Grafiek 2-7. Aantal arbeidsplaatsen in deelsectoren van C47	28
Grafiek 2-8. Tijdelijke werkloosheid in de handel	29
Grafiek 2-9. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in de deelsectoren van C47	31
Grafiek 2-10. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector C45	37
Grafiek 2-11. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in de sector C46	38
Grafiek 2-12. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector C47	39
Grafiek 2-13. Faillissementen en arbeidsplaatsenverlies in sector C45	40
Grafiek 2-14. Faillissementen en arbeidsplaatsenverlies in sector C46	41
Grafiek 2-15. Faillissementen en banenverlies in sector C47	42
Grafiek 2-16. Faillissementen en banenverlies in subsectoren van C47	43
Grafiek 3-1. Omzet van de detailhandel tegen werkelijke en tegen vaste prijzen	44
Grafiek 3-2. Omzet tegen werkelijke prijzen en tegen vaste prijzen in diverse takken van de detailhandel	45
Grafiek 3-3. Omzet tegen werkelijke prijzen en tegen vaste prijzen van motorbrandstoffen en diverse producten	46
Grafiek 3-4. Online aankopen in 2017 (bevolking tussen 16 en 74 jaar)	50
Grafiek 3-5. Online aankopen van goederen en diensten komende van andere Europese landen	51
Grafiek 3-6. Gebruik van e-commerce in kmo's tussen 2014 en 2017	53
Grafiek 3-7. Totale e-commerce verkopen van ondernemingen	53
Grafiek 3-8. Totale e-commerce verkopen van kmo's (10-249 tewerkgestelde personen)	54
Grafiek 3-9. Individuen die geen probleem hebben vastgesteld bij de online aankopen van goederen of diensten voor privégebruik	54

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Lijst van tabellen

Tabel 1-1. Groeiprognozes van de Europese Commissie en van het Federaal Planbureau	13
Tabel 2-1. Totaal van de omzet in de handel	17
Tabel 2-2. Totale investeringen in de handel.....	22
Tabel 2-3. Aantal arbeidsplaatsen in de handel (C45-C47)	26
Tabel 3-1. Aankoop van nieuwe en tweedehandspersonenwagens	47
Tabel 3-2. Inflatie in 2017 voor bewerkte levensmiddelen vergeleken met de buurlanden	48
Tabel 3-3. Inflatie in 2017 voor onbewerkte levensmiddelen vergeleken met de buurlanden	48
Tabel 3-4. Inflatie in 2017 voor niet-energetische industriële goederen vergeleken met de buurlanden	49
Tabel 3-5. Online aankopen in het afgelopen jaar	50
Tabel 3-6. Online aankopen naar productcategorie	52
Tabel 4-1. NACE-nomenclatuur in de distributiesector	56
Tabel 4-2. Omzet volgens btw-gegevens	60
Tabel 4-3. Investerings volgens btw-gegevens	61

Voorwoord

In het kader van een nauwere samenwerking tussen het secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) en de FOD Economie werd een gemeenschappelijk project op stapel gezet rond het uitvoeren van sectorale conjunctuuranalyses.

De FOD Economie zal, in samenwerking met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, onder meer zijn expertise inzetten om een uitgebreide conjunctuurstudie te maken van diverse sectoren, zoals de distributie, de voeding, de chemie, en de textiel.

Het huidige rapport “Economische conjunctuur in de distributie – mei 2018” werd samengesteld door het team van de Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie van de FOD Economie (Chantal Binotto, Jacques Libioulle, David Restiaux, Richard Saka Sapu, Kris Van den Berghe en Vincent Vanesse). Het werd nauwgezet nagelezen door het stuurcomité (Emmanuel De Béthune, Jean-Paul Denayer en Peter Van Herreweghe).

De positieve ervaringen van deze samenwerking en krachtenbundeling bieden talloze perspectieven voor een samenwerking tussen de FOD Economie en het secretariaat van de CRB voor andere projecten en studies. De twee directies hebben overigens een protocolakkoord gesloten om dit soort samenwerking structureel in de twee instellingen te verankeren en zij staan positief tegenover een verdere uitbreiding van deze samenwerking in het kader van de sectorale conjunctuuranalyses van de bijzondere adviescommissies van de CRB.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Executive summary

Algemene context

- De **internationale conjunctuur** bleek veerkrachtiger te zijn dan oorspronkelijk in 2017 gedacht.
- De **conjuncturele situatie in België** is vrij gunstig, en de economische bedrijvigheid in 2017 wordt getrokken door de binnenlandse vraag.
- De **belangrijkste gevaren** voor de Belgische economie, op de korte termijn, zijn exogeen van aard, met als belangrijkste aandachtspunten de Brexit en het handelsbeleid van de Verenigde Staten.
- In 2018 zou de economische groei versnellen in België, terwijl die zou vertragen in de eurozone.

Conjunctuur

- In weerwil van een gunstige economische context kalfde het vertrouwen van de bedrijfsleiders in de handel af in de tweede helft van 2017, en die trend zette zich door in de eerste maanden van 2018.

Omzet

- In 2017 realiseerden de drie sectoren van de **handel (C45-C47)** samen een omzet van 586 miljard euro, een stijging met 6 % ten opzichte van het jaar ervoor. Die groei is de snelste van de laatste vijf jaar.
- De groei van de omzet in **sector C45 “handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen”** vertraagde in 2017 (+8,7 % ten opzichte van het jaar ervoor, tegenover +9,7 % in 2016), waardoor de omzet in totaal 119,6 miljard euro bedroeg.
- **Sector C46 “groothandel, met uitzondering van auto’s en motorfietsen”** (gewoonlijk “groothandel” genoemd) kende opnieuw een groei in 2017, met een stijging van 6,4 % tegenover voorgaand jaar, na de daling met 3,6 % in 2016.
- De jaarlijkse omzetgroei van de **sector C47 “detailhandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen”** (gewoonlijk “detailhandel” genoemd) kende opnieuw een stijging in 2017 (+1,4 %). Hoewel dat de geringste was van de laatste drie jaar, werd de verkoop daardoor opgetrokken tot een totaal bedrag van 98 miljard euro.
- De omzet van **de overheersende subsector**, 47.1 “detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels”, nam jaar na jaar toe tijdens de periode 2008-2017 en bereikte een bedrag van 45,4 miljard in 2017, dat is een stijging met 2,5 % ten opzichte van het jaar ervoor (tegenover +7,9 % in 2016). Met een bijdrage van 1,2 procentpunt verklaart die subsector het grootste deel van de stijging in de detailhandel (+1,4 %) en verhuult daarmee de omgekeerde resultaten in de andere subsectoren van de detailhandel (C47).

Investeringsen

- In 2017 groeiden de investeringen in de **handel als geheel (C45-C47)** met 5 % ten opzichte van het jaar ervoor, om uit te stijgen boven de zes miljard euro, en zetten zo de stijgende trend voort die ingezet werd in 2014 na drie jaar van opeenvolgende daling.
- De investeringen groeiden in de automobielsector en in de groothandel.
- De investeringen namen eveneens toe in de detailhandel, onder impuls van de supermarkten, superettes en soortgelijke handelszaken, zodat voor het vierde opeenvolgende jaar een stijging vastgesteld wordt.

Tewerkstelling

- Het **aantal arbeidsplaatsen** in de **handel als geheel (C45-C47)** stabiliseerde praktisch in de periode 2012-2016. Van 492.285 arbeidsplaatsen in 2012 ging het naar 494.492 arbeidsplaatsen in 2016 (stijging met 0,4 %). Er werd een lichte stijging van de tewerkstelling vastgesteld voor de eerste negen maanden van 2017 (+0,9 %) ten opzichte van dezelfde periode van 2016.
- In de sector C45 “**handel in en reparatie van auto’s en motorfietsen**”, lijkt in 2016 een einde te komen aan de daling van de tewerkstelling die sinds 2012 werd vastgesteld, met een stijging van 1,4 % ten opzichte van 2015, om uit te komen op 56.196 arbeidsplaatsen, tegenover 54.408 het jaar ervoor. Die stijging zette zich door in de loop van de eerste negen maanden van 2017, waarbij de tewerkstelling in deze sector toenam met 2,6 % ten opzichte van dezelfde periode van 2016.
- Net als voor de sector C45 kwam er in 2016 een onderbreking in de dalende trend van de tewerkstelling die sinds 2012 vastgesteld werd in sector C46 “**groothandel, met uitzondering van auto’s en motorfietsen**”, waarbij de tewerkstelling met 0,1 % steeg ten opzichte van 2015, van 184.055 naar 184.269 arbeidsplaatsen. Die verbetering hield aan tijdens de eerste negen maanden van 2017, met een stijging met 0,4 % ten opzichte van dezelfde periode van 2016.
- In sector C47 “**detailhandel, met uitzondering van de handel in auto’s en motorfietsen**” werd de in 2014 ingezette stijging van de tewerkstelling in 2016 voortgezet, met een stijging van 0,9 % ten opzichte van het jaar ervoor, van 251.784 naar 254.031 arbeidsplaatsen. Die stijging zette zich door in de eerste negen maanden van 2017, waarbij de sector 2.452 nieuwe banen telde, dat is 1,0 % meer dan in dezelfde periode van 2016. Twee subsectoren zijn goed voor 95,2 % van de tewerkstelling van de sector C47, namelijk de sector 47.1 “detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels” (+7.696 rechtstreekse banen) en de sector 47.7 “overige detailhandel in gespecialiseerde winkels” (+7.333 rechtstreekse banen).

Tijdelijke werkloosheid

- Het aantal voltijdequivalenten (vte) dat een beroep deed op de tijdelijke werkloosheidsregeling nam af in de handel (C45-C47) in 2016 ten opzichte van 2015 en zakte naar het laagste peil sinds 2012. Het aantal vte dat een beroep deed op de tijdelijke werkloosheid daalde gemiddeld met 1.199 tussen 2015 en 2016 (-5,8 %). Tijdens de eerste drie kwartalen van 2017 daalde het aantal tijdelijke werklozen gemiddeld

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

met 2.938 ten opzichte van het jaar ervoor (-18,9 %), om uit te komen op 3.251 vte, het laagste aantal sinds 2012.

Demografie van de ondernemingen

- In 2016 telde de handel in zijn geheel (C45-C47) 176.712 **btw-plichtige ondernemingen**, dat zijn er 2.100 meer dan in 2015 (+1,2 %). De dynamiek van de ondernemingen, voornamelijk bestaande uit kmo's met minder dan 5 werknemers (91,1 %), wordt voor 53,3 % gedragen door sector C47 “detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen” en voor 32,8 % door sector C46 “groothandel, met uitzondering van auto's en motorfietsen”.
- In 2016 kenden de **oprichtingen van ondernemingen** in de handel als geheel (C45-C47) een stijging van 5,0 % ten opzichte van 2015, met 689 nieuw opgerichte ondernemingen (tegenover 345 het jaar ervoor). Bij die nieuwe oprichtingen ging het voornamelijk om kmo's waarvan 98,2 % met minder dan 5 werknemers. Die oprichtingen komen voor 57,7 % voor rekening van sector C47 “detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen” en voor 29,3 % voor rekening van sector C46 “groothandel, met uitzondering van auto's en motorfietsen”.
- Het aantal **schrappingen van ondernemingen** kende in 2016 in de handel als geheel (C45-C47) een gunstig verloop ten opzichte van 2015. Hun aantal daalde met 1.773 (van 13.769 geschrapte ondernemingen in 2015 naar 11.996 in 2016). Bij die schrappingen ging het voor 99,94 % om kmo's met minder dan 50 werknemers, waaronder de meeste minder dan 5 werknemers in dienst hebben (11.863 geschrapte ondernemingen met minder dan 5 werknemers minder op 11.989 met minder dan 50 werknemers). De schrappingen komen voor 57,8 % op het conto van sector C47 “detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen” en voor 31,7 % op het conto van sector C46 “groothandel, met uitzondering van auto's en motorfietsen”.

Faillissementen en daaraan gekoppeld banenverlies

- In 2017 kende de volledige sector van de handel (C45-C47) een ongunstige verloop van de **faillissementen**. Die kenden een toename met 6,8 % ten opzichte van 2016 (van 2.375 naar 2.536). Sector C47 “detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen” was goed voor 59,1 % van de faillissementen in de handel als geheel en kende een stijging met 8,5 % van het aantal faillissementen in 2017, van 1.382 naar 1.499 faillissementen. 2013 is het recordjaar voor de faillissementen in de handel als geheel (C45-C47).
- Het **banenverlies** als gevolg van die faillissementen in de handel als geheel (C45-C47) kende een gunstiger verloop in 2017 met een afname van 20,5 % ten opzichte van het jaar ervoor (van 4.497 naar 3.575 verloren arbeidsplaatsen). Sector C47 “detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen”, die goed is voor 63,8 % van de verloren arbeidsplaatsen in de handel als geheel, kende een afname ten opzichte van het jaar ervoor en telde 2.282 verloren arbeidsplaatsen in 2017. Het recordjaar van sector C47 qua verloren arbeidsplaatsen ten gevolge van faillissementen was 2016.

E-Commerce

- In 2017 deed 60 % van de Belgische bevolking, in de leeftijdscategorie 16 t.e.m. 74 jaar, het afgelopen jaar **online aankopen**, waardoor België nog steeds achterop-hinkt ten opzichte van de buurlanden (Nederland 79 % en Duitsland 75 %). Volgens cijfers van het Digital Scoreboard winkelden in 2017 37,4 % van de personen die in België gevestigd zijn online bij verkopers uit andere EU-landen, wat nog steeds veel hoger is dan de buurlanden (Nederland 27,2 % en Duitsland 17,9 %). Dat alles zorgt voor omzet- en banenverlies voor ondernemingen en gemiste belastingontvangsten voor de overheid.
- De Belgische bedrijven hebben sinds 2013, volgens cijfers van het Digital Scoreboard, wel een sterke **inhaalbeweging ontplooit voor de omzet van e-commerce** met 31,4 % in 2017 wat in vergelijking met de buurlanden heel sterk is (Nederland 14,6 % en Duitsland 20,7 %). In 2017 werden "**kleding en sportartikelen**" door Belgen het meest online aangekocht (57 %) en de trend is duidelijk in stijgende lijn sinds 2015. Bij online aankopen in 2017 heeft België bij 34,3 % van de individuen geen enkel **probleem** ondervonden, wat echter een slecht resultaat is in vergelijking met de buurlanden, wetende dat dat voor Duitsland 64,4 % bedraagt. De Verordening "**geo-blocking**" (EU2018/302) is in werking getreden op 23 maart 2018 en bedrijven krijgen nog tot 3 december 2018 tijd om zich aan te passen. Die verordening zal ervoor zorgen dat consumenten en bedrijven bij de aankoop van producten en diensten niet langer gediscrimineerd worden op het vlak van prijzen en verkoops- en betalingsvoorwaarden.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

1. Algemene context

De Europese economie

Volgens de voorjaarsprognoses van de Europese Commissie die gepubliceerd werden in mei 2018¹ kent de Europese Unie in 2017 een **versnelling van de groei** van zijn bbp, meer bepaald van 2 % in 2016 naar 2,4 % in 2017, dat is de sterkste groei van de laatste 10 jaar. Daarnaast kende voor het eerst sinds 2007 **elke lidstaat** in 2017 een economische expansie. Die goede prestaties zullen zich naar verwachting doorzetten in 2018 en in 2019, daarvoor die jaren een groei van de economische bedrijvigheid voorspeld wordt van respectievelijk 2,3 % en 2 %. Die **conjuncturele opleving** zou voortvloeien uit de verbetering van de arbeidsmarkt, een bijzonder hoog vertrouwen in de economie, voordelige financieringskosten en een sterker dan verwacht herstel van de economische bedrijvigheid en van de wereldhandel.

Binnen een onzekere internationale economische context getuigde de Europese economie van een zekere slagkracht, in weerwil van **zowel interne problemen** (terreuraanslagen) als **externe problemen**, zoals de geopolitieke spanningen (de brexit, de neiging tot afsluiting en protectionisme). Dankzij een reeks **gunstige factoren**, zoals de verbetering op de arbeidsmarkt, het bijzonder hoge consumentenvertrouwen en ook het welwillende monetaire beleid kon een mooi groeipeil gehaald worden. De **binnenlandse vraag** trok opnieuw de economische bedrijvigheid naar omhoog. Zo was de **privéconsumptie** de belangrijkste motor voor de groei van de economische bedrijvigheid in 2017, en dat zal naar verwachting ook in 2018-2019 het geval zijn. De investeringen daarentegen vertoonden in 2017 slechts een lichte groei, hoewel die volgens de Europese Commissie in 2018 zouden aantrekken, met name dankzij een sterkere vraag en gunstige financieringsvoorwaarden. Bovendien zouden de grotere winsten van de ondernemingen de financiering van investeringen mogelijk maken dankzij hun eigen middelen, meer bepaald voor de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling. Terwijl de **netto-uitvoer**, tot slot, de economische groei in 2016 beknotte, was zijn bijdrage in 2017 positief, maar dat zou terug minder zijn in 2018 en in 2019.

De rest van de wereld

Volgens het IMF² bedroeg **de wereldwijde economische groei** 3,8 % in 2017 dankzij een economische opleving in verschillende gebieden. Naar verwachting zal de opleving zich doorzetten in 2018 (+3,9 %), waarbij een toename van de economische groei verwacht wordt zowel voor de ontwikkelde economieën (+2,5 % in 2018 tegenover +2,3 % in 2017) als voor de opkomende landen en de ontwikkelingslanden (+4,9 % in 2018 tegenover +4,8 % in 2017). Tot de **gunstige factoren** die die opleving van de wereldwijde bedrijvigheid mogelijk maakten, behoren met name het tegemoetkomende monetaire beleid van de Europese Centrale Bank, een opleving van de wereldwijde handel en van de investeringen in de ontwikkelde landen. De belastinghervorming in de Verenigde Staten, die met name bestaat uit de verlaging van het belastingtarief voor vennootschappen en de tijdelijke aftrek van de geïnvesteerde bedragen, gecombineerd met het daarmee samenhangende begrotingsherstel, zou de binnenlandse alsook de buitenlandse vraag een boost moeten geven, vooral in de handelsbetrekkingen met Mexico en Canada. **Na** een eerste versnelling van de groei van de investeringen in 2017 (+2,3 %) mogen de Verenigde Staten dan ook opnieuw een

¹ European Economic Forecast, voorjaar 2018.

² World Economic Outlook, april 2018.

toename verwachten in 2018 (+2,9 %). Voor de opkomende landen en de ontwikkelingslanden zal de economische groei naar verwachting aanhouden dankzij een herleving in de landen die basisproducten uitvoeren als gevolg van de prijsstijgingen voor die producten. De resultaten lopen voor die groep landen evenwel uiteen. Terwijl men een versnelde groei van het bbp verwacht in India, van 6,7 % in 2017 naar 7,4 % in 2018, zou die voor China vertragen van 6,9 % in 2017 naar 6,6 % in 2018 en 6,4 % in 2019.

België

De **conjuncturele situatie in België** ziet er vrij gunstig uit. Het bruto binnenlands product (bbp) kent sinds 2014 een groei en nam toe met 1,5 % in 2016 na 1,4 % in 2015. De versnelling zal zich wellicht voortzetten in 2017 en in 2018 met een stijging van respectievelijk 1,7 % en 1,8 %, zo ramen de Europese Commissie en het Federaal Planbureau, alvorens enigszins te vertragen en terug te vallen op 1,7 % in 2019.

De economische groei werd in 2017 voornamelijk geschraagd door de **binnenlandse vraag zonder voorraden** (1,1 procentpunt) en meer bepaald door de gezinsbestedingen (0,7 procentpunt). Die zal naar verwachting de belangrijkste groeimotor blijven in 2018 door de grotere koopkracht van de gezinnen, gecombineerd met de verbetering op de arbeidsmarkt en de betere investeringsvoorwaarden. De bijdrage tot de groei van het bbp van de **netto-uitvoer** was licht positief in 2017 (0,4 procentpunt), maar zal wellicht neutraal zijn in 2018. Als namelijk de ondernemingen, dankzij een gunstiger internationaal handelsklimaat, meer kunnen uitvoeren, met name naar hun belangrijkste handelspartners, zal het aantrekken van de binnenlandse vraag leiden tot een stijging van de Belgische invoer, zodat het netto-effect enigszins verminderd wordt. De stijging van de inflatie (HICP) daarentegen, met 2,2 % in 2017, dat is 0,4 procentpunt meer dan in 2016, voornamelijk als gevolg van de stijging van de energieprijzen en met name de aardolieprijzen, zal enigszins de positieve effecten van de matige loongroei verminderen. De inflatie nam overigens in 2017 sneller toe in België dan in de buurlanden en in de eurozone.

De **belangrijkste risico's** voor de Belgische economie op korte termijn zijn van exogene aard. De brexit en het resultaat van de onderhandelingen, waarbij mogelijk geen handelsakkoord bereikt wordt tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk (vierde belangrijkste handelspartner van België), het verlies aan vertrouwen in de wereldmarkten, de (aangekondigde of aannemelijke) voornemens tot protectionistisch handelsmaatregelen van een aantal aloude handelspartners, met name de Verenigde Staten, en de inflatiedruk die kan leiden tot een strenger monetair beleid, kunnen min of meer uitgesproken gevolgen hebben voor bepaalde sectoren van de Belgische economie.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 1-1. Groeiprognoses van de Europese Commissie en van het Federaal Planbureau

Vooruitzichten voor de bbp-groei, in %.

	2017	2018	2019
Wereld	3,7	3,9	3,9
Eurozone	2,4	2,3	2
Verenigde Staten	2,3	2,9	2,7
Japan	1,7	1,3	1,1
Verenigd Koninkrijk	1,8	1,5	1,2
België	1,7	1,8	1,7
<i>Binnenlandse vraag *</i>	<i>1,3</i>	<i>1,8</i>	<i>1,8</i>
<i>Veranderingen in de voorraden *</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,2</i>	<i>0</i>
<i>Netto-uitvoer *</i>	<i>0,4</i>	<i>0</i>	<i>-0,1</i>

* = Bijdrage in procentpunt aan reële groei van het bbp.

Bron: EC (European Economic Forecast, spring 2018); Federaal Planbureau (Economische Vooruitzichten 2018-2023, maart 2018).

Focus. Distributiesector staat tegenover nieuwe uitdagingen – opmerkelijke feiten van 2017 en 2018

Teloorgang van de hypermarkten en succes van de **buurthandel**.

Concurrentie van de **hard discounters**.

Lokaal aankopen binnen een **korte keten**.

Opleving van de **grensoverschrijdende handel** met een bepalende prijsfactor.

Ontwikkeling van de **e-commerce**.

Gespannen sociaal klimaat, door het zoeken naar een grotere rentabiliteit en een toegenomen flexibiliteit.

Responsabilisering van de **consument** door het zoeken naar biologische producten, traceerbaarheid, voedselveiligheid, dierenwelzijn, strijd tegen plastics, ...

De geïnteresseerde lezer kan meer informatie terugvinden in het persoverzicht in bijlage.

2. Conjunctuur in de handel

2.1. Conjunctuur

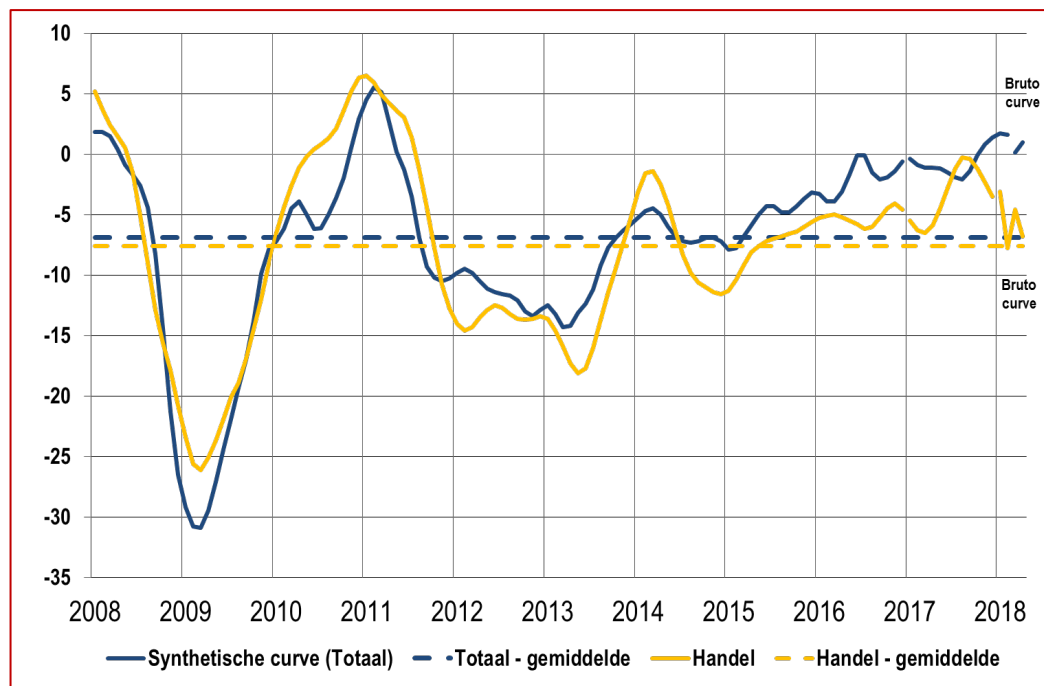
De afgevlakte conjunctuurcurve in de handel zoals weergegeven in grafiek 2-1 bestrijkt de periode van januari 2008, van het begin van de economische en financiële crisis, tot december 2017 en werd aangevuld met de brutogegevens voor de eerste 4 maanden van 2018.

Sinds 2008 kende de **algemene synthetische curve** (industrie, handel, bouw,...) drie conjunctuurcycli. De eerste cyclus, met een forse afname van het vertrouwen gevolgd door een herstel in 2010, is van grotere omvang dan de volgende.

De conjunctuurcurve **voor de handel** lijkt gecorreleerd te zijn met de algemene curve. Sinds 2012 evenwel lijkt de correlatie tussen beide curves weliswaar nog steeds aanwezig, maar de vertrouwenscurve van de bedrijfsleiders van de handel ligt enigszins onder de algemene curve, op twee uitzonderingen na.

Van maart 2017 tot augustus 2017 kent de vertrouwenscurve van de bedrijfsleiders van de handel een sterkere stijging, alvorens nadien terug af te nemen. Het jaarprofiel van de curve in de vorm van een “klok” steekt af tegen dat van de algemene synthetische curve in de vorm van een “holte”. De vertrouwenspiek die in augustus 2017 vast te stellen is in de afgevlakte curve van de handel is te verklaren door de optimistische voorspellingen van de bedrijfsleiders op het vlak van tewerkstelling. Sindsdien is hun vertrouwen afgenomen, met name wat betreft de vooruitzichten inzake de orderboekjes. Begin 2018 wijzen de laatste brutogegevens (van januari tot april 2018) wel degelijk op een afgenomen vertrouwen van de bedrijfsleiders in de drie componenten van de indicator (tewerkstelling, vraag en orders).

Grafiek 2-1. Conjunctuurcurve in de algemene economie en in de handel (01.2008-04.2018)

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

De uitsplitsing per subsector laat zien dat het bedrijfsklimaat, gemeten aan de hand van de afgevlakte curve, in de loop van 2017 voor het grootste deel van de **handel in goederen** verbeterde, alvorens terug te vallen op het einde van het jaar. Voor sommige producten ziet men

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

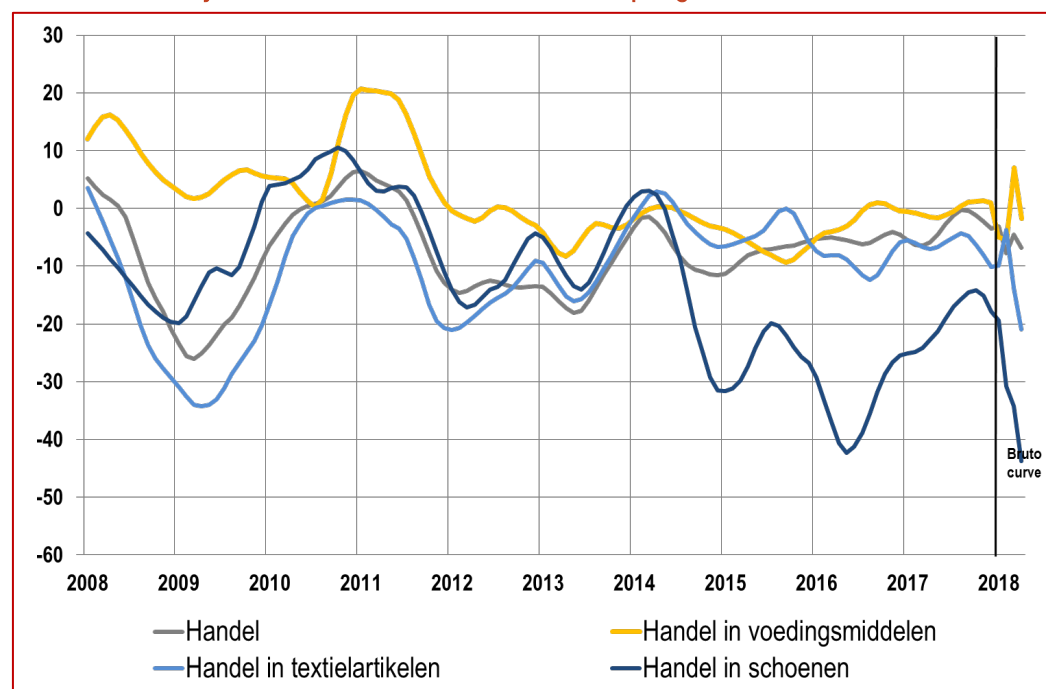
duidelijk het verloop in de vorm van een “klok”, met een even snelle daling als de stijging die eraan voorafging (met name in de distributie van voertuigen). Daarna zag de cyclus er niettemin vlakker uit. Met uitzondering van de meubelen, de voedingsmiddelen en de elektrische en elektronische toestellen, wijzen de gegevens van 2018 op een min of meer uitgesproken afname van het vertrouwen van de bedrijfsleiders.

In de sector “**handel in textiel**” ging het vertrouwensklimaat begin 2018 achteruit na een vrij stabiel 2017.

Het vertrouwen in de “**handel in voedingsmiddelen**” is gewoonlijk stabiel, omdat die handelssector minder beïnvloed wordt door de conjunctuur dan andere soorten minder “essentiële” producten. Die sector kent overigens talrijke uitdagingen in 2017 en in 2018 en verdient extra aandacht.

Van de bestudeerde subsectoren kent de “**handel in schoenen**” het grootste hernieuwde optimisme sinds midden 2016, toen een dieptepunt werd bereikt voor de waarnemingsperiode tot oktober 2017. De brutogegevens van 2018 wijzen niettemin op een ingestort vertrouwen van de bedrijfsleiders dat naar het historische dieptepunt van april 2016 gezakt lijkt te zijn (volgens de afgevlakte gegevens). Het bedrijfsklimaat voor de sector lijkt sinds 2014 in zekere zin “losgekoppeld” te zijn, met sterke schommelingen voor die indicator.

Grafiek 2-2. Conjunctuurcurves in courante consumptiegoederen

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

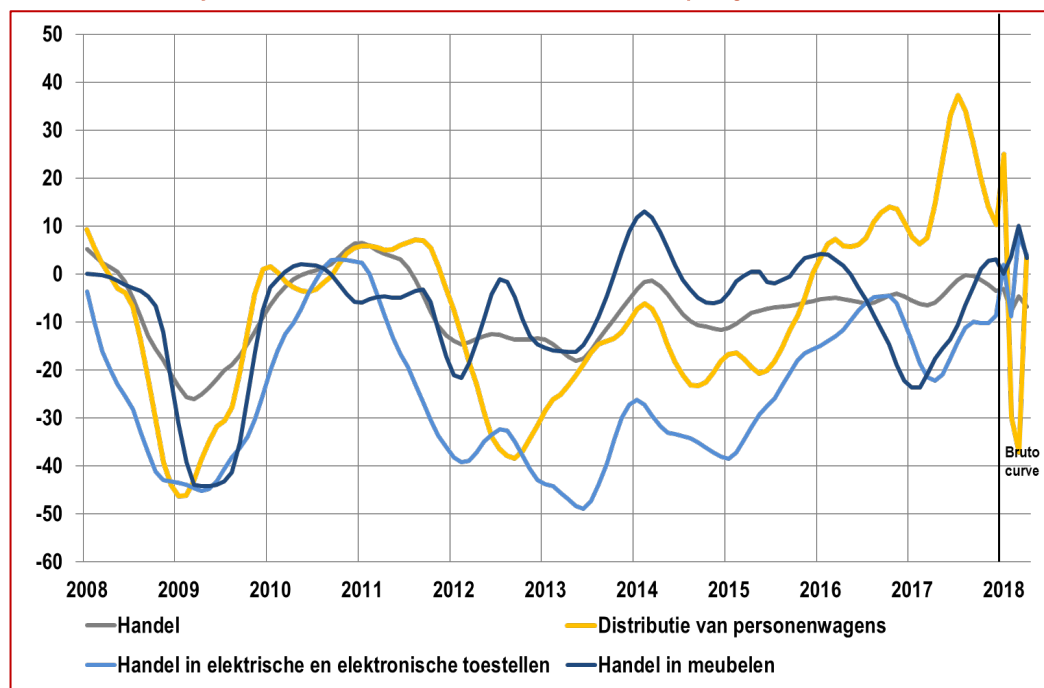
Het vertrouwen in de “**handel in meubelen**” ging er fors op achteruit in 2016, om in maart 2017 een dieptepunt te bereiken, om dan nadien terug te verbeteren.

Na sinds 2010 sterk verzwakt te zijn, herstelde het vertrouwen zich in de sector “**handel in elektrische en elektronische toestellen**” sinds 2015, om een hoogtepunt te bereiken in juni 2016. Het vertrouwen zakte vervolgens opnieuw, om zich dan weer te herstellen in de loop van 2017.

In 2016 kende het vertrouwenspeil in de “**distributie van nieuwe personenwagens**” een sterke stijging, om in juli 2017 (afgevlakte curve) een piek te bereiken voor de periode 2008-

2017. De brutogegevens van februari en maart 2018 vertonen een duidelijke verzwakking van het vertrouwen, dat zich vervolgens in april goed herstelde.

Grafiek 2-3. Conjunctuurcurves in niet-courante consumptiegoederen

Bron: NBB, conjunctureenquêtes.

2.2. Omzet volgens de btw-gegevens³

In 2017 bedroeg de omzet van de drie sectoren van de handel (C45-C47) samen 586 miljard euro, dat is een stijging met 6 % ten opzichte van het jaar ervoor.

Die groei is de snelste van de laatste vijf jaar. Ten opzichte van 2008 steeg de omzet in de handel met 23,1 % in 2017.

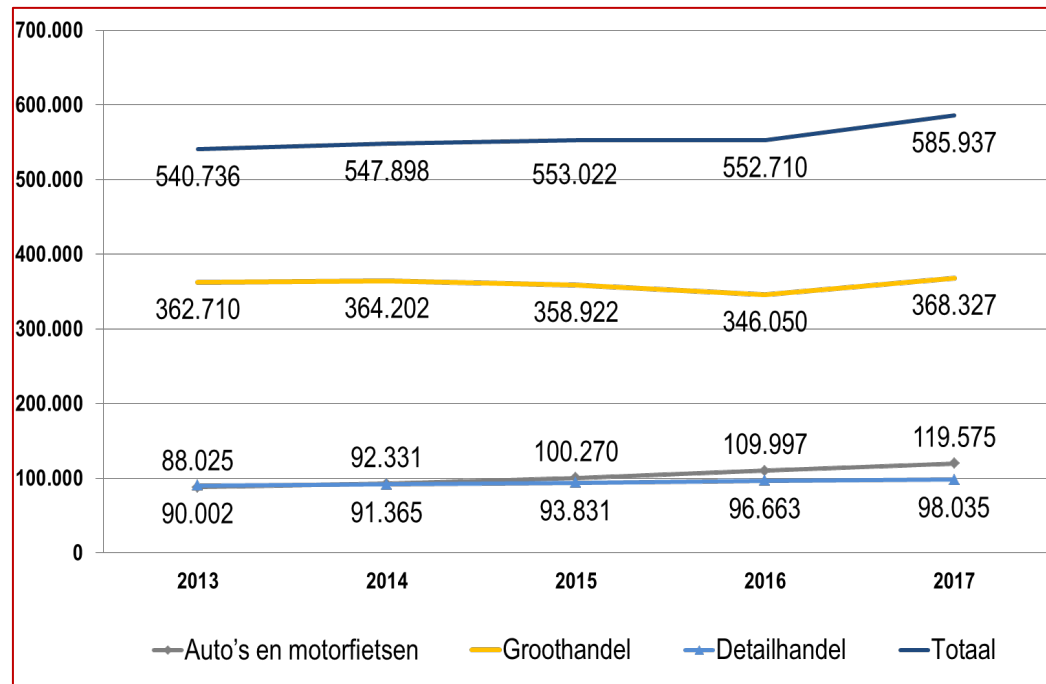
Sinds 2008 ging de omzet voornamelijk in stijgende lijn in de autohandel (+31,5 % dankzij de verkoopcijfers van 2016) en in de detailhandel (+26,3 %). Onder invloed van de volatiliteit van de brandstofprijzen kende de verkoop in de groothandel een stijging van 19,8 % ten opzichte van 2008, ondanks twee opeenvolgende dalingen in 2015 en in 2016.

³ Definitie Statbel: de omzet omvat alle bedragen (exclusief btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in België of in het buitenland. Bovendien omvat de omzet alle andere kosten (vervoer, verpakking, enz.) die aan de klant worden doorberekend, ook al worden ze apart in rekening gebracht. Kortingen, rabatten en disconto's moeten in mindering worden gebracht, evenals de waarde van teruggekomen producten (via creditnota's). Inkomsten dat als overige bedrijfsopbrengsten, financieel inkomen of uitzonderlijke opbrengsten in de bedrijfsrekeningen voorkomt, wordt niet tot de omzet gerekend.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 2-4. Omzet in de handel

In miljoen euro.

Bron: Statbel.

Tabel 2-1. Totaal van de omzet in de handel

*Bedragen in miljoen euro en wijzigingen ten opzichte van het jaar ervoor in %

	NACE-code	2013	2014	Omzet 2015	2016	2017	Verandering 2017/2008
Auto's en motorfietsen	45	88.025	92.331	100.270	109.997	119.575	31,5%
t/t-1			4,9%	8,6%	9,7%	8,7%	
Groothandel	46	362.710	364.202	358.922	346.050	368.327	19,8%
t/t-1			0,4%	-1,4%	-3,6%	6,4%	
Detailhandel	47	90.002	91.365	93.831	96.663	98.035	26,3%
t/t-1			1,5%	2,7%	3,0%	1,4%	
Totaal	45-47	540.736	547.898	553.022	552.710	585.937	23,1%
t/t-1			1,3%	0,9%	-0,1%	6,0%	

Bron: Statbel.

Handel in en reparatie van auto's en motorfietsen (C45)

De groei van de omzet in sector C45 “handel in en reparatie van auto's en motorfietsen” vertraagde in 2017 (+8,7 % ten opzichte van het jaar ervoor, tegenover +9,7 % in 2016), wat in totaal een bedrag gaf van 119,6 miljard euro. Het is de vijfde opeenvolgende stijging in de verkoop, terwijl de sector een aanzienlijke daling van zijn omzet kende in 2009 (-19,3 %, vergeleken met het jaar ervoor) en een matige daling in 2012 (-3,9 %). Voornamelijk twee subsectoren vormen die bedrijfstak. Zo kende subsector 45.1 “handel in auto's”, die het meeste gewicht heeft, een stijging van zijn omzet met 10,4 % in 2017 (een lichte versnelling van de groei op jaarbasis). Subsector 45.3 “handel in onderdelen en accessoires van auto's” kende een stijging van zijn verkoop voor het derde opeenvolgende jaar (+3,2 % in 2017 na +7,9 % in 2016). De minder belangrijke subsector 45.2 “onderhoud en reparatie

van auto's" kende een stijging van de verkoop in 2017 (+6,3 %). De drie subsectoren vertonen derhalve een toename van hun verkoop in 2017 ten opzichte van 2016, hetgeen op een gunstige conjunctuur voor de sector wijst.

Groothandel, met uitzondering van auto's en motorfietsen (C46)

Sector C46 "**groothandel, met uitzondering van auto's en motorfietsen**" (gewoonlijk "groothandel" genoemd) kende terug een groei in 2017. De sector wordt gedomineerd door drie subsectoren, in volgorde van belangrijkheid de gespecialiseerde handel (46.7) zoals de brandstoffen en de chemische producten, de handel in consumentenartikelen (46.4) en de handel in voedingsmiddelen (46.3). De sector (C46) kende een stijging van zijn omzet in 2017 (+6,4 % op tegenover het vorige jaar, na de daling met 3,6 % in 2016). De omzet bedroeg 368,3 miljard euro, met name onder impuls van de eerste, de belangrijkste, subsector. In subsector 46.7 "**overige gespecialiseerde groothandel**" groeide de omzet namelijk met 11,6 % in 2017. Die stijging is met name te verklaren door het prijspeil van de brandstoffen (+25,8 % in categorie 46.71 "**brandstoffen**" en de stijging van de omzet in categorie 46.75 "**groothandel in chemische producten**" (+15 %) na vier jaar van opeenvolgende daling).

De tweede belangrijkste subsector, 46.4 "**groothandel in consumentenartikelen**", kende een nieuwe daling van zijn omzet in 2017. De verkoop in subsector 46.4 daalde met 2,7 % in 2017, wat neerkomt op een verlies van 2,4 miljard euro op jaarbasis.

Binnen die subsector is het categorie 46.46 "**groothandel in farmaceutische producten**" die aan de basis van die daling ligt, want hier daalde de verkoop met 4 miljard euro in 2017 (-8,6 %). Die categorie is veruit de belangrijkste van de subsector en vertoont gewoonlijk een dynamisch profiel, dat plotseling onderbroken werd in 2016 (het betreft de eerste daling van de verkoop sinds 2008). Daarnaast kende categorie 46.43 "**groothandel in elektrische huishoudapparaten**" een lichte stijging van haar omzet na vijf jaar van opeenvolgende daling (+0,3 % in 2017). Ten opzichte van 2008 kende die categorie een daling met 39,4 % van haar omzet. De verkoop in categorie 46.42 "**groothandel in kleding en schoenen**" blijft stijgen in 2017 (+6 %).

In de derde belangrijkste subsector, 46.3 "**groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen**", was de groei van de omzet forser in 2017 dan in 2016 (+4,7 % tegenover +2,7 % in 2016). Onder de categorieën waar de prijzen weliswaar stegen, maar minder snel dan het jaar ervoor, vindt men 46.31 "**groothandel in groenten en fruit**" (+3,9 % tegenover +4,9 % in 2016) en 46.36 "**groothandel in suiker, chocolade en suikerwerk**" (+16,2 % tegenover +18,1 % in 2016). Categorie 46.35 "**groothandel in tabaksproducten**" kende een omzetsdaling met 7,4 % in 2017 (na -6,8 % het jaar ervoor). In categorie 46.32 "**groothandel in vlees en vleesproducten**" hield de sinds 2016 ingezette stijging van de verkoop verder aan (+4,6 % in 2017 tegenover +5,5 % het jaar ervoor na drie opeenvolgende dalingen). De belangrijkste versnelling vindt men in categorie 46.33 "**groothandel in zuivelproducten, eieren, spijsoliën en -vetten**" (+31,7 % in 2017 na 15,4 % in 2016).

Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen (C47)

De jaargroei van de omzet van sector C47 "**detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen**" (gewoonlijk "detailhandel" genoemd) kende opnieuw een toename in 2017 (+1,4 %), hoewel dat de minst beduidende stijging is van de laatste drie jaar, waardoor de verkoop uitkomt op een totaal bedrag van 98 miljard euro.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De omzet van de overheersende subsector, 47.1 “**detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels**”, nam geleidelijk toe in de loop van de jaren 2008-2017 om een bedrag van 45,4 miljard euro te halen in 2017, een stijging met 2,5 % ten opzichte van het jaar ervoor (tegenover +7,9 % in 2016). Met een bijdrage van 1,2 procentpunt levert die subsector het grootste deel van de stijging in de detailhandel (+1,4 %) en compenseert hij daarmee de resultaten die opgetekend werden in de andere subsectoren van de detailhandel (C47). Categorie 47.11 “**detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen**”, bestaande uit de superettes en supermarkten, is de grootste component van die subsector. Sinds 2008 is de omzet er gestegen met 47,6 %.

Typisch voor die categorie is het streven naar expansie via het verwerven van nieuwe handelsoppervlakte. Naast de hypermarkten en supermarkten vindt men ook winkels van bescheidener omvang. De zelfstandigen specialiseren zich (het hogere gamma, of bio, bijvoorbeeld) of sluiten zich aan bij de verschillende groepen. De detailhandel in voeding in niet-gespecialiseerde winkels wordt gedomineerd door de groep **Colruyt**, die zijn uitbreidingsstrategie voortzet via de opening van nieuwe Colruyt-winkels en via een diversificatie van zijn activiteiten, meer bepaald via de opening van Bio Planet- of Okay-winkels. Colruyt bezit bovendien de SPAR- en de ALVO-winkels en levert tevens aan kleine zelfstandige winkeliers (activiteit van groothandel geglobaliseerd in de jaarrekeningen van de onderneming). Met uitzondering van de “**hard discounters**” (ALDI en LIDL) waarover weinig informatie beschikbaar is (LIDL bijvoorbeeld globaliseert zijn rekeningen in Duitsland) diversifiëren de andere distributiegroepen (Carrefour, Carrefour Groupe, Mestdagh, Delhaize, Louis Delhaize en Intermarché) eveneens hun activiteiten, zij het via een waaier van verschillende types verkoopoppervlakte (via verschillende merken met elk een eigen identiteit) zij het via nieuwe distributiekanaalen (klaarmaken van de inkopen voor afhaling door de klant of zelfs levering aan huis).

Daarnaast gaan de veranderingen snel in deze sector, vooral ingegeven door een sterk concurrerende omgeving. In 2016 stopte Delhaize met zijn winkels “Red market” om die op te nemen onder de merknamen AD en Proxy Delhaize. Delhaize stootte daarnaast ook de keten Tom&Co af, om zich te concentreren op voeding. Naast de **hypermarkten** (oppervlakte van meer dan 2.500 m²) die in 2017 grote moeilijkheden ondervonden (herstructurering van Carrefour) en de **supermarkten** (tussen 100 m² en 2.500 m²) kunnen de groepen rekenen op de kleinere “markten” die talrijk in het land aanwezig zijn (onder eigen embleem, onder franchise of zelfstandig). Het is evenwel niet mogelijk de verkoop per type of volgens verkoopoppervlakte uit te splitsen op basis van de administratieve gegevens.

De op een na belangrijkste subsector (volgens omzet maar ook tewerkstelling), 47.7 “**detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels**”, kende een stabilisatie van zijn omzet in 2017 na de daling met 3,3 % in 2016). In die subsector zijn de zelfstandigen en de kmo's sterk aanwezig (93 % van de ondernemingen hebben er minder dan 5 werknemers). De overheersende categorie, de **kleding** (47.71), vertoonde opnieuw een stijging van de omzet in 2017 (+1,3 % tegenover -6,5 % in 2016). De verkoop van **schoenen** (47.72) verminderde in 2017 (-1,6 % na -3,4 % in 2016). De verkoop van **farmaceutische producten** (47.73) viel eveneens terug in 2017 (-0,3 %, tegenover +11,7 % in 2016), evenals de verkoop van **medische en orthopedische artikelen** (47.74) (-9,5 % in 2017). De **cosmetica en toiletartikelen** (47.75) groeiden met 7,4 % in 2017 en de **bloemen, planten, zaden en producten voor dieren** (47.76) met 2,9 %.

De derde subsector in de rangschikking, 47.5 “**detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels**” kende een lichte omzetsdaling in 2017 (-0,6 %). De handel in **huishoudelijke artikelen in gespecialiseerde winkels** (categorie 47.51 + 47.53 + 47.59) zakte in 2017 met 1,9 % na twee opeenvolgende jaren van stijging. Een belangrijke speler echter voor de huishoudelijke artikelen, **Blokker**, sloot een aantal winkels in 2017, zowel op de Nederlandse markt (het merk is van Nederlandse oorsprong) als op de Belgische markt. Het succes gecombineerd met de expansiestrategie van de hard discount keten **Action** lijkt de concurrenten te treffen. Die laatste keten bevindt zich evenwel in een andere NACE-code, 47.19, die overigens sinds enkele jaren een vrij dynamisch profiel vertoont. Nog steeds in subsector 47.5, de detailhandel in **ijzerwaren, verf en glas** (47.52), hield het herstel van de verkoop aan dat sinds 2016 was ingezet (+1,5 % in 2017 na +2,2 % in 2016), na twee opeenvolgende jaren van daling. Categorie 47.54 “**detailhandel in elektrische huishoudapparaten in gespecialiseerde winkels**” vertoonde een daling in de omzet in 2017 (-1,4 %), waarmee drie jaar van opeenvolgende stijging onderbroken wordt.

Subsector 47.2 “**detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels**” kende een daling van de verkoop in 2017 (-2,4 %). De inkomsten uit de verkoop daalden aanzienlijk in 47.25 “**detailhandel in dranken in gespecialiseerde winkels**” (-14,8 % in 2017 na -4,4 % in 2016). De verkoop steeg licht in 2017 in 47.22 “**detailhandel in vlees en vleesproducten in gespecialiseerde winkels**” (+0,7 % na de stabilisatie in 2016). Sinds 2012 is de verkoop in de subsector 47.2 “detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels” minder dynamisch dan de verkoop van de detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen (47.11) en vertoont die voor de tweede maal een daling. De verhouding tussen de omzet in 2017 van 47.2 en 47.11 is 11,7 % (tegenover 15,5 % in 2008), wat zich vertaalt in een nieuw **verlies van marktaandeel van de gespecialiseerde winkels in het voordeel van de grote winkelketens en de superettes**. De handel in **groenten en fruit** (47.21) kende een daling van de verkoop in 2017 (-5,9 %). De trend is neerwaarts in de periode 2008-2017. De stijgende trend in de subsector **brood, banketbakkerswerk en suikerwerk** (47.24) hield aan in 2017 (+1,3 %). Sinds 2009 steeg de verkoop jaarlijks in de **handel in tabaksproducten** (47.26) en kende die een stijging met 7,2 % in 2017 ten opzichte van het jaar ervoor.

De subsector 47.4 “**detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels**” kende een achteruitgang van zijn omzet met 2,8 % in 2017 na de stijging met 1,8 % in 2016. Sinds 2008 bereikt de daling er 31,6 %.

De omzetsdaling houdt aan in subsector 47.6 “**detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels**” met een zesde opeenvolgende jaar van daling (-3,1 % in 2017). Met uitzondering van de **platenzaken** (47.63) kenden alle categorieën een daling van de omzet in 2017. Er werd zowel een daling waargenomen bij de **boekhandels** (47.61) en de **krantenwinkels** (47.62) als bij de **speelgoedwinkels** (47.65) (de consumenten verkiezen overigens de kanalen van de e-commerce om zich dat type producten aan te schaffen) en de winkels voor **sportartikelen** (47.64). De twee laatste categorieën kenden een stijging in 2016. Door een verandering van de consumptiegewoonten voor audio- en video-producten kende categorie 47.63 “**detailhandel in audio- en video-opnamen in gespecialiseerde winkels**” door de jaren een afnemende omzet. Net als in 2016 echter nam de verkoop in 2017 toe met 12,8 % vergeleken met het jaar ervoor. De sinds 2008 vastgestelde daling is evenwel aanzienlijk (-87,3 %).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De subsector 47.8 “**markt- en straathandel**» vertoont de meest bescheiden groei van de verkoop gedurende de periode 2008-2017 (+0,6 % na +3,9 % in 2016), sinds 2008 een stijging met 30,3 %. Met een omzet van rond de 500 miljoen euro echter blijft het relatieve aandeel van die subsector in de volledige omzet van de detailhandel marginaal (2 %).

In de subsector 47.9 “**detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel**” vertoonde de verkoop meer dynamiek in 2017 (+19 %) dan het jaar ervoor (+11,4 %). Jaar na jaar blijft categorie 47.91 “**verkoop via postorderbedrijven of via internet**” een gunstig omzetverloop optekenen, met 25,0 % stijging in 2017, wat de totale stijging op 320,3 % brengt sinds 2008. In die categorie vindt men de “pure players” die over geen fysieke winkels beschikken maar op catalogus of via e-commerce verkopen ongeacht het soort verkochte producten of diensten. Belangrijk hierbij op te merken is dat de ontwikkeling van de elektronische handel van de grote distributieketens niet weergegeven is in die NACE-code. De omzet die wordt gerealiseerd via de online-verkoop van de al dan niet gespecialiseerde winkels die tevens over fysieke winkels beschikken (zoals VANDEN BORRE) wordt namelijk opgenomen in de belangrijkste NACE-code van de keten. Subsector 47.91 “verkoop via postorderbedrijven of via internet” omvat vooral ondernemingen die uitsluitend actief zijn in de **postorderverkoop** (men vindt er ook de verkoop van tickets voor concerten en vertoningen).

2.3. Investerings volgens de btw-gegevens⁴

In 2017 namen de investeringen⁵ in de hele handelssector (C45-C47) toe met 5 % ten opzichte van het jaar ervoor en overschreden de totale som van zes miljard euro. Daarbij vervolgden ze de stijgende beweging die was ingezet in 2014 na drie opeenvolgende jaren van daling. Na de opleving in 2010, te verklaren als inhaalbeweging aansluitend op de crisis, namen tussen 2011 en 2013 de investeringen in de handelssector terug af, echter in uiteenlopende mate voor de drie sectoren. Met name werd 2010 gekenmerkt door een duidelijke versnelling van de activa-verwerving in de kleinhandel, gevolgd door een inkrimping in 2011. Sedert 2008 zijn de investeringen met 51,4 % gestegen in de “verkoop en reparatie van autovoertuigen” (C45) en met 20,1 % in de “kleinhandel” (C47), maar ze gingen met 6,1 % achteruit in de “groothandel” (C46). De drie sectoren hebben in het voorbije jaar meer geïnvesteerd dan het jaar ervoor, maar wel met een sneller groeitempo in de autohandel.

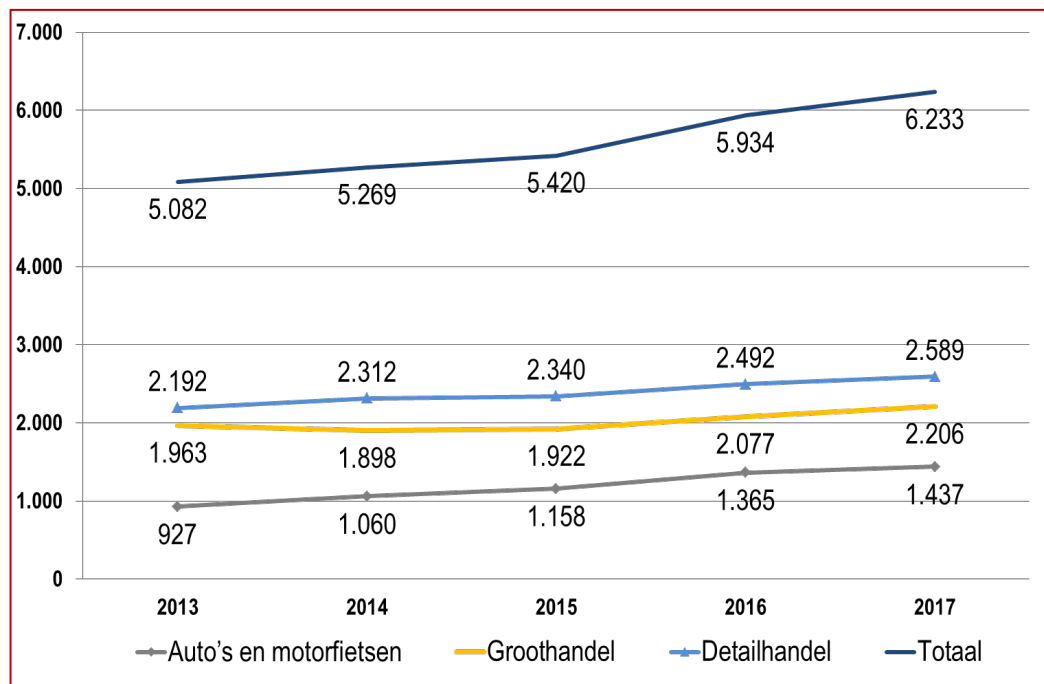
---

⁴ Statbel-definitie: Investerings zijn de uitgaven gepleegd door de btw-plichtige voor de verwerving van goederen en diensten die deel uitmaken van zijn bedrijfsactiva: oprichtingskosten, immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen, installaties, machines en uitrusting, meubilair en rollend materieel, vaste activa in leasing en overige vaste activa. De aankopen van andere diensten en studies (bv. ereloon architect) alsook de lonen en andere sociale lasten (b.v. personeelsleden van het bedrijf die worden ingezet om een gebouw op te trekken of te verbouwen) worden dus niet beschouwd als behorende tot de investeringen.

⁵ De statistieken van de investeringsuitgaven zijn niet cyclisch; het kan voorkomen dat ze hoge eenmalige investeringen registreren, die het jaar daarop werktuiglijk aanleiding zullen geven tot een daling.

Grafiek 2-5. Investerings in de handel

In miljoen euro.

Bron: Statbel.

Tabel 2-2. Totale investeringen in de handel

*Bedrag in miljoen euro en groei ten opzichte van het jaar voordien, wijzigingen in %

	NACE- code	2013	2014	Investeringen			Verandering 2017/2008
				2015	2016	2017	
Auto's en motorfietsen	45	927	1.060	1.158	1.365	1.437	51,4%
t/t-1			14,3%	9,3%	17,8%	5,3%	
Groothandel	46	1.963	1.898	1.922	2.077	2.206	-6,1%
t/t-1			-3,3%	1,3%	8,1%	6,2%	
Detailhandel	47	2.192	2.312	2.340	2.492	2.589	20,1%
t/t-1			5,5%	1,2%	6,5%	3,9%	
Totaal	45-47	5.082	5.269	5.420	5.934	6.233	14,2%
t/t-1			3.7%	2.9%	9.5%	5.0%	

Bron: Statbel.

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (C45)

Ook voor de investeringen in de sector "handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" ging het in 2013 ingezette herstel voort. Het groeitempo van de investeringen liep wat achteruit en bereikte 5,3 % in 2017, tegenover 17,8 % in 2016. Aangezien de verkopen in deelsector 45.1 "handel in autovoertuigen" zich in 2017 stabiliseerden kan die dynamiek enkel worden verklaard door de kapitaalbestedingen in deelsectoren 45.2 "onderhoud en reparatie van autovoertuigen" (+25,1 %) en 45.3 "handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen" (+31,4 %).

Groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C46)

Voor de derde maal op rij trok in 2017 de groothandel zijn investeringen op (+6,2 %).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Na een forse versnelling in 2016 vertraagden in 2017 de investeringen in deelsector 46.1 **“handelsbemiddeling”** (+1 % na +30,8 % in 2016). Het investeringspeil bleef niettemin hoog.

Deelsector 46.2 **“groothandel in landbouwproducten en levende dieren”** kende in 2017 een terugloop van zijn investeringen met 4,5 %, na drie opeenvolgende jaren van stijging. In de voornaamste categorie, m.n. 46.21 **“groothandel in granen, ruwe tabak, zaden en veevoeders”**, verminderden de kapitaalbestedingen met 19 %, maar bleven in de periode 2008-2017 desondanks nog op een hoog peil.

In deelsector 46.3 **“Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen”** stegen in 2017 de investeringen met 3,3 % t.o.v. een jaar tevoren ondanks de terugloop met 10,7 % waargenomen in de voornaamste categorie van bedoelde deelsector, m.n. **“groenten en fruit”** (46.31). De categorie met de hoogste stijging van investeringsuitgaven is categorie 46.32 **“groothandel in vlees”** (+28,9 %), die over de periode 2008-2017 een piek bereikte. In de **“groothandel in dranken”** (46.34) gingen de investeringen licht vooruit (+4,8 %) en ook hier werd over de langere periode een piekwaarde bereikt.

De uitgaven aan activa stegen in deelsector 46.4 **“groothandel in consumentenartikelen”** met 8,8 % in 2017, onder meer door de stijging van de investeringen in categorieën 46.45 **“groothandel in parfumerieën en cosmetica”** (+82,6 %) en 46.49 **“groothandel in andere consumentenartikelen”** (+13,9 %). Buiten de twee bovenvermelde categorieën en de heterogene categorie **“groothandel in huismeubilair, tapijten en verlichtingsapparatuur”** (46.47) (+8,7 %) of nog de categorie **“groothandel in kleding en schoeisel”** (46.42) (+18,7 %), die hun investeringen verhoogden, zijn in de overige productcategorieën de investeringen gekrompen, o.m. bij **“juwelen, klokken en horloges”** (46.48) (-19,6 %), **“elektrische huishoudapparatuur”** (46.43) (-1,8 %) en **“kleding”** (46.41) (-1,8 %). Categorie 46.46 **“groothandel in farmaceutische producten”**, die qua investeringspeil van grote betekenis is, heeft in 2017 haar investeringen voor het vijfde jaar op rij nogmaals verlaagd (-2,4 %). Laatstgenoemde categorie liet het laagste peil optekenen voor dat type van bestedingen over de hele de periode 2008-2017.

Deelsector 46.5 **“groothandel in informatie- en communicatieapparatuur”** laat traditioneel sterke jaar-op-jaar-schommelingen zien in het groeitempo van zijn investeringen. Ondanks een stijging van 50,8 % in 2017 (de tweede stijging op rij) verminderde het investeringspeil met 39,6 % t.o.v. 2008.

Deelsector 46.6 **“groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren”** liet in 2017 opnieuw een stijging van de investeringen optekenen (+27,3 %), o.m. ten gevolge van kapitaalbestedingen in categorieën 46.69 **“groothandel in andere machines en werktuigen”** en 46.63 **“groothandel in machines voor de mijnbouw, de bouwnijverheid en de weg- en waterbouw”**, met respectievelijk +42,2 % en +40 %.

In 2017 liepen in deelsector 46.7 **“overige gespecialiseerde groothandel”** de investeringen met 3,5 % achteruit, na de verhoging van 19,7 % in 2016, als gevolg van de investeringsafname in categorie 46.75 **“groothandel in chemische producten”** (-9,5 %), die in 2016 was overgegaan tot massale investeringen (+83,2 %), alsook in categorie 46.71 **“groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten”** (-17,3 %). Omgekeerd bleken de investeringen wél dynamisch in de qua gewicht voornaamste categorie, m.n. categorie 46.73 **“groothandel in hout, bouwmaterialen en sanitair”** (+6 %).

Detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C47)

In de kleinhandelssector (C47) stegen de investeringen nogmaals, o.m. aangedreven door de bestedingen in de invloedrijkste deelsector, m.n. 47.1 **“detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels”**. De aankoop van activa groeide in 2017 (+11 %, na +11,5 % in 2016) voor het vierde opeenvolgende jaar. Meer bepaald is dat resultaat toe te schrijven aan categorie 47.11 **“detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen”**, dat zijn de superettes, supermarkten en vergelijkbare winkelzaken.⁶

Nog een andere deelsector, 47.7 **“detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels”**, kende in 2017 een investeringstoename (+4 %), en wel in versneld tempo t.o.v. vorig jaar (+2,3 % in 2016). De opvallendste stijgingen werden waargenomen in categorie **“juwelen, klokken en horloges”** (47.77), **“bloemen en planten”** (47.76), **“cosmetica en parfum”** (47.75), **“medische en orthopedische artikelen”** (47.74) en **“schoeisel”** (47.72). Bij **“kleding”** (47.71) zijn de investeringen met 6,9 % teruggelopen.

Investeringen in deelsector 47.2 **“detailhandel in voeding in gespecialiseerde winkels”** zijn lichtjes gekrompen (-4,5 %). Slechts twee categorieën deden het goed, met name **“brood- en banketbakkers”** (47.24) en **“kleinhandel in tabak”** (47.26), die in 2017 t.o.v. 2016 een stijging van hun investeringen lieten optekenen, met respectievelijk 7,4 % en 10,9 %. De investeringen van de handelaars in **motorbrandstoffen** (47.3) gingen in 2017 lichtjes omlaag (-2,6 %).

De opleving van de investeringen (+27,3 %) in deelsector 47.4 **“detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels”** in 2015, het enige jaar van positieve groei over de hele onderzochte periode, was slechts een eenmalig verschijnsel. Ook in 2017 daalden de investeringen verder (-15,1 %). De daling die sinds 2008 is geregistreerd en inmiddels 47,3 % beloopt, is wel opvallend te noemen. Ze ligt in lijn met de daling die wordt waargenomen in de groothandel voor dat soort producten (-39,6 %, zie hoger).

Deelsector 47.5 **“detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels”** investeerde minder in 2017 dan in 2016 (-11,5 %). De categorie **“ijzerwaren, verf en glas”** (47.52) alsook de categorie **“meubelen, verlichtingsbenodigdheden en andere huishoudelijke artikelen”** (47.59) hebben hun investeringen het meest beknot in 2017 tegenover 2016, terwijl bij de handel in elektrische huishoudapparatuur (47.54) de investeringen met 24,2 % werden verhoogd.

Deelsector 47.6 **“detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels”** verrichte in 2017 minder investeringen (-1,1 %), wat terug te voeren is op een investeringsdaling in de **“handel in boeken in gespecialiseerde winkels”** (47.61) en in de **“detailhandel in spellen en speelgoed”** (47.65), met respectievelijk -20,6 % en -4,5 %.

Deelsector 47.9 **“detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel”** trok zijn investeringsuitgaven op met 6,6 % in 2017 t.o.v. 2016. De categorie van de **“pure players”** op vlak van **“detailhandel via postorderbedrijven of via internet”** (47.91) verhoogde in 2017 haar investeringsuitgaven (+39,2 %), in versneld tempo tegenover 2016 (+14 %). Echter bleef uit den

---

⁶ Er dient hier aangestipt dat investeringen verricht door bijv. de groep Colruyt, die zijn ondergebracht onder NACE-code 47.11, betrekking hebben zowel op Colruyt-winkels als op de andere ketens in het bezit van de groep (Dreamland, bijv.) en voorts op bijactiviteiten (o.m. groothandelsactiviteiten en in de energiesector), zodat het moeilijk valt de activiteiten van een groep af te zonderen om ze aan een bepaalde NACE-code te kunnen toewijzen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

aard der zaak, doordat hier van fysieke winkels geen sprake is, het investeringspeil laag. Wel zijn de investeringen in die sector sedert 2008 verdrievoudigd.

2.4. Tewerkstelling

In de periode 2012-2016 steeg het aantal arbeidsplaatsen⁷ in de handelssector als geheel (C45-C47) met 0,4 %, van 492.285 naar 494.492 rechtstreekse arbeidsplaatsen, waardoor het jaar 2016 qua aantal waargenomen arbeidsplaatsen moet worden beschouwd als het topjaar sinds 2012 (of zelfs sinds 2008). Die stijgende tendens werd in de eerste negen maanden van 2017 bevestigd. Met name telde de handelssector (C45-C47) gedurende die periode gemiddeld 497.541 rechtstreekse arbeidsplaatsen, wat meer is dan de piek van 2016 en een lichte stijging (0,9 %) betekent t.o.v. de eerste negen maanden van 2016, toen men gemiddeld 492.894 rechtstreekse arbeidsplaatsen registreerde.

De vermelde stijging van het aantal arbeidsplaatsen **over de eerste negen maanden van 2017** is het gevolg van de evolutie in alle drie de sectoren die samen de handelssector uitmaken, echter in verschillende verhoudingen. Sector C47 “**detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen**” kende een stijging met 1,0 % t.o.v. de overeenkomstige periode van 2016 en had een aandeel van 52,8 % in de totale toename van de tewerkstelling in de handel (C45-C47). Sector C45 “**handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen**” kende een stijging van 2,6 % t.o.v. de overeenkomstige periode van 2016 en had een aandeel van 31,8 % in de totale toename van de tewerkstelling in de handel (C45-C47), terwijl sector C46 “**groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen**” een verbetering liet optekenen van 0,4 % t.o.v. vorig jaar en voor 15,5 % bijdroeg aan de totale toename van de tewerkstelling in de handel (C45-C47).

In de hiernavolgende hoofdstukken worden voor de berekening van de jaar-op-jaarevolutie de jongste gegevens in beschouwing genomen, d.i. de eerste maanden van 2017 indien beschikbaar, zo niet jaargang 2016.

---

⁷ Het betreft hier gecentraliseerde gegevens (RSZ). De statistiek van de ingevulde arbeidsplaatsen op het einde van een kwartaal wordt verkregen door het totaal aantal werknemers te bepalen die op het einde van een kwartaal door alle werkgevers samen worden tewerkgesteld. De werkkrachten die, aan het einde van een kwartaal, door meer dan één werkgever zijn tewerkgesteld, worden meerdere keren geteld. Het verschil tussen het aantal arbeidsplaatsen en het aantal tewerkgestelde werkkrachten is uitsluitend te wijten aan die werkkrachten met meer dan één baan. Van werknemers die voor eenzelfde werkgever meerdere functies tegelijk uitoefenen (hetzij met verschillende statuten, hetzij onder verschillende arbeidsovereenkomsten) wordt aangenomen dat ze slechts één arbeidsplaats bezetten. Alleen de kenmerken van de hoofdfunctie worden in aanmerking genomen. Die hoofdfunctie zal worden bepaald analoog aan de manier waarop dat gebeurt voor de hoofdfunctie van de tewerkgestelde werknemer. Dergelijke gevallen worden het vaakst in de onderwijssector aangetroffen.

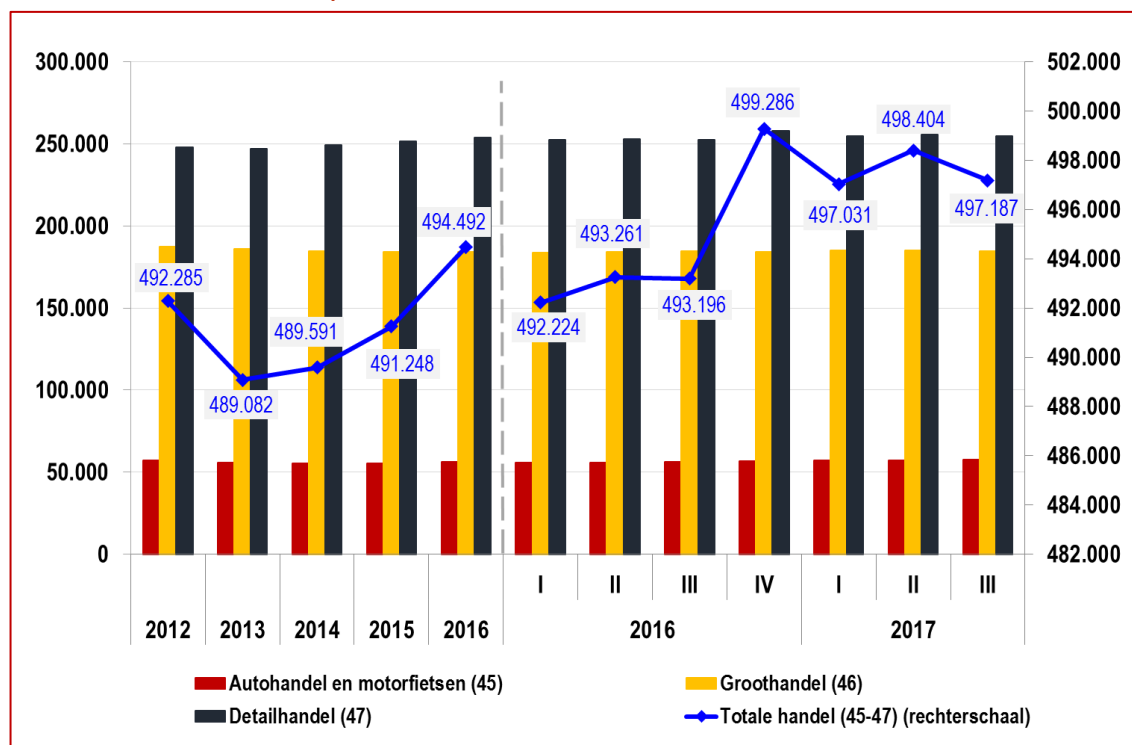
Tabel 2-3. Aantal arbeidsplaatsen in de handel (C45-C47)

Het opgegeven percentage geeft de verandering weer ten opzichte van het voorgaande jaar

	NACE-code	2012	2013	2014	2015	2016	2016/2012	M9-2016	M9-2017	Aandeel in M9-2017
Auto's en motorfietsen	C45	56.997	55.911	55.416	55.408	56.193	-1,4%	55.961	57.437	11,5%
t/t-1		-0,6%	-1,9%	-0,9%	0,0%	1,4%	-	-	2,6%	-
Groothandel	C46	187.493	186.013	184.819	184.055	184.269	-1,7%	184.277	184.995	37,2%
t/t-1		-0,1%	-0,8%	-0,6%	-0,4%	0,1%	-	-	0,4%	-
Detailhandel	C47	247.796	247.158	249.357	251.784	254.031	2,5%	252.656	255.108	51,3%
t/t-1		0,1%	-0,3%	0,9%	1,0%	0,9%	-	-	1,0%	-
Totaal	C45-C47	492.285	489.082	489.591	491.248	494.492	0,4%	492.894	497.541	100,0%
t/t-1		-0,05%	-0,7%	0,1%	0,3%	0,7%	-	-	0,9%	-

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ, in arbeidsplaatsen.

Grafiek 2-6. Aantal arbeidsplaatsen in de handel (C45-C47)

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ, in arbeidsplaatsen.

Uit tabel 2-3 evenals uit grafiek 2-6 blijkt dat de sector C47 "detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen" de grootste schepper van tewerkstelling is binnen de gezamenlijke handelssector (C45-C47). Voor de eerste negen maanden van 2017 was de sector goed voor 51,3 % van de totale tewerkstelling in de handel (net als in 2016, voor dezelfde periode), gevolgd door sector C46 "groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen" met een relatief aandeel van 37,2 % tegenover 37,4 % voor de overeenkomstige periode van 2016.

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (C45)

In de periode 2012-2016 verloor de sector C45 "handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen" 804 rechtstreekse arbeidsplaatsen, dat is een afname met 1,4 %. Na een piekjaar in 2012 (met 56.997 rechtstreekse banen) maakte de sector tot 2015 een geleidelijke daling mee van het aantal banen. Sinds 2016 kent de sector een heropleving

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

en het aantal rechtstreekse banen kwam uit op 57.437 voor de **eerste negen maanden van 2017**. De tewerkstelling in subsector 45.1 “**handel in motorvoertuigen**”, belangrijkste leverancier van arbeidsplaatsen van sector C45 “handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen”, verklaart volledig het profiel van de wijzigingen in sector C45. Met name is die deelsector goed voor 53,9 % van de banen in sector C45 voor de eerste negen maand van 2017 samen (tegenover 54,9 % in dezelfde periode van 2016).

Groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C46)

De sector C46 “**groothandel, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen**” kende eveneens een dalend verloop van de tewerkstelling **over de periode 2012-2016**. De sector kende een afname met 1,7 % en zakte van 187.493 arbeidsplaatsen in 2012 naar 184.269 in 2016, wat een verlies betekent van 3.224 rechtstreekse arbeidsplaatsen. Zoals in sector C45 blijkt echter ook in sector C46 in het jaar 2016 een einde te zijn gekomen aan het sinds 2012 waargenomen onafgebroken banenverlies. **In de loop van de eerste negen maanden van 2017** telde de sector gemiddeld 184.995 rechtstreekse arbeidsplaatsen, een lichte stijging met 0,4 % ten opzichte van een jaar tevoren (dat zijn dus 718 rechtstreekse arbeidsplaatsen meer).

Drie **deelsectoren** hebben banen geschapen en dus de tewerkstelling in de periode positief beïnvloed; het gaat daarbij om de volgende sectoren: 46.3 “**groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen**” (901 op de 1.737 gecreëerde banen, d.i. 51,9 %), 46.6 “**groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren**” (506 van de 1.737 gecreëerde banen, d.i. 29,1 %) en 46.7 “**overige gespecialiseerde groothandel**” (330 gecreëerde banen, d.i. 19 %). Aangaande de 1.737 banen die hier alles samen zijn ontstaan moet men wel voor ogen houden dat daarbij ook een aantal arbeidsplaatsen verloren zijn gegaan in deelsectoren C46 “**groothandel, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen**”, zodat de netto gecreëerde banen voor C46 uitkomen op 718 arbeidsplaatsen.

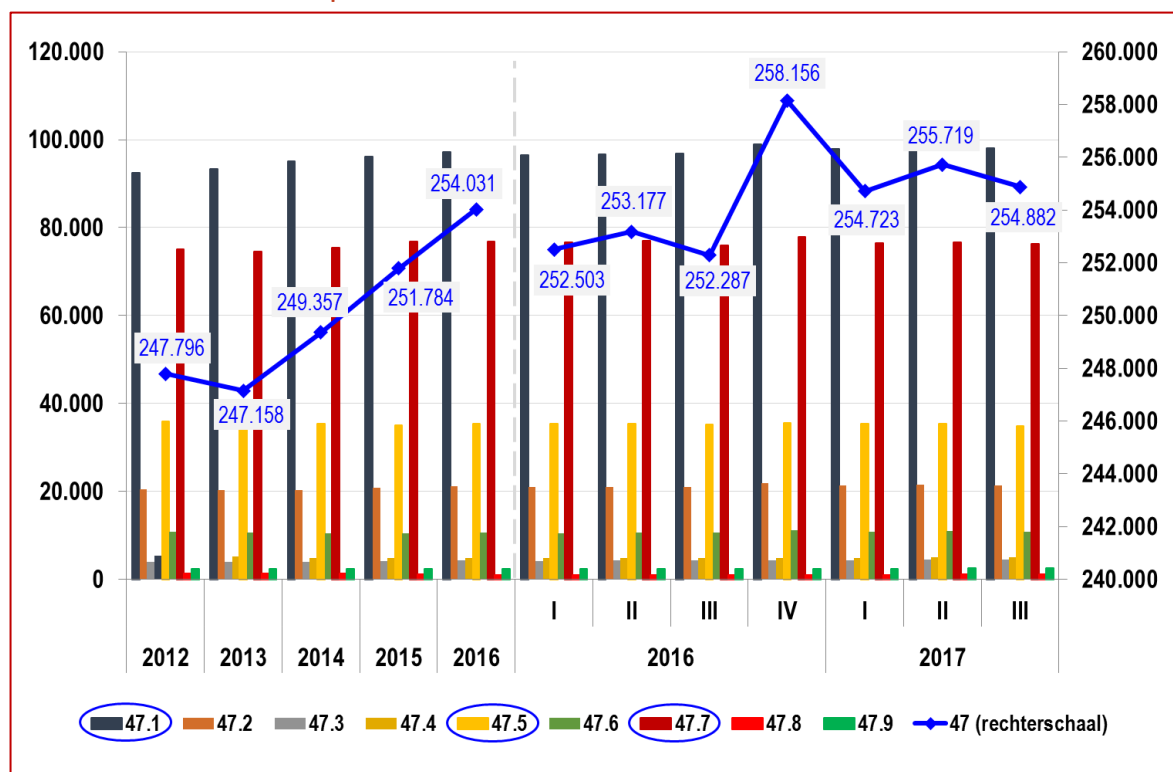
Deelsectoren 46.4 “**groothandel in consumentenartikelen**”, 46.7 “**overige gespecialiseerde groothandel**”, 46.6 “**groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren**” en 46.3 “**groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen**” zijn de grootste leveranciers van banen in sector C46 “**groothandel, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen**”. Immers, in de loop van de eerste negen maanden van 2017 **ondersteunden die sectoren namelijk de tewerkstelling van sector C46** met respectievelijk 26,9 %, 22,9 %, 21,9 % en 17,3 % (of 89,0 % van de tewerkstelling van de sector C46).

Detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C47)

Sector C47 “**detailhandel, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen**” wordt gekenmerkt door een hoog aantal arbeidsplaatsen, dat in de loop der jaren gunstig verliep. Hun aantal is in 2016 namelijk met 2,5 % gestegen t.o.v. 2012, zijnde 6.235 bijkomende arbeidsplaatsen.

Gedurende de eerste negen maanden van 2017 telde de sector 255.108 rechtstreekse arbeidsplaatsen, dat is een toename met 1,0 % t.o.v. het vorige jaar, wat gelijkstaat met 2.452 bijkomende jobs ten opzichte van de eerste negen maanden van 2016.

Grafiek 2-7. Aantal arbeidsplaatsen in deelsectoren van C47

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ, in arbeidsplaatsen.

In de loop van de eerste negen maanden van 2017 ontstond het merendeel van de nieuwe banen in de vier volgende deelsectoren: 47.1 “detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels” (+1.347 van de 2.452 gecreëerde rechtstreekse banen), 47.2 “detailhandel in voeding in gespecialiseerde winkels” (+378 van de 2.490 gecreëerde rechtstreekse banen), 47.6 “detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels” (+226 van de 2.490 gecreëerde rechtstreekse banen) en 47.3 “detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels” (+203 van de 2.490 gecreëerde rechtstreekse banen), die aan de basis liggen van 86,5 % van de tewerkstelling ontstaan in de kleinhandel C47 (+2.154 van de 2.490 geschapen arbeidsplaatsen tegenover hetzelfde tijdstip van het vorige jaar).

In de lijn van de dynamiek waargenomen sedert 2012 is in de loop van de eerste negen maanden van 2017 de nieuwe tewerkstelling in de kleinhandel voor het grootste deel toe te schrijven aan drie deelsectoren: 47.1 “detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels” (38,4 % van het totaal in sector C47 voor de beschouwde periode), 47.7 “detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels” (30,0 % van het totaal in sector C47) en 47.5 “detailhandel in andere huishoudelijke artikelen in gespecialiseerde winkels” (13,8 % van het totaal in sector C47). Die drie deelsectoren vertegenwoordigen een gemiddelde van 82,3 % van de tewerkstelling in sector C47 “detailhandel, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen”.

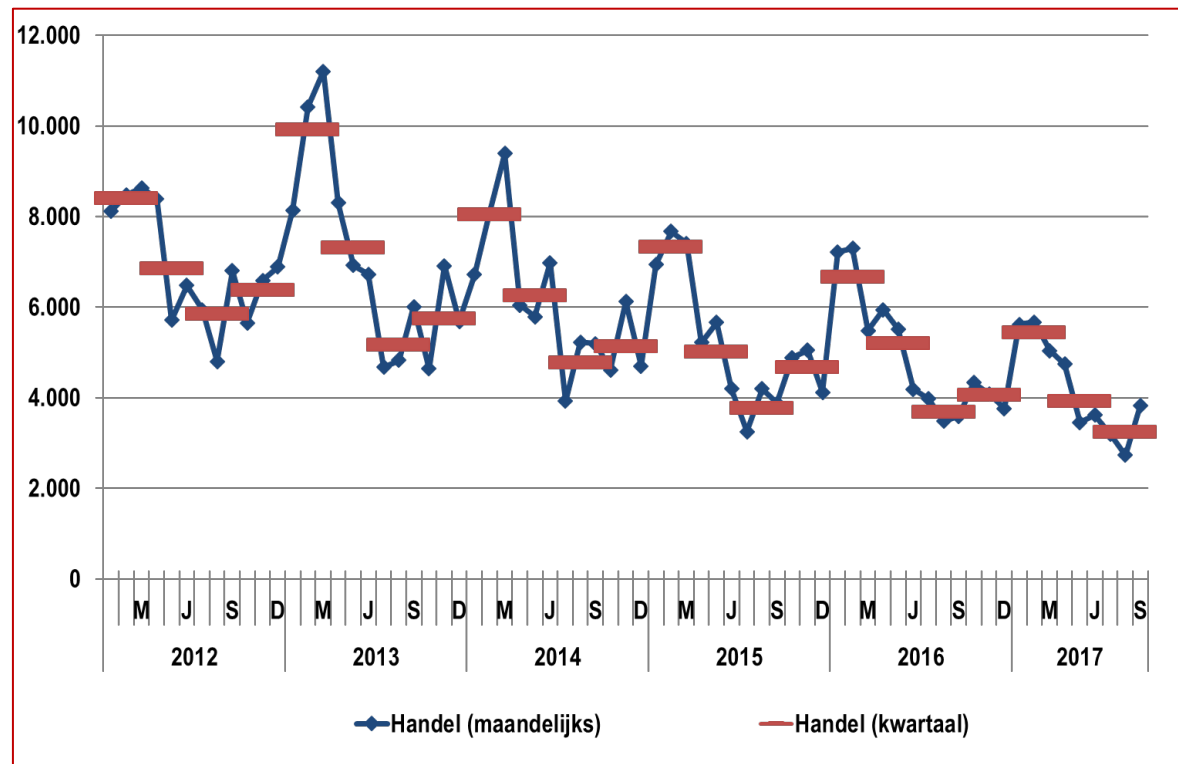
- In deelsector 47.1 is categorie 47.11 “detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen” de grootste schepper van arbeidsplaatsen. Voor de eerste negen maanden van 2017 telde die categorie gemiddeld 87.462 arbeidsplaatsen op een totaal van 98.044 arbeidsplaatsen, dat is 89,2 % van de tewerkstelling van deelsector 47.1 (tegenover 89,3 % voor dezelfde periode van 2016).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

- In deelsector 47.7 hebben twee categorieën de tewerkstelling ondersteund: 47.71 “**detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels**” en 47.73 “**detailhandel in farmaceutische producten in gespecialiseerde winkels**”. In de loop van de eerste negen maanden van 2017 telden die twee categorieën gemiddeld respectievelijk 32.142 en 14.365 arbeidsplaatsen op een totaal van 76.536 arbeidsplaatsen, dat is 60,8 % van de tewerkstelling van deelsector 47.7 (tegenover 61,7 % voor dezelfde periode van 2016).
- In deelsector 47.5 zijn er twee categorieën die mede de tewerkstelling ondersteunden: 47.59 “**detailhandel in meubelen, verlichtingsbenodigdheden en andere huishoudelijke artikelen in gespecialiseerde winkels**” en 47.52 “**detailhandel in ijzerwaren, verf en glas in gespecialiseerde winkels**”. In de loop van de eerste negen maanden van 2017 telden die twee categorieën gemiddeld respectievelijk 14.397 en 12.367 arbeidsplaatsen op een totaal van 35.273 arbeidsplaatsen, dat is 75,9 % van de tewerkstelling van deelsector 47.5 (tegenover 75,8 % in dezelfde periode van 2016).

2.5. Tijdelijke werkloosheid

Grafiek 2-8. Tijdelijke werkloosheid in de handel

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, in VTE

Grafiek 2-8 wijst op een **seizoensgebondenheid**.⁸ Het aantal personen in voltijdeequivalent (vte) die gebruikgemaakt hebben van het stelsel van tijdelijke werkloosheid nam in 2016 in de **sector handel** gemiddeld met 1.199 eenheden af tegenover 2015 en kwam op zijn laagste jaarlijkse peil te liggen sedert 2012.

In het **derde kwartaal van 2017** daalde t.o.v. een jaar tevoren het aantal tijdelijke werklozen met 2.938 personen en kwam uit op 3.251 vte, d.i. het laagste peil waargenomen sedert 2012.

⁸ Tijdelijke werkloosheid kent een seizoensgebonden verloop. Gebruikmaking van tijdelijke werkloosheid stijgt in het eerste kwartaal van een jaar, i.t.t. het vierde kwartaal, waarin tijdelijke werkloosheid op zijn laagste peil staat. Die indicator dient dus van jaar op jaar te worden beoordeeld.

Over het algemeen wordt telkens in het laatste kwartaal ten gevolge van een toegenomen vraag naar werkkrachten i.v.m. de eindejaarsfeesten (uitzendarbeid, arbeidsovereenkomsten van beperkte duur, enz.) consequent een terugloop opgetekend van de tijdelijke werkloosheid.

2.6. Ondernemerschap

Het landschap van de handelssector als geheel (C45-C47) is voor het aantal btw-plichtige ondernemingen essentieel samengesteld uit ondernemingen met minder dan 50 werknemers (hierna kmo genoemd), waarvan meer dan 90 % ondernemingen met minder dan 5 werknemers, die in de meerderheid van de gevallen een sterke ondernemersdynamiek aan de dag leggen (d.i. met vele oprichtingen en schrappingen).

De sector handel (C45-C47) kende in 2016 tegenover 2015 een gunstige ontwikkeling qua aantal btw-inschrijvingen (+1,2 %), aantal bedrijfsoprichtingen (+5,0 %) en -schrappingen (-12,9 %), met een nettosaldo van 95 opgerichte ondernemingen.

In de periode 2012-2016 liet de gehele handelssector (C45-C47), met uitzondering van het aantal btw-plichtige ondernemingen (gedaald met 0,2 % naar 176.712 btw-plichtige ondernemingen, komende van 177.065) een gunstig verloop optekenen qua aantal oprichtingen (+13,2 %) en schrappingen (-6,1 %). In 2016 was de handelssector (C45-C47) **netto-oprichter**⁹ van ondernemingen (14.579 opgerichte ondernemingen tegenover 11.996 geschrapte ondernemingen, een verschil van +2.583 ondernemingen). Elke sector leverde hieraan een positieve bijdrage. Sector C47 “**detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen**” is de overheersende sector, zowel qua nettoaantal oprichtingen (57,1 %) als qua aantal btw-plichtige ondernemingen (53,3 %). Voorts blijkt uit grafiek 2-9 dat de overheersende positie van deelsector 47.7 “**detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels**” binnen sector C47 “**detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen**” op het vlak van ondernemersdynamiek geldt voor de gehele periode 2008-2016.

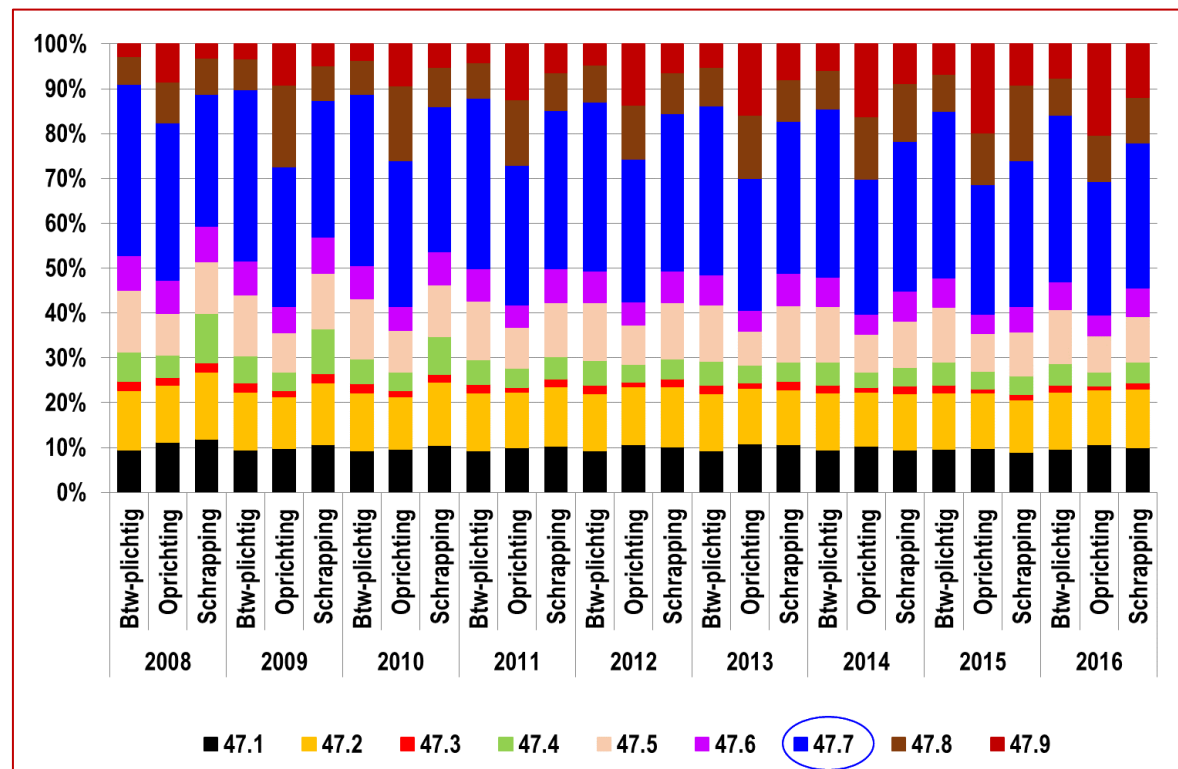
In 2016 was deelsector 47.7 goed voor 37,1 % van de btw-plichtige ondernemingen in sector C47, voor 29,8 % van de bedrijfsoprichtingen en voor 32,4 % van de schrappingen. Om die reden zal deelsector 47.7 bij elke analyse van sector C47 uitvoeriger worden onderzocht.

---

⁹ Indien het aantal bedrijfsoprichtingen hoger uitkomt dan het aantal bedrijfsschrappingen is er sprake van netto-oprichtingen van ondernemingen. Andersom spreekt men van nettoschrappingen van ondernemingen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 2-9. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in de deelsectoren van C47

Bron: Statbel.

2.6.1. Oprichtingen, schrappingen en btw-inschrijvingen¹⁰ van ondernemingen¹¹

Btw-plichtige ondernemingen

In 2016 kende de handelssector (C45-C47) met 176.712 btw-plichtige ondernemingen een toename van zijn aantal met 1,2 % ten opzichte van een jaar tevoren. Het ondernemersdynamisme wordt voor 53,3 % ondersteund door de sector C47 “**detailhandel, met uitzon-**

¹⁰ Statbel: btw-plichtig zijn ondernemingen die op 31 december van het beschouwde jaar de hoedanigheid van btw-plichtige hebben. Omgekeerd komen de oprichtingen (btw-inschrijvingen) overeen met de eenheden die op 31 december van het beschouwde jaar de hoedanigheid van btw-plichtige hebben en die hoedanigheid nog niet hadden op 31 december van het voorgaande jaar. Het kan hier al dan niet gaan om nieuwe btw-plichtige ondernemingen.

Terwijl in de maandcijfers alle levensgebeurtenissen van een btw-plichtige (eerste btw-inschrijving, schrappingen, btw-herinschrijving, uit- of inwijking) exhaustief vervat zijn, komen de jaarcijfers voor 2008 en volgende voort uit een vergelijking van de momentopnames die jaarlijks op 31 december wordt opgemaakt. Gevolg daarvan is dat voor een gegeven jaar het in de jaarstatistiek berekende aantal “oprichtingen” of “schrappingen” noodzakelijk lager ligt dan de som van de in de maandstatistiek opgegeven aantallen oprichtingen of schrappingen. Alleen het aantal actieven op 31 december van elk jaar komt in beide statistieken overeen.

De schrappingen omvatten de eenheden die op 31 december van het beschouwde jaar niet meer staan ingeschreven in de btw-registers maar het wel waren op 31 december van het voorgaande jaar. Het kan daarbij al dan niet gaan om btw-plichtige ondernemingen die hun activiteiten definitief stopzetten. Alleen de hoedanigheid van btw-plichtige viel tussen de twee “momentopnames” uit het register weg.

¹¹ Bij afsluiten van de studie waren voor 2017 nog geen gegevens beschikbaar.

dering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen” en voor 32,8 % door de sector C46 “groothandel, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen”.

Tabel 2-4. Aantal btw-plichtige ondernemingen naar bedrijfsgrootte in de handelssector (C45-C47)

Grootte	Sector	2012	2013	2014	2015	2016	2016/2012	2016/2015	Aandeel in 2016
Minder dan 5 werknemers	45	21.171	21.209	21.281	21.565	22.122	4,5%	2,6%	13,8%
	46	52.374	52.002	50.888	50.744	51.095	-2,4%	0,7%	32,0%
	47	86.543	86.066	85.986	85.696	86.690	0,2%	1,2%	54,2%
	45-47	160.088	159.277	158.155	158.005	159.907	-0,1%	1,2%	100,0%
Van 5 tot 9 werknemers	45	1.298	1.282	1.250	1.256	1.236	-4,8%	-1,6%	14,7%
	46	3.172	3.066	3.058	3.067	2.971	-6,3%	-3,1%	35,3%
	47	4.123	4.112	4.052	4.047	4.206	2,0%	3,9%	50,0%
	45-47	8.593	8.460	8.360	8.370	8.413	-2,1%	0,5%	100,0%
Van 10 tot 19 werknemers	45	689	646	642	655	653	-5,2%	-0,3%	14,0%
	46	2.041	2.007	2.029	1.985	1.996	-2,2%	0,6%	42,8%
	47	1.926	1.922	1.947	1.940	2.011	4,4%	3,7%	43,2%
	45-47	4.656	4.575	4.618	4.580	4.660	0,1%	1,7%	100,0%
Van 20 tot 49 werknemers	45	481	476	472	468	465	-3,3%	-0,6%	17,0%
	46	1.342	1.329	1.320	1.330	1.335	-0,5%	0,4%	48,7%
	47	905	909	882	924	940	3,9%	1,7%	34,3%
	45-47	2.728	2.714	2.674	2.722	2.740	0,4%	0,7%	100,0%
50 of meer werknemers	45	123	132	129	124	137	11,4%	10,5%	13,8%
	46	554	541	538	529	554	0,0%	4,7%	55,8%
	47	323	314	300	287	301	-6,8%	4,9%	30,3%
	45-47	1.000	987	967	940	992	-0,8%	5,5%	100,0%
Totaal	45	23.762	23.745	23.774	24.068	24.613	3,6%	2,3%	13,9%
	46	59.483	58.945	57.833	57.655	57.951	-2,6%	0,5%	32,8%
	47	93.820	93.323	93.167	92.894	94.148	0,3%	1,3%	53,3%
	45-47	177.065	176.013	174.774	174.617	176.712	-0,2%	1,2%	100,0%

Bron: Statbel.

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (C45)

Het aantal btw-plichtige (of actieve) ondernemingen nam in 2016 in sector C45 toe met 2,3 % ten opzichte van een jaar tevoren (van 24.068 naar 24.613 btw-plichtige ondernemingen). Die groei is voor 85,4 % toe te schrijven aan deelsector 45.2 “onderhoud en reparatie van motorvoertuigen” en deelsector 45.1 “handel in motorvoertuigen”, die tussen 2015 en 2016 respectievelijk goed waren voor 43,7 % en 41,7 % van de nieuwe btw-inschrijvingen, dat zijn 307 en 149 van de 545 nieuwe btw-plichtige ondernemingen.

Groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C46)

In 2016 steeg het aantal btw-plichtige ondernemingen in de groothandel (C46) met 0,5 % ten opzichte van 2015 (van 57.655 naar 57.951). Die toename van het aantal btw-plichtige ondernemingen werd vooral veroorzaakt door deelsector 46.1 “handelsbemiddeling” die goed was voor 82,9 % van de stijging, of 445 van de 537 nieuwe btw-plichtige ondernemingen in C46.

Detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C47)

Zoals in de twee andere sectoren binnen de handel groeide het aantal actieve ondernemingen in sector C47 “detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen” ook in 2016 ten opzichte van een jaar tevoren. De stijging bedroeg 1,3 % (van 92.894 naar 94.148 btw-plichtige ondernemingen). Die toename van het aantal ondernemingen is voor 88,9 % te danken aan de deelsectoren 47.9 “detailhandel niet in winkels, en exclusief markt- en

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

straathandel”, 47.7 “detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels” en 47.1 “detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels”, die tussen 2015 en 2016 respectievelijk 51,9 %, 22,3 % en 14,6 % van de nieuwe btw-registraties voor hun rekening namen, d.i. omgerekend 891, 383 en 251 van de 1.716 nieuwe btw-plichtige ondernemingen.

In 2016 omvatte deelsector 47.7 “detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels”, die binnen C47 het overwicht heeft, 34.925 van de 94.148 btw-plichtige ondernemingen in sector C47. Die 34.925 btw-plichtige ondernemingen horen voor 25,5 % bij categorie 47.71 “detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels”, voor 22,1 % bij categorie 47.78 “overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels” en voor 14,2 % bij categorie 47.73 “detailhandel in farmaceutische producten in gespecialiseerde winkels”.

Oprichtingen

Ook het aantal bedrijfsoprichtingen in de handel als geheel (C45-C47) groeide in 2016 en steeg daarbij van 13.890 naar 14.579 nieuw opgerichte ondernemingen, d.i. een toename met 5,0 %. Net als de btw-inschrijvingen werden de ondernemingsoprichtingen in 2016 ondersteund door sector C47 (57,7 %) en sector C46 (29,3 %). Ook over de periode 2012-2016 is het aantal opgerichte ondernemingen toegenomen, m.n. met 13,2 %.

Tabel 2-5. Aantal oprichtingen naar bedrijfsgrootte in de handelssector (C45-C47)

Grootte	Sectoren	2012	2013	2014	2015	2016	2016/2012	2016/2015	Aandeel in 2016
Minder dan 5 werknemers	45	1.463	1.424	1.565	1.709	1.879	28,4%	9,9%	13,1%
	46	4.126	4.047	4.005	4.097	4.200	1,8%	2,5%	29,4%
	47	7.034	7.201	7.759	7.847	8.230	17,0%	4,9%	57,5%
	45-47	12.623	12.672	13.329	13.653	14.309	13,4%	4,8%	100,0%
Van 5 tot 9 werknemers	45	16	10	8	13	14	-12,5%	7,7%	9,3%
	46	47	34	26	32	40	-14,9%	25,0%	26,5%
	47	109	119	101	93	97	-11,0%	4,3%	64,2%
	45-47	172	163	135	138	151	-12,2%	9,4%	100,0%
Van 10 tot 19 werknemers	45	6	5	4	6	5	-16,7%	-16,7%	5,6%
	46	16	15	14	15	17	6,3%	13,3%	19,1%
	47	31	39	36	36	67	116,1%	86,1%	75,3%
	45-47	53	59	54	57	89	67,9%	56,1%	100,0%
Van 20 tot 49 werknemers	45	-	3	4	-	4	-	-	16,0%
	46	11	4	9	12	7	-36,4%	-41,7%	28,0%
	47	11	9	11	21	14	27,3%	-33,3%	56,0%
	45-47	22	16	24	33	25	13,6%	-24,2%	100,0%
50 of meer werknemers	45	-	-	1	1	1	-	-	20,0%
	46	1	2	1	4	3	-	-	60,0%
	47	3	5	1	4	1	-	-	20,0%
	45-47	4	7	3	9	5	-	-	100,0%
Totaal	45	1.485	1.442	1.582	1.729	1.903	28,1%	10,1%	13,1%
	46	4.201	4.102	4.055	4.160	4.267	1,6%	2,6%	29,3%
	47	7.188	7.373	7.908	8.001	8.409	17,0%	5,1%	57,7%
	45-47	12.874	12.917	13.545	13.890	14.579	13,2%	5,0%	100,0%

Bron: Statbel.

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (C45)

In 2016 steeg het aantal bedrijfsoprichtingen in de autohandel (C45) met 10,1 % ten opzichte van hetzelfde tijdstip een jaar voordien, van 1.729 naar 1.903 nieuw opgerichte ondernemingen. Deelsector 45.2 “onderhoud en reparatie van motorvoertuigen” steunde die groei voor 64,9 %, d.i. met 113 van de 174 nieuw opgerichte ondernemingen.

Groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C46)

Het aantal nieuw opgerichte ondernemingen steeg in 2016 met 2,6 % ten opzichte van een jaar geleden (van 4.160 naar 4.267). Twee deelsectoren lagen voor 86,3 % aan de basis van die groei, met name de deelsectoren 46.3 “**groothandel in voedingsmiddelen, dranken en geneesmiddelen**” en 46.1 “**handelsbemiddeling**”, met respectievelijk 46,3 % en 40,0 % van de nieuwe oprichtingen tussen 2015 en 2016, of respectievelijk 81 en 70 van de 175 nieuw opgerichte ondernemingen.

Detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C47)

In 2016 steeg het aantal opgerichte ondernemingen in sector C47 “**detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen**” met 5,1 % ten opzichte van 2015 (van 8.001 naar 8.409 nieuw opgerichte ondernemingen). De nieuw opgerichte ondernemingen die in 2016 zijn geteld, vindt men voor 81,4 % terug in de deelsectoren 47.7 “**detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels**” (36,7 %), 47.9 “**detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel**” (23,5 %) en 47.1 “**detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels**” (21,2 %).

In 2016 nam deelsector 47.7 “**detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels**”, die binnen C47 het overwicht heeft, 2.508 van de 8.409 nieuw opgerichte ondernemingen in sector C47 voor zijn rekening. Die 2.508 bedrijfsoprichtingen zijn voor 63,7 % te danken aan drie categorieën: 47.71 “**detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels**” (32,3 %), 47.78 “**overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels**” (20,0 %) en 47.76 “**detailhandel in bloemen, planten, zaden, kunstmeststoffen, huisdieren en voedsel voor huisdieren in gespecialiseerde winkels**” (11,4 %).

Schrappingen

De handelssector (C45-C47) kende voor het aantal schrappingen van ondernemingen een gunstig verloop. Met name nam het aantal geschrapte ondernemingen af met 12,9 % in 2016 ten opzichte van een jaar tevoren. Sector C47 alleen was goed voor 66 % van de afname van het aantal bedrijfsschrappingen (1.170 op 1.773).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 2-6. Aantal schrappingen naar bedrijfsgrootte in de handelsector (C45-C47)

Grootte	Sectoren	2012	2013	2014	2015	2016	2016/2012	2016/2015	Aandeel in 2016
Minder dan 5 werknemers	45	1.391	1.437	1.519	1.390	1.249	-10,2%	-10,1%	10,5%
	46	4.078	4.572	4.984	4.204	3.742	-8,2%	-11,0%	31,5%
	47	7.151	7.657	8.012	8.030	6.872	-3,9%	-14,4%	57,9%
	45-47	12.620	13.666	14.515	13.624	11.863	-6,0%	-12,9%	100,0%
Van 5 tot 9 werknemers	45	11	5	7	6	8	-27,3%	33,3%	11,4%
	46	33	23	33	21	28	-15,2%	33,3%	40,0%
	47	32	27	41	41	34	6,3%	-17,1%	48,6%
	45-47	76	55	81	68	70	-7,9%	2,9%	100,0%
Van 10 tot 19 werknemers	45	5	7	5	2	4	-20,0%	100,0%	12,1%
	46	27	15	14	25	13	-51,9%	-48,0%	39,4%
	47	13	10	11	17	16	23,1%	-5,9%	48,5%
	45-47	45	32	30	44	33	-26,7%	-25,0%	100,0%
Van 20 tot 49 werknemers	45	4	1	1	1	3	-25,0%	200,0%	13,0%
	46	21	11	12	12	10	-52,4%	-16,7%	43,5%
	47	7	3	10	10	10	42,9%	0,0%	43,5%
	45-47	32	15	23	23	23	-28,1%	0,0%	100,0%
50 of meer werknemers	45	1			1	2	-	-	28,6%
	46	5	11	9	4	4	-	-	57,1%
	47		9	2	5	1	-	-	14,3%
	45-47	6	20	11	10	7	-	-	100,0%
Totaal	45	1.412	1.450	1.532	1.400	1.266	-10,3%	-9,6%	10,6%
	46	4.164	4.632	5.052	4.266	3.797	-8,8%	-11,0%	31,7%
	47	7.203	7.706	8.076	8.103	6.933	-3,7%	-14,4%	57,8%
	45-47	12.779	13.788	14.660	13.769	11.996	-6,1%	-12,9%	100,0%

Bron: Statbel.

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (C45)

De sector C45 kende t.a.v. schrappingen van ondernemingen een gunstig verloop. In 2016 nam het aantal geschrapte ondernemingen af met 9,6 % ten opzichte van een jaar tevoren.

Die gunstige ontwikkeling bij de bedrijfsschrappingen is voor 35,1 % op rekening te schrijven van deelsector 45.1 “**handel in auto's**” en voor 34,3 % van deelsector 45.2 “**onderhoud en reparatie van motorvoertuigen**”, d.i. respectievelijk 47 en 46 van de 134 geschrapte ondernemingen.

Groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C46)

Ook sector C46 kende qua schrappingen van ondernemingen een gunstig verloop. Het aantal bedrijfsschrappingen liep in 2016 met 11,0 % achteruit tegenover 2015, wat overeenkomt met 469 minder bedrijfsschrappingen. Die gunstige ontwikkeling bij de bedrijfsschrappingen is voor 45,8 % op rekening te schrijven van deelsector 46.1 “**handelsbemiddeling**” en voor 23,0 % van deelsector 46.4 “**groothandel in andere consumentenartikelen**”, of respectievelijk 237 en 119 van de 517 geschrapte ondernemingen.

Detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C47)

Voor de schrappingen noteerde ook sector C47 in 2016 een gunstig verloop ten opzichte van het jaar ervoor, net als de twee andere sectoren van de handel. Het aantal geschrapte ondernemingen daalde met 14,4 % ten opzichte van een jaar tevoren (van 8.103 naar 6.933 geschrapte ondernemingen). Die gunstige ontwikkeling bij de bedrijfsschrappingen is voor 53,0 % toe te schrijven aan deelsector 47.8 “**markt- en straathandel**” en voor 30,5 % aan deelsector 47.7 “**detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels**”, d.i. respectievelijk 662 en 381 van de 1.249 geschrapte ondernemingen.

In 2016 telde deelsector 47.7 “detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels”, die binnen C47 het overwicht heeft, 2.245 van de 6.933 geschrapte ondernemingen in sector C47. Die 2.245 bedrijfsschrappingen zijn voor 65,5 % terug te voeren op drie categorieën: 47.71 “detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels” (31,9 %), 47.78 “overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels” (21,2 %) en 47.76 “detailhandel in bloemen, planten, zaden, kunstmeststoffen, huisdieren en voedsel voor huisdieren in gespecialiseerde winkels” (12,4 %), wat overeenkomt met respectievelijk 717, 475 en 278 van de 2.245 geschrapte ondernemingen.

Nettosaldo: oprichting of verdwijning van ondernemingen

Tabel 2-7. Demografie van de ondernemingen in de handel (C45-C47)

Sectoren		2012	2013	2014	2015	2016	2016/2012	2016/2015	Aandeel in 2016
Btw-plichtig	45	23.762	23.745	23.774	24.068	24.613	3,6%	2,3%	13,9%
	46	59.483	58.945	57.833	57.655	57.951	-2,6%	0,5%	32,8%
	47	93.820	93.323	93.167	92.894	94.148	0,3%	1,3%	53,3%
	45-47	177.065	176.013	174.774	174.617	176.712	-0,2%	1,2%	100,0%
Oprichting	45	1.485	1.442	1.582	1.729	1.903	28,1%	10,1%	13,1%
	46	4.201	4.102	4.055	4.160	4.267	1,6%	2,6%	29,3%
	47	7.188	7.373	7.908	8.001	8.409	17,0%	5,1%	57,7%
	45-47	12.874	12.917	13.545	13.890	14.579	13,2%	5,0%	100,0%
Schrapping	45	-1.412	-1.450	-1.532	-1.400	-1.266	-10,3%	-9,6%	10,6%
	46	-4.164	-4.632	-5.052	-4.266	-3.797	-8,8%	-11,0%	31,7%
	47	-7.203	-7.706	-8.076	-8.103	-6.933	-3,7%	-14,4%	57,8%
	45-47	-12.779	-13.788	-14.660	-13.769	-11.996	-6,1%	-12,9%	100,0%
Nettocreatie	45	73	-8	50	329	637	-	-	24,7%
	46	37	-530	-997	-106	470	-	-	18,2%
	47	-15	-333	-168	-102	1.476	-	-	57,1%
	45-47	95	-871	-1.115	121	2.583	-	-	100,0%

Bron: Statbel.

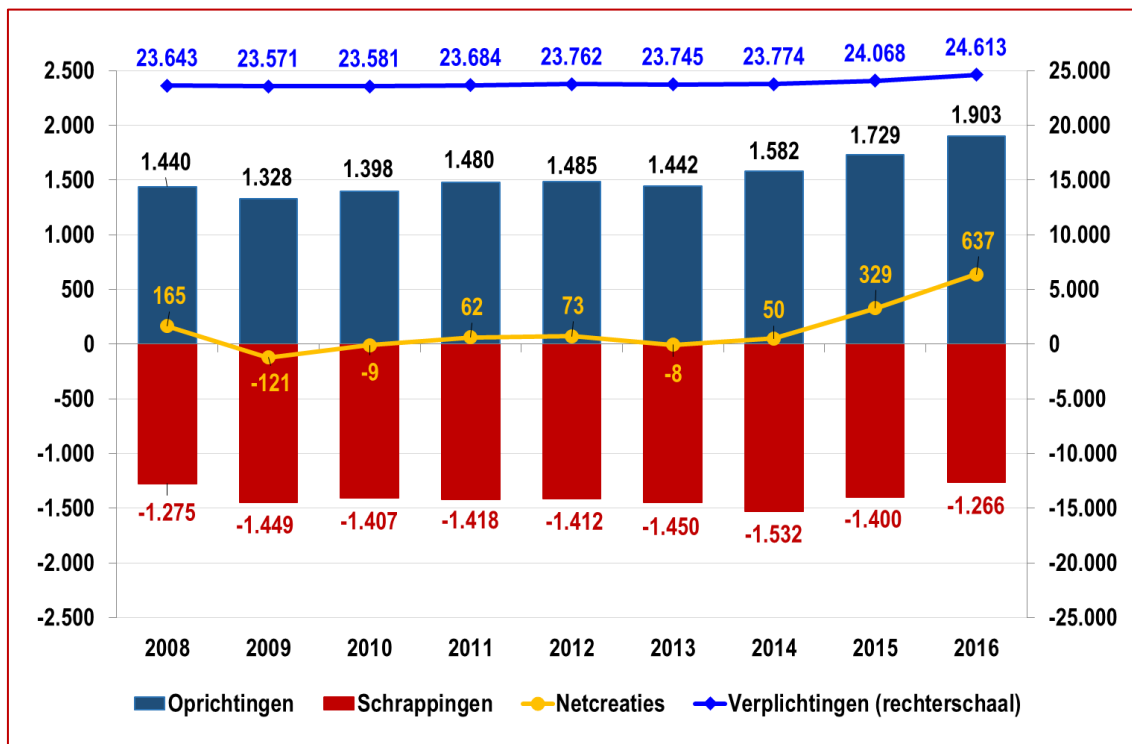
Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (C45)

In 2016 was de sector C45 **netto-oprichter** van ondernemingen (1.903 opgerichte ondernemingen tegenover 1.266 geschrapte ondernemingen, een verschil van +637 ondernemingen). Dat saldo is voor het derde opeenvolgende jaar positief en is in één jaar tijd nagenoeg verdubbeld.

Die netto-oprichting in 2016 is voor 90,6 % toe te schrijven aan twee deelsectoren: 45.2 “**onderhoud en reparatie van motorvoertuigen**”, met 303 van de 637 nettobedrijfsoprichtingen, en 45.1 “**handel in auto’s**”, met 274 van de 637 nettobedrijfsoprichtingen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 2-10. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector C45

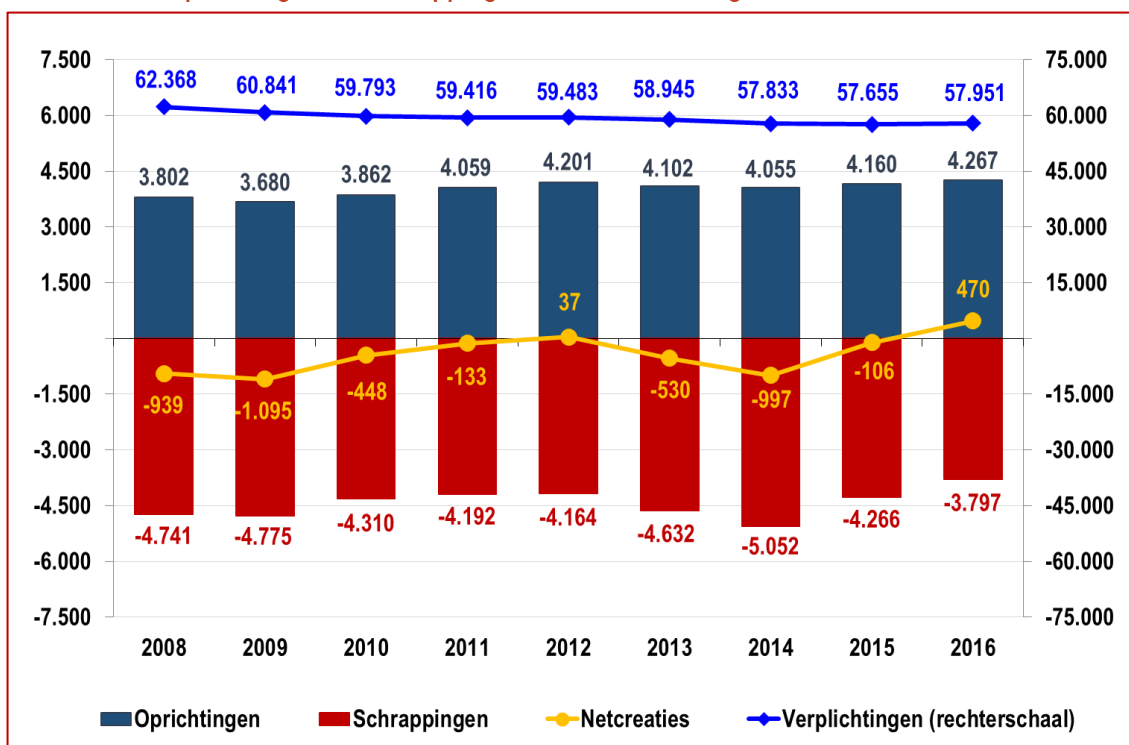
Bron: Statbel.

Groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C46)

In 2016 was de sector C46 **netto-oprichter** van ondernemingen (4.267 opgerichte ondernemingen tegenover 3.797 geschrapte ondernemingen, een verschil van +470 ondernemingen). Dat is het eerste positieve saldo dat sinds 2008 is opgetekend, afgezien van het jaar 2012.

De netto-oprichting was voor 77,7 % terug te voeren op deelsector 46.1 “**handelsbemiddeling**”, met 426 van de 548 nettobedrijfsoprichtingen.

Grafiek 2-11. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in de sector C46

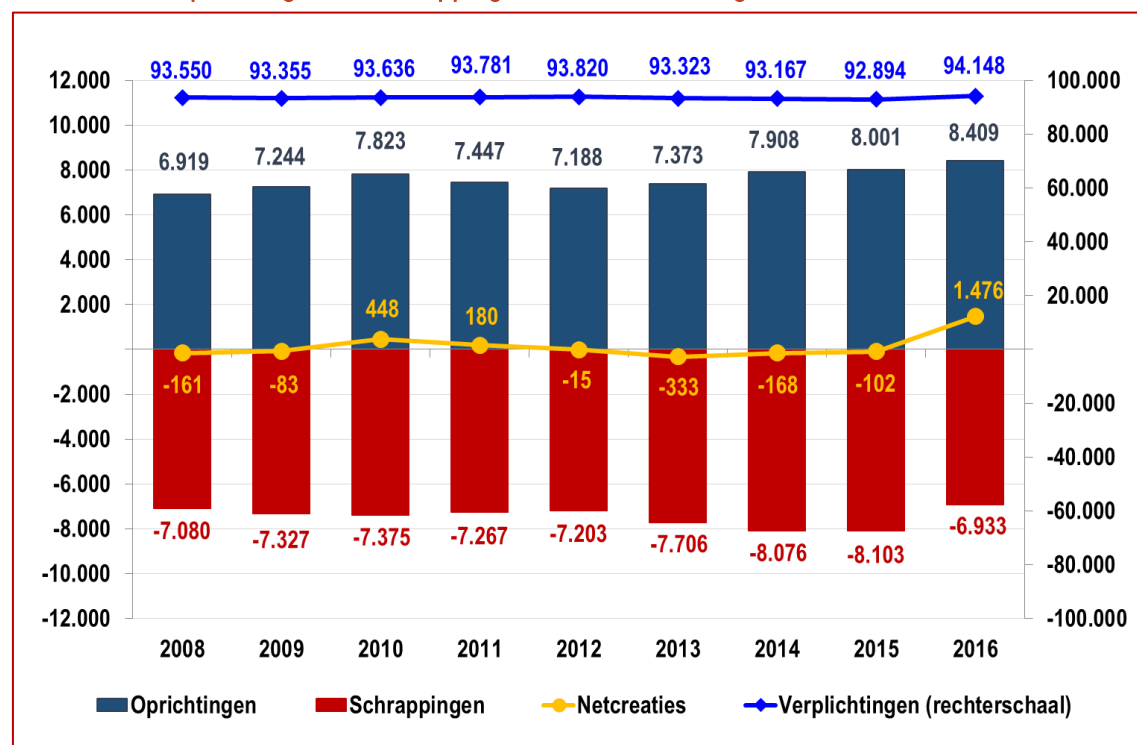
Bron: Statbel

Detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C47)

In 2016 was ook sector C47 **nettobedrijfsoprichter** met een saldo van 1.476 ondernemingen (8.409 ondernemingen opgericht, tegenover 6.933 ondernemingen geschrapt). Dat betekent het eerste positieve saldo dat sinds 2012 is geregistreerd. Die nettobedrijfsoprichting steunde voor 82,4 % op drie deelsectoren: 47,9 “**detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel**” (881 van de 1.632 nettobedrijfsoprichtingen), 47,7 “**detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels**” (263 van de 1.632 nettobedrijfsoprichtingen) en 47,1 “**detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels**” (200 van de 1.632 nettobedrijfsoprichtingen).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 2-12. Oprichtingen en schrappingen van ondernemingen in sector C47

Bron: Statbel.

2.6.2. Faillissementen en arbeidsplaatsenverlies door faillissementen

Tabel 2-8. Faillissementen en verloren arbeidsplaatsen

Sectoren		2013	2014	2015	2016	2017	2016				2017			
							I	II	III	IV	I	II	III	IV
Faillissementen	45	393	326	302	283	299	76	69	59	79	76	87	44	92
	46	903	895	803	710	738	192	210	146	162	183	188	159	208
	47	1.697	1.545	1.394	1.382	1.499	350	400	296	336	399	396	283	421
	45-47	2.993	2.766	2.499	2.375	2.536	618	679	501	577	658	671	486	721
Arbeitsplaatsen-verlies door faillissement	45	512	588	433	348	341	116	102	36	94	90	100	51	100
	46	1.181	1.470	1.253	1.271	952	261	400	224	386	272	239	176	265
	47	2.812	2.720	2.281	2.878	2.282	546	779	874	679	594	671	427	590
	45-47	4.505	4.778	3.967	4.497	3.575	923	1.281	1.134	1.159	956	1.010	654	955

Bron: Statbel.

Over de hele periode van 2013 t.e.m. 2017 liep het aantal faillissementen gestaag achteruit, behalve in 2017. Daarentegen bleek in genoemde jaren het banenverlies veel minder voor-spelbaar.

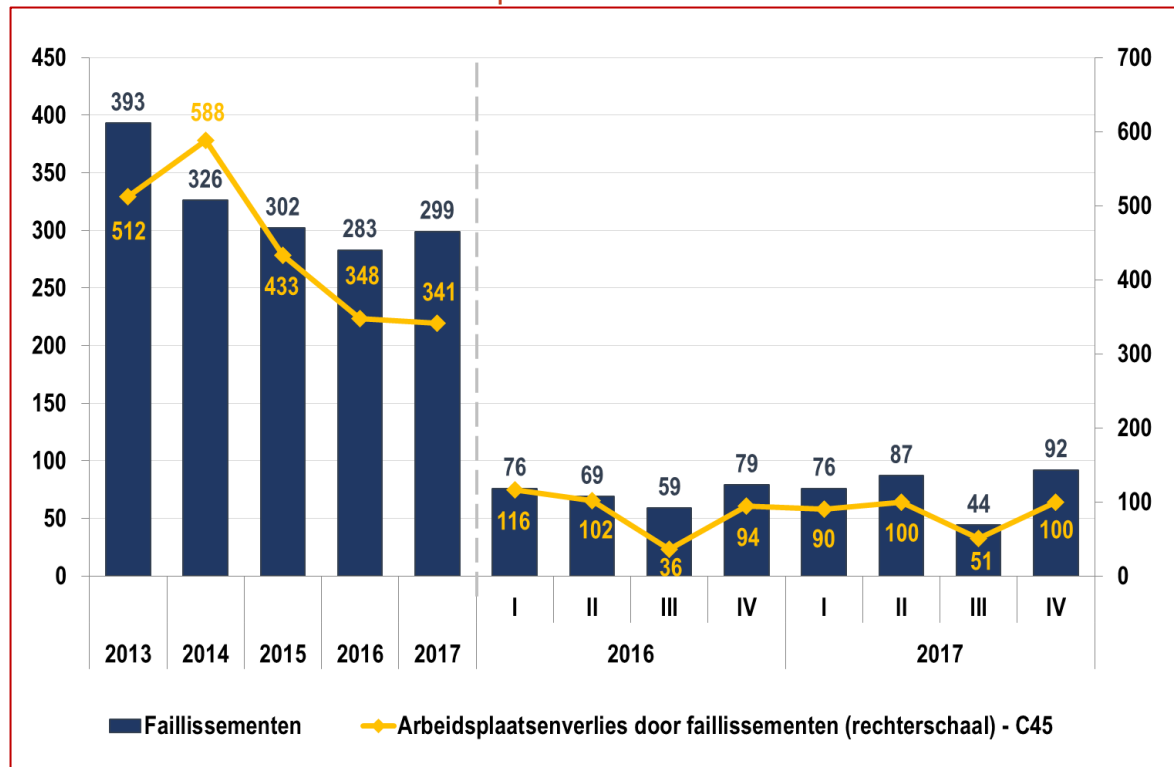
In 2017 kende de **handelssector** in zijn geheel (C45-C47) 2.536 faillissementen van onder-nemingen, een toename met 6,8 % (+161) ten opzichte van het jaar 2016, waar 2.375 fail-lissementen plaatsvonden. Ondanks dat gestegen aantal faillissementen t.o.v. een jaar te-rug bleek in 2017 het daarmee gepaard gaande arbeidsplaatsenverlies in de sector handel (C45-C47) kleiner te zijn uitgevallen, met 3.575 teloorgegangene banen, tegenover 4.497 in 2016.

Het stijgende aantal faillissementen voor de handelssector in zijn geheel (C45-C47) en het trager verlopend arbeidsplaatsenverlies worden in alle onder de sector handel vallende

sectoren waargenomen, maar sector C47 “detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen” speelt hierin door zijn gewicht een overwegende rol.

Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen (C45)

Grafiek 2-13. Faillissementen en arbeidsplaatsenverlies in sector C45

Bron: Statbel.

In 2017 nam in sector C45 “Handel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen” het aantal faillissementen licht toe ten opzichte van een jaar tevoren (+16), namelijk van 283 faillissementen in 2016 naar 299 in 2017 (+5,7 %).

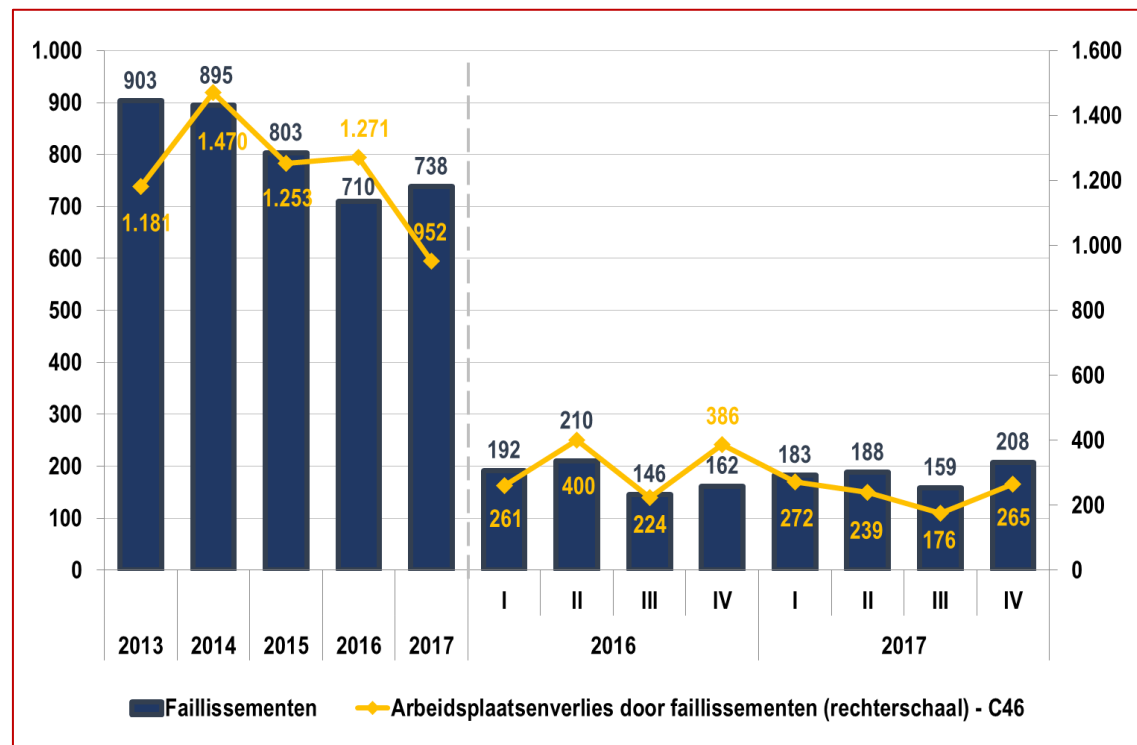
Het aantal banen die door die faillissementen verloren zijn gegaan, daalde in 2017 met 2 %, van 348 teloorgegangene arbeidsplaatsen in 2016 naar 341. Met een resultaat van 588 verloren banen blijft 2014 voor de gehele periode 2013-2017 het jaar met het hoogste door faillissementen veroorzaakte banenverlies.

Het zijn voornamelijk de subsectoren 45.1 “handel in motorvoertuigen” en 45.2 “onderhoud en reparatie van motorvoertuigen” die het grootste aantal faillissementen noteerden in 2017, met respectievelijk 140 en 123 faillissementen, waardoor respectievelijk 120 en 170 jobs verloren gingen. Het aantal faillissementen was minder groot in deelsector 45.4 “handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren van motorfietsen”, waar 6 faillissementen van ondernemingen genoteerd werden, met als gevolg 6 verloren banen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C46)

Grafiek 2-14. Faillissementen en arbeidsplaatsenverlies in sector C46

Bron: Statbel.

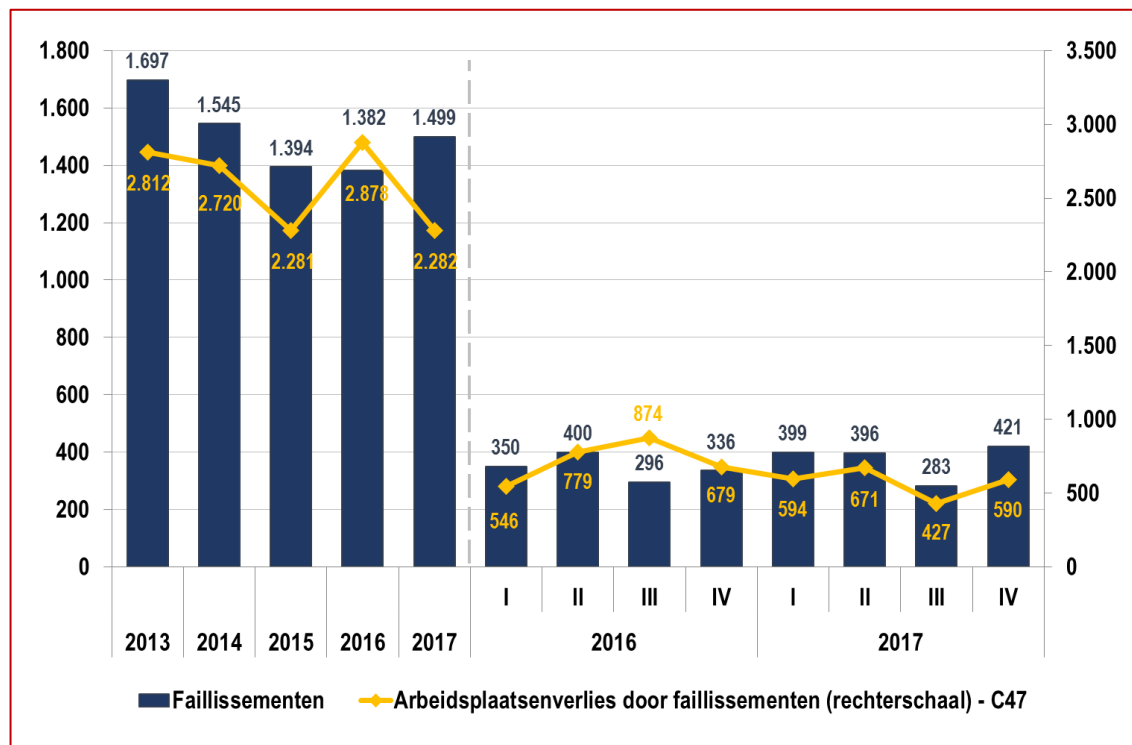
In 2017 steeg het **aantal faillissementen** in sector C46 “**groothandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen**” van 710 in 2016 naar 738, een toename met 28 faillissementen (+3,9 %). De faillissementen in 2017 leidden tot een **verlies** van 952 arbeidsplaatsen, een daling met 25,1 % ten opzichte van het jaar ervoor.

In sector C46 werd in het jaar 2013 met 903 faillissementen een recordaantal faillissementen opgetekend van de hele **periode 2013-2017**, terwijl 2014 het jaar is geweest waarin het hoogst aantal banen teloor zijn gegaan, met name 1.470.

Het waren voornamelijk **deelsectoren 46.1 “handelsbemiddeling”, 46.4 “groothandel in andere consumentenartikelen”, 46.7 “overige gespecialiseerde groothandel” en 46.3 “groothandel in voedingsmiddelen, dranken en genotmiddelen”** die in 2017 de meeste faillissementen meemaakten, respectievelijk 221, 167, 120 en 109. In 2017 was 83,6 % van de faillissementen in sector C46 en 83,0 % van het daardoor teweeggebrachte banenverlies toe te schrijven aan die 4 deelsectoren. Het aantal faillissementen was minder opvallend in deelsector 46.5 “**groothandel in informatie- en communicatieapparatuur**”, met 15 bedrijfsfaillissementen en daardoor 19 verloren banen.

Detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen (C47)

Grafiek 2-15. Faillissementen en banenverlies in sector C47

Bron: Statbel.

Het **aantal faillissementen** nam in de sector C47 “detailhandel, met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen” in 2017 met 8,5 % toe t.o.v. een jaar tevoren, van 1.382 faillissementen in 2016 naar 1.499 in 2017.

Het **aantal verloren banen als gevolg van die faillissementen** kende in 2017 een gunstiger verloop en verminderde namelijk met 20,7 % tegenover een jaar tevoren, d.i. 596 minder verloren arbeidsplaatsen.

2013 blijft het jaar waarin het hoogste aantal faillissementen is geregistreerd (1.697), hoewel het daarmee verbonden arbeidsplaatsenverlies (2.812 banen) lager was dan in 2016.

Het is voornamelijk aan 4 deelsectoren, namelijk 47.7 “detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels”, 47.1 “detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels”, 47.2 “detailhandel in voeding in gespecialiseerde winkels” en 47.5 “detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels”, dat de in 2017 getelde faillissementen in sector C47 moeten worden toegerekend, en wel a rato van 79,4 %, met respectievelijk 509, 290, 210 en 181 faillissementen. In genoemde deelsectoren gingen respectievelijk 863, 417, 299 en 309 banen (82,7 % van het banenverlies t.g.v. faillissement binnen C47 in 2017) verloren. Er gingen minder ondernemingen failliet in deelsector 47.3 “detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels”, met 28 faillissementen van ondernemingen, die leidden tot 25 verloren banen.

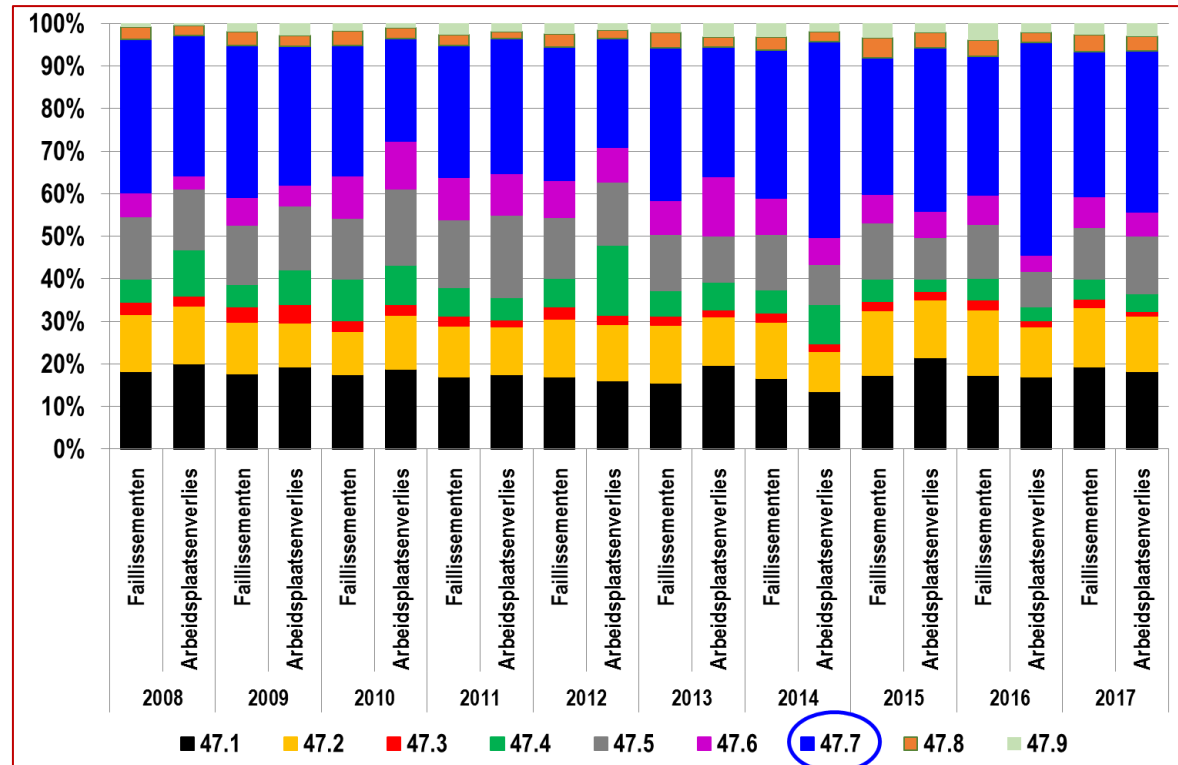
Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels (deelsector 47.7)

Zoals uit grafiek 2-16 hieronder kan worden opgemaakt speelt deelsector 47.7 “detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels” een **vooraanstaande** rol binnen

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

sector C47 “**detailhandel, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen**” zowel qua aantal faillissementen als qua aantal daardoor verloren gegane banen. De dominante positie geldt voor de hele periode 2008-2016.

Grafiek 2-16. Faillissementen en banenverlies in subsectoren van C47

Bron: Statbel.

In 2017 kwamen 509 faillissementen op rekening te staan van deelsector 47.7 “**detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels**”, d.i. 34,0 % van alle faillissementen binnen die sector, met als gevolg van die faillissementen het verlies van 863 arbeidsplaatsen, of 37,8 % van het arbeidsplaatsenverlies binnen sector C47.

Het **aantal faillissementen** in deelsector 47.7 is voor 76,4 % terug te voeren op drie categorieën: categorie 47.71 “**detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels**”, categorie 47.72 “**detailhandel in schoeisel en lederwaren in gespecialiseerde winkels**” en categorie 47.78 “**overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels**”. Die drie categorieën waren goed voor respectievelijk 51,7 %, 12,6 % en 12,4 % van de faillissementen van deelsector 47.7, met name 263, 64 en 63 faillissementen van de 509.

De verloren arbeidsplaatsen als gevolg van faillissementen in deelsector 47.7 zijn voor 63,3 % toe te schrijven aan categorie 47.71 “**detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels**” (546 van 863 verloren arbeidsplaatsen in deelsector 47.7).

3. Andere indicatoren

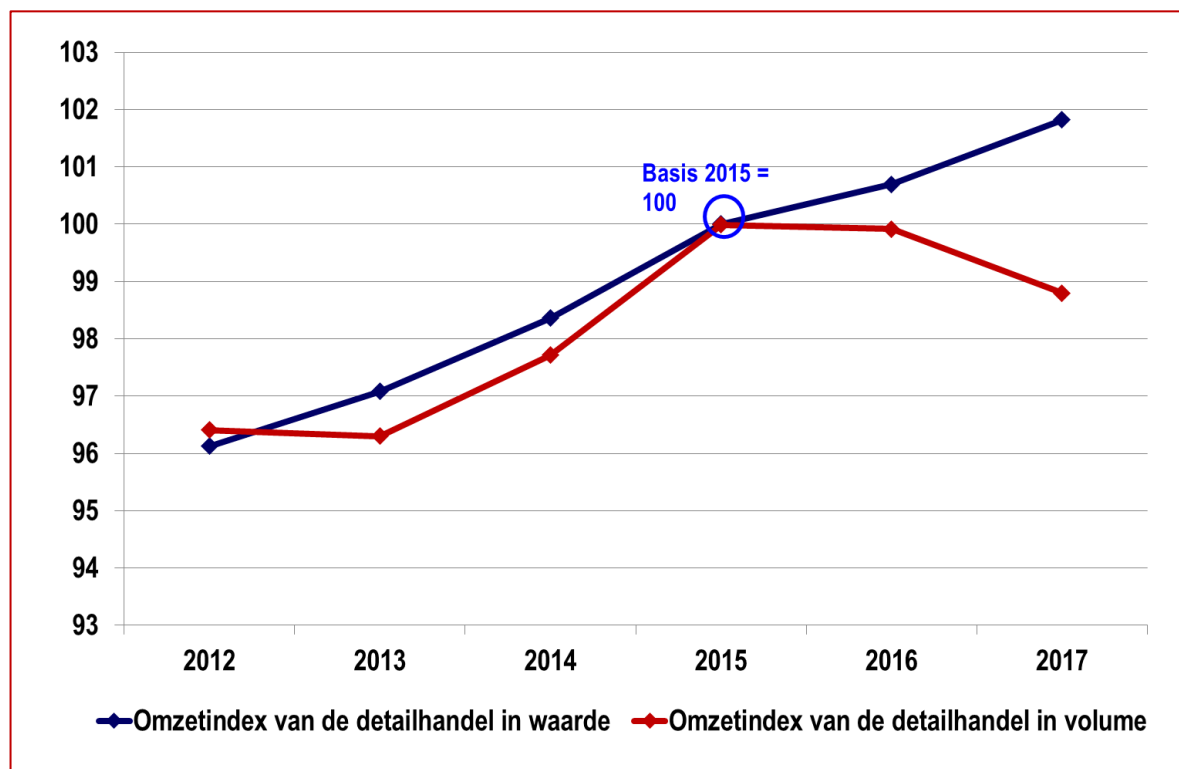
3.1. De Statbel-enquête bij de kleinhandel (C47)

De gegevens m.b.t. de omzet in de kleinhandel komen voort uit een verplichte conjunctuurenquête¹², die door Statbel, het Belgisch statistiekbureau, georganiseerd wordt en die de activiteiten beslaat die vallen onder NACE-codes 47.11 t.e.m. 47.99 van sectie G in de nomenclatuur NACE Rev.2 voor economische activiteiten in de Europese Gemeenschap. Genoemde activiteiten vallen uiteen in 4 categorieën, met name: kleinhandelsondernemingen met menigvuldige afdelingen, supermarkten, kleinhandelsondernemingen met bijhuizen, en de overige kleinhandelsondernemingen. Die conjunctuurenquête brengt cijfers aan zowel tegen werkelijke prijzen als tegen vaste prijzen, zodat het prijseffect kan worden belicht (er is een maandelijkse deflator van de verkoop in opgenomen). Anderzijds zijn de onderdelen van de detailhandel hier samengevoegd volgens de NACE-classificatie.

De omzet in de detailhandel (C47)

Grafiek 3-1. Omzet van de detailhandel tegen werkelijke en tegen vaste prijzen

Bruto-index (2015 = 100).

Bron: Statbel.

Terwijl de **bruto-index** van de **detailhandel in waarde** voortdurend verandert, en daarbij momenteel een stijgende tendens vertoont (+5,9 % tussen 2012 en 2017) gaat diezelfde index **in volume** sinds 2016 in de omgekeerde richting. Met name werd het tot in 2015

¹² Het rechtskader wordt gevormd door de volgende verordeningen en besluiten: verordening EG nr. 1165/98 van de Raad van 19 mei 1998 betreffende conjunctuurstatistieken, koninklijk besluit van 4 februari 1965 gewijzigd door koninklijk besluit van 4 december 1969, en koninklijk besluit van 22 december 1967 gewijzigd door koninklijk besluit van 16 april 1971.

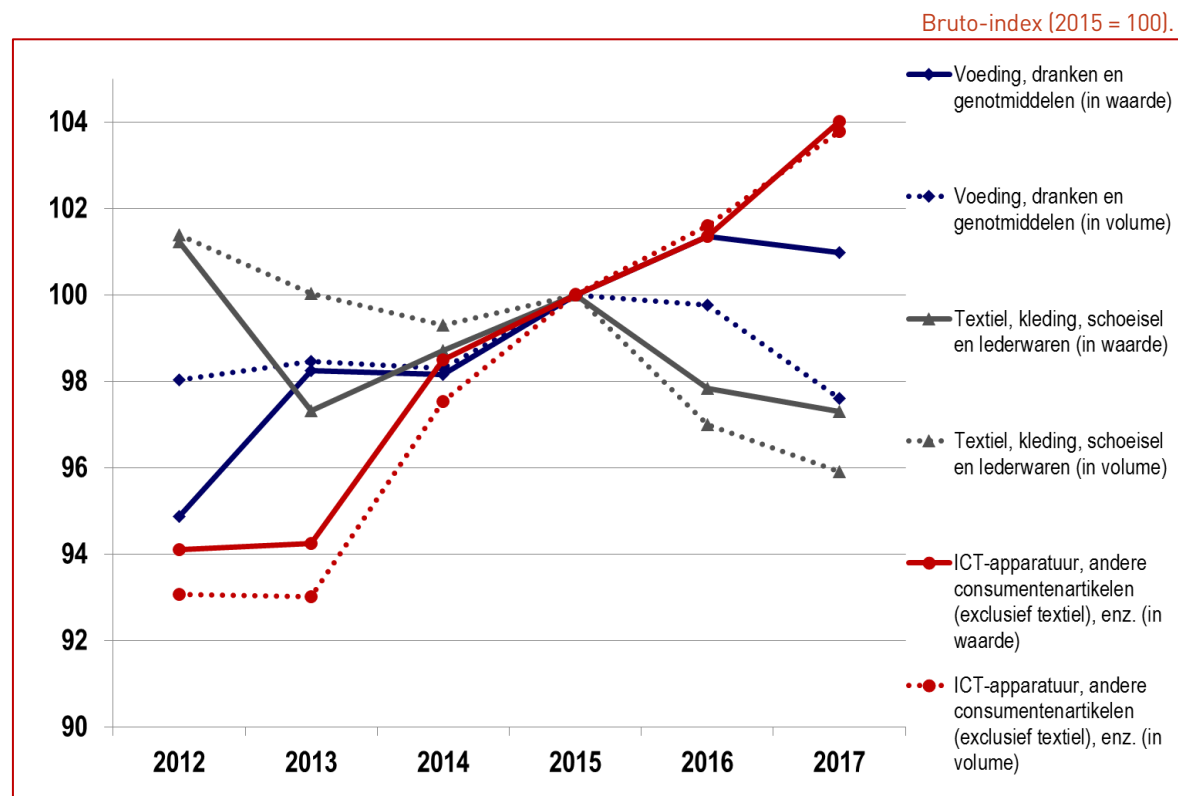
“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

(afgezien van 2013) aangehouden stijgende verloop van de volume-index plots onderbroken, waarbij de afstand tussen die twee indexen en hun verloop alsmaar breder wordt, als uiting van een prijseffect.

In 2017 noteert men een stijging met 1,1 % van de waarde-index t.o.v. 2016, tegenover een daling met 1,1 % voor de volume-index.

3.1.1. De omzet in de verschillende takken van de detailhandel

Grafiek 3-2. Omzet tegen werkelijke prijzen en tegen vaste prijzen in diverse takken van de detailhandel

Bron: Statbel.

3.1.2. Afdeling voeding, dranken en genotmiddelen

In 2017 daalde de verkoop van **voedingsmiddelen** tegen werkelijke prijzen gemiddeld met 0,4 % ten opzichte van 2016 (een afname met 1,71 procentpunt ten opzichte van een jaar tevoren), terwijl het volume van de verkoop afnam met 2,2 % (1,93 procentpunt meer dan een jaar tevoren).

Aangezien beide indexen over de periode 2012-2017 dezelfde tendens hebben gevolgd is de afstand tussen hen groter geworden.

3.1.3. Textiel, kleding en schoeisel

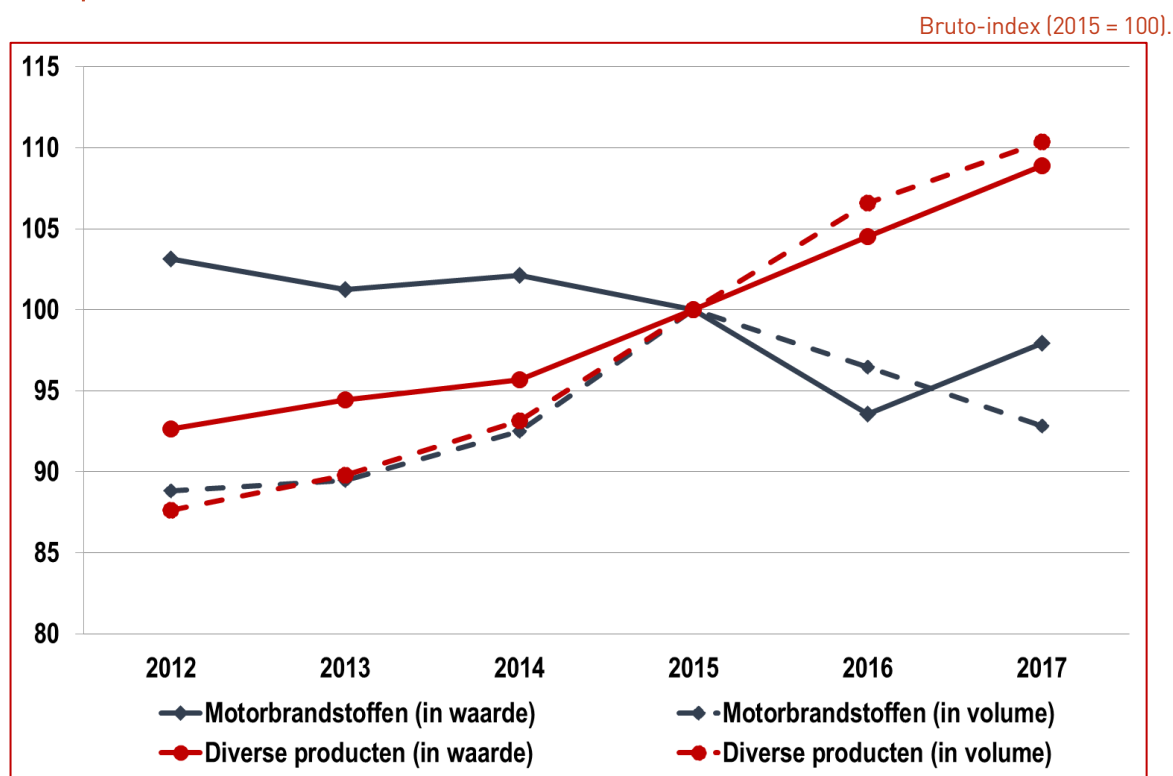
Tussen 2012 et 2017 ging de verkoop in de branche “**textiel, kleding en schoeisel**” in dalende lijn, zowel in waarde als in volume, met respectievelijk een gemiddelde inkrimping van 3,9 % en 5,4 %. Die tendens zette zich verder door in 2017, waarbij t.o.v. 2016 de verkoop achteruit is gegaan zowel in waarde (-0,5 %) als in volume (-1,1 %). Ook hier blijkt de omzet in prijs en de omzet in volume verder uit elkaar te zijn gegroeid.

3.1.4. Huishoudelijke artikelen en apparaten

Huishoudelijke artikelen en apparaten steken af tegen de algemene tendens aangezien ze onder de hier onderzochte producten de enige zijn waarvan de verkoop in de hele observatieperiode steeg. Voor de periode 2012-2017 kende het verloop van de verkoop in de branche “huishoudelijke artikelen en apparaten” immers een stijgende trend, namelijk van 10,5 % voor de verkoop tegen werkelijke prijzen en van +11,5 % voor de verkoop tegen vaste prijzen.

In 2017 steeg de verkoop ten opzichte van het jaar ervoor, zowel in waarde (+2,6 %) als in volume (+2,1 %), aan een tempo dat hoger lag dan in 2016 (respectievelijk +1,4 % en +1,6 %). Ook thans onderscheidt zich de verkoop in de tak “huishoudelijke artikelen en apparaten” zich van de overige productcategorieën door een groei in 2017.

Grafiek 3-3. Omzet tegen werkelijke prijzen en tegen vaste prijzen van motorbrandstoffen en diverse producten

Bron: Statbel.

3.1.5. Motorbrandstoffen

In de periode 2012-2017 daalde de verkoop van **motorbrandstoffen** met 5,1 % in waarde maar steeg met 4,5 % in volume. Echter valt vanaf 2016 een ommekeer te constateren in het verloop van de verkoop in volume.

De afstand tussen verkoopwijziging in volume en verkoopwijziging in prijs is geleidelijk gaan krimpen.

In 2017 steeg de verkoop van motorbrandstoffen in waarde met 4,6 %, na twee opeenvolgende jaren van terugloop. Anderzijds ging de verkoop van motorbrandstoffen in volume verder achteruit, met een daling van 3,8 % in 2017 na een afname met 3,5 % in 2016.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3.1.6. Diverse producten

Onder de noemer “diverse producten” vallen onder meer: “farmaceutische producten, medische en orthopedische artikelen, reukwerk en cosmetica”, “overige detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels” en “detailhandel via postorderbedrijven of via internet”.

In de periode 2012-2017 is de algemene trend van de verkoop van **diverse producten** stijgend, zowel voor de verkoop tegen werkelijke prijzen (+17,6 %) als tegen vaste prijzen (+26,0 %).

Die stijgende tendens van de verkoop in de tak “diverse producten” zette zich verder door in 2017, zowel tegen werkelijke als vaste prijzen, met respectievelijk 4,2 % en 3,6 % stijging tegenover een jaar tevoren.

3.2. Registratie van de verkoop van nieuwe en tweedehandspersonenwagens

Tabel 3-1. Aankoop van nieuwe en tweedehandspersonenwagens

Verloop in vergelijking met dezelfde periode van het voorgaande jaar.

Personenwagens voertuigenpark			Inschrijvingen van nieuwe personenwagens		Inschrijvingen van tweedehands personenwagens		Totale inschrijvingen	
Jaren	Aantal	Verloop in %	Aantal	Verloop in %	Aantal	Verloop in %	Aantal	Verloop in %
2013	5.493.472	0,9%	490.369	-0,1%	738.926	1,6%	1.229.295	0,9%
2014	5.555.499	1,1%	487.711	-0,5%	738.094	-0,1%	1.225.805	-0,3%
2015	5.623.579	1,2%	506.284	3,8%	748.447	1,4%	1.254.731	2,4%
2016	5.712.061	1,6%	546.142	7,9%	718.856	-4,0%	1.264.998	0,8%
2017	5.785.447	1,3%	553.692	1,4%	729.865	1,5%	1.283.557	1,5%
10 jarig gemiddelde		1,4%						

Bron: Statbel.

In 2017 nam het personenwagenpark toe met 1,3 % ten opzichte van 2016 tot 5.785.447 personenwagens. Dat ligt net onder het tienjaarlijkse gemiddelde van 1,4 %. In de periode 2013-2017 werden er 291.975 personenwagens extra in het verkeer gebracht.

Het totaal aantal inschrijvingen van nieuwe en tweedehandspersonenwagens steeg in 2017 met 1,5 % tot 1.283.557 wat een toename is van 18.559 personenwagens t.o.v. 2016. De inschrijvingen van nieuwe personenwagens steeg met 1,4 % (+7.550) en de inschrijvingen van tweedehandspersonenwagens steeg hierbij met 1,5 % (+11.009).

In vergelijking met 2013 is het aantal totale inschrijvingen in 2017 met 4,4 % gestegen, voornamelijk als gevolg van de toename van inschrijvingen van nieuwe personenwagens (+12,9 %), terwijl de inschrijvingen van tweedehandspersonenwagens in dezelfde periode met 1,2 % daalde.

3.3. Consumptieprijsontwikkeling in de detailhandel¹³

Tabel 3-2. Inflatie in 2017 voor bewerkte levensmiddelen vergeleken met de buurlanden

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2017 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Alcoholhoudende dranken	0,3	0,5	0,5	0,6	0,1	15,6	16,2
Wijnen	-0,1	0,6	0,5	1,0	-0,5	9,1	6,8
Gedistilleerde dranken	0,2	0,0	0,1	-0,2	1,3	1,6	3,7
Bier	1,2	0,7	0,6	1,4	0,2	4,9	5,7
Tabak	5,7	3,3	4,0	2,7	1,5	21,3	19,6
Alcoholvrije dranken	1,3	1,2	1,2	0,6	1,9	10,7	11,9
Mineraalwater, frisdranken en sappen	1,3	0,8	0,7	0,6	1,7	8,3	8,2
Koffie, thee en cacao	1,4	1,7	2,4	0,7	1,7	2,4	3,7
Brood en granen	1,0	0,4	0,4	0,3	0,7	22,6	20,0
Andere voedingswaren	2,6	0,1	0,5	-0,7	0,5	4,9	5,0
Zuivelproducten	1,2	4,3	8,1	0,2	6,2	14,2	15,7
Oliën en vetten	7,6	12,4	21,0	2,8	8,6	2,5	2,8
Suiker, jam, chocolade	0,8	0,1	0,4	0,1	-0,9	8,2	8,8
Bewerkte levensmiddelen	2,1	1,9	3,0	0,8	1,7	100	100
Bewerkte levensmiddelen (zonder alcohol en tabak)	1,4	1,9	3,3	0,3	2,0	63,1	64,2
Bewerkte levensmiddelen (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	1,3	1,9	3,0	0,6	2,1	100	100

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

De inflatie voor **bewerkte levensmiddelen** bedroeg in 2017 voor België 2,1 %, terwijl die inflatie in de buurlanden gemiddeld 1, % bedroeg. De inflatie voor alcoholische dranken vertraagde sterk (+0,3 % tegen +8,4 % het vorige jaar) omdat de verhoging toe te schrijven aan het invoeren van accijnzen voor ethylalcohol en alcoholhoudende dranken in november 2016 weggefallen is. Bovendien verdween ook de impact van de gezondheidstaks op frisdranken die ingevoerd werd in januari 2016 (1,3 % tegen 3,3 % het vorige jaar). Vooral voor **oliën en vetten** (+7,6 %) en **tabak** (+5,7 %) nam de inflatie in België sterk toe in 2017.

Duitsland kende de hoogste inflatie voor bewerkte levensmiddelen met 3 %, gevolgd door Nederland met 1,7 % en Frankrijk met 0,8 %. De prijs voor **oliën en vetten** is in alle landen sterk gestegen, maar vooral in Duitsland met een inflatie van 21 %.

Tabel 3-3. Inflatie in 2017 voor onbewerkte levensmiddelen vergeleken met de buurlanden

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2017 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vis en zeevruchten	4,7	4,3	3,9	4,1	9,6	12,6	9,9
Groenten	-0,8	1,7	0,9	2,3	2,2	20,3	25,4
Fruit	-4,9	2,7	3,0	2,2	2,7	14,9	17,2
Mees	0,8	1,7	2,0	1,1	3,8	52,2	47,4
Onbewerkte levensmiddelen	0,1	2,1	2,1	1,9	3,5	100	100

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹³ Analyse op basis van het jaarverslag 2016 van het Prijzenobservatorium.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De inflatie voor **onbewerkte levensmiddelen** bedroeg in 2017 voor België 0,1 %, waarbij vooral de inflatie voor **vis en zeevruchten** steeg met 4,7 %, terwijl de inflatie voor **fruit** daalde met 4,9 %. In Nederland bedraagt de inflatie voor de onbewerkte levensmiddelen 3,5 %, terwijl die in Duitsland 2,1 % bedroeg en in Frankrijk 1,9 %.

Tabel 3-4. Inflatie in 2017 voor niet-energetische industriële goederen vergeleken met de buurlanden

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2017 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Duurzame goederen	0,6	0,3	0,8	-0,3	0,3	31,8	33,7
Nieuwe auto's	1,5	1,2	1,5	0,7	2,1	12,5	13,8
Meubelen en stoffering	0,9	0,3	0,7	-0,4	0,2	8,8	6,9
Motorfietsen en fietsen	1,5	1,8	2	1,1	2	1,4	1,3
Sieraden, klokken en horloges	3,5	2,2	3,5	1,6	-1,3	1	2
Grote goederen voor recreatie	1,2	1,1	1,2	0,6	2,6	0,3	1,3
Tapijten en vloerbekleding	1,3	0,4	0,6	0,4	0	0,3	0,7
Foto- en filmapparatuur	-2,4	1,8	3,4	-1,6	1,3	0,4	0,6
Huishoudapparaten	-0,8	-1,6	-1,1	-2,3	-2,5	3,6	3,4
Gegevensverwerkende apparatuur	-2,9	-2,4	-0,9	-4,2	-3,8	1,6	1,9
Audio- en videoapparatuur	-3,5	-3,5	-3,4	-4,5	-1,8	1,8	1,8
Half-duurzame goederen	0,7	0,5	1,4	-0,3	-0,2	36,6	35,7
Kleding	0,4	0,4	1,2	0,1	-1,3	16,8	13,8
Schoeisel	1,2	1,2	2,3	-0,2	0,6	3,6	3,9
Huishoudtextiel	0,8	0,8	0,7	0,9	1,1	2,5	1,6
Vaat-, glaswerk en huishoudartikelen	1,3	0,7	1,1	0,4	0,6	2	2,2
Boeken	1,8	0,9	1,3	0,4	0	2	2,1
Andere artikelen voor persoonlijk gebruik	1,2	0,5	0,9	0,1	1,4	1,1	1,4
Gereedschap voor huis en tuin	-0,1	-0,1	0	-0,4	0,9	2,5	2,1
Andere kleding artikelen	1,1	0,2	2,1	-0,1	-4,3	0,9	1
Sport-, kampeer- en recreatieartikelen	-0,1	-0,5	0,3	-1,2	1,3	0,6	1,7
Kledingstoffen	1,1	0,8	0,8	Nb	Nb	0,2	0,2
Speelgoed en hobbyartikelen	0,4	1,2	4	-2,6	0,5	1,8	2,4
Delen en toebehoren	1,1	0,2	2,1	-0,1	-4,3	0,9	1
Dragers opname beeld en geluid	1,2	1,3	2,2	-1,7	6,4	1	0,9
Niet-duurzame goederen	1,2	1,1	1,7	0,5	0,5	31,6	30,6
Kranten en tijdschriften	3,4	4,2	4,8	3,6	3,1	2	2,5
Niet-duurzame huishoudartikelen	-0,3	0,1	-0,8	0,4	2,3	3,9	2,6
Tuinbouw	1,5	3,1	3,4	2,9	2,4	2,9	2,7
Producten voor huisdieren	0,4	1	1,8	0,2	0,3	3	2,7
Allerlei drukwerk en schrijfwaren	0,3	1,3	2,5	0,8	-0,4	1,3	1,4
Andere medische producten	-0,3	0,9	1,5	-0,2	0,6	2,6	3,7
Watervoorziening	5,5	1	1,2	0,9	-0,4	1,8	2,5
Producten voor onderhoud en herstelling woning	2	0,4	0,5	0,2	0,2	4,2	1,4
Geneesmiddelen	2,1	1,2	2,8	-1	0	4,9	4,5
Toestellen en artikelen voor lichaamsverzorging	-0,6	-0,2	-0,3	0	-0,6	4,9	6,7
Niet-energetische industriële goederen	0,8	0,7	1,3	-0,1	0,2	100	100

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

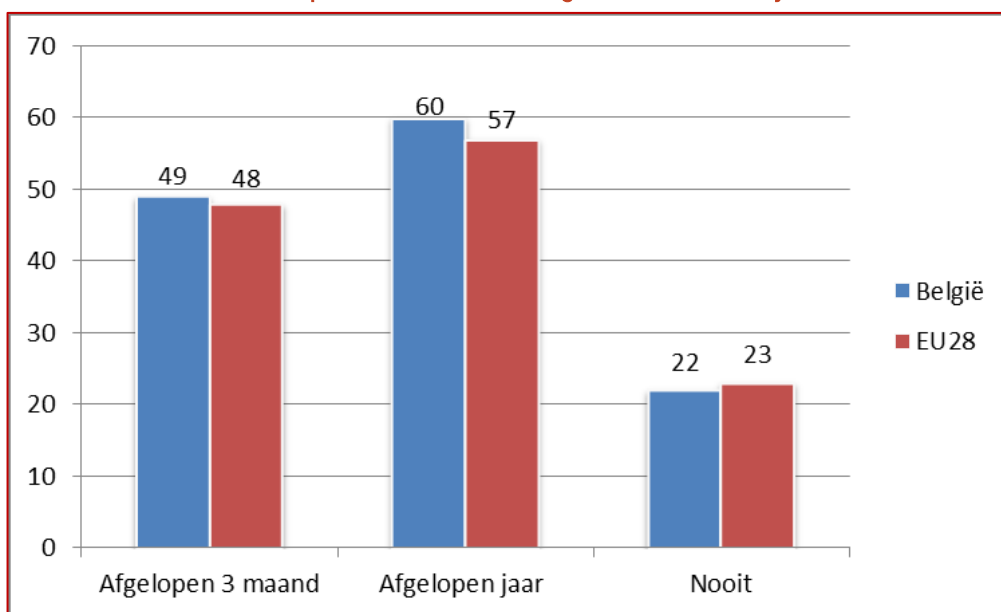
De Belgische consument betaalde in 2017 gemiddeld 0,8 % meer voor **niet-energetische industriële goederen** in vergelijking met 2016. Duitsland kende van de buurlanden in 2017 de grootste inflatie voor de niet-energetische industriële goederen met 1,3 %, terwijl de inflatie voor Frankrijk en Nederland voor de niet-energetische industriële goederen bijna status-quo bleef met respectievelijk -0,1 % voor Frankrijk en 0,2 % voor Nederland.

Die heterogene groep kan worden ingedeeld in **niet-duurzame goederen** (zoals producten voor lichaamsverzorging en medicatie), **half duurzame goederen** (zoals kleding en schoeisel) en **duurzame goederen** (zoals meubelen en auto's). De grootste prijsstijgingen bij het segment **duurzame goederen** waren voor België te noteren bij nieuwe auto's en motorfietsen en fietsen (+1,5 %), sieraden, klokken en horloges (+ 3,5 %). Bij het segment "half duurzame goederen" kenden boeken de grootste inflatie met 1,8 % en bij het segment niet-duurzame goederen kende leidingwater de grootste inflatie met 5,5 %, gevolgd door kranten en tijdschriften met 3,4 %.

3.4. Elektronische handel

3.4.1. Online b2c-aankopen

Grafiek 3-4. Online aankopen in 2017 (bevolking tussen 16 en 74 jaar)

Bron: Eurostat.

Van de Belgische bevolking tussen 16 en 74 jaar deed 49 % **online aankopen** de afgelopen drie maanden, wat iets meer is dan het Europese gemiddelde (48 %). In het afgelopen jaar deed zelfs 60 % van de Belgische bevolking tussen 16 en 74 jaar online aankopen, waarmee België het beter doet dan het Europese gemiddelde (57 %). Het aandeel van de Belgische bevolking tussen 16 en 74 jaar dat nog nooit online winkelde, bedroeg 22 % voor België wat iets lager is dan het Europese gemiddelde (23 %). Een belangrijk deel van de Belgische bevolking heeft dus nog nooit een online aankoop gedaan.

Tabel 3-5. Online aankopen in het afgelopen jaar

In % van de bevolking tussen 16 en 74 jaar.

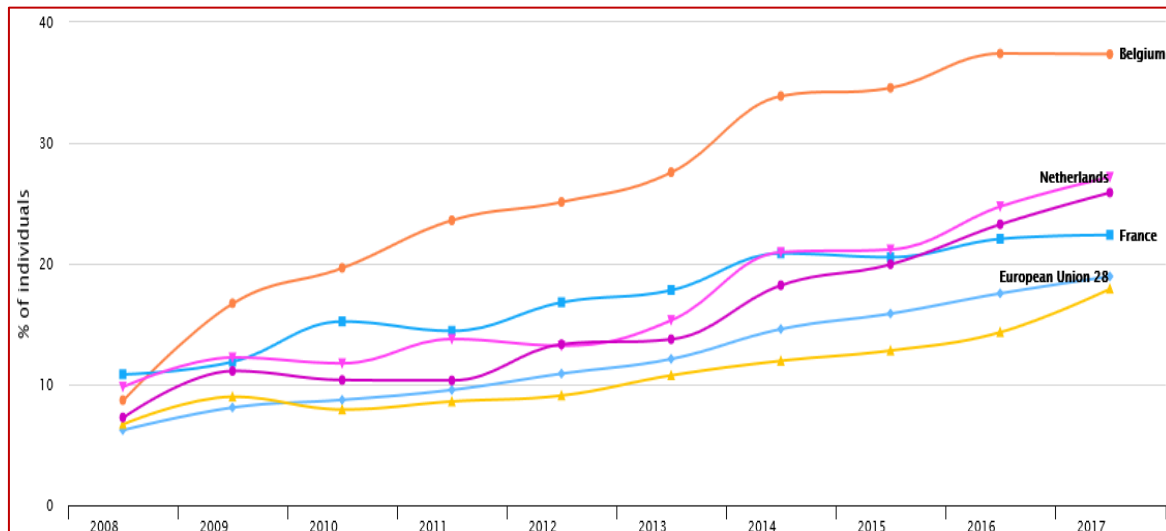
	2013	2014	2015	2016	2017
EU28	47%	50%	53%	55%	57%
België	48%	54%	55%	57%	60%
Duitsland	69%	70%	73%	74%	75%
Frankrijk	59%	62%	65%	66%	67%
Nederland	69%	71%	71%	74%	79%
Verenigd Koninkrijk	77%	79%	81%	83%	82%

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Bron: Eurostat.

Het aantal onlinekopers neemt jaar na jaar toe. Terwijl in 2013 amper 48 % van de Belgische bevolking tussen 16 en 74 jaar via het internet aankopen deed, was dat in 2017 al 60 %. Ook in de buurlanden nam de onlinehandel sterk toe. Ten opzichte van de buurlanden hinkt de Belgische onlineaankoop nog steeds achterop. Het Verenigd Koninkrijk kende in 2017, en al sinds 2013, het hoogst percentage onlineaankopers met 82 %, gevolgd door Nederland met 79 %, Duitsland met 75 % en Frankrijk met 67 %, terwijl het EU-gemiddelde 57 % bedroeg.

Grafiek 3-5. Online aankopen van goederen en diensten komende van andere Europese landen

Bron: Europese commissie (Digital Scoreboard).

In 2017 **winkelden** 37,4 % van de personen die in België gevestigd zijn, **online bij verkopers uit andere EU-landen** volgens cijfers van het Digital Scoreboard van de Europese Commissie. Dat cijfer blijft dus even hoog als in 2016. In 2017 winkelden onze buurlanden veel minder in andere EU-landen met 27,2 % voor Nederland, 25,9 % voor het Verenigd Koninkrijk, 22,4 % voor Frankrijk en 17,9 % voor Duitsland. Het gemiddelde voor de Europese Unie bedraagt 19 %.

Tabel 3-6. Online aankopen naar productcategorie

% individuen die online aankopen verrichtten het afgelopen jaar.

Goederen of diensten die de afgelopen twaalf maanden via internet besteld werden voor privédoeleinden	België			EU 28		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Kleding en sportartikelen	47%	55%	57%	60%	61%	64%
Vakantieaccommodatie	46%	47%	47%	52%	52%	53%
Tickets voor evenementen	36%	36%	40%	37%	38%	39%
Huishoudgoederen	32%	32%	33%	41%	44%	46%
Boeken, tijdschriften en/of kranten	30%	32%	33%	36%	35%	36%
Films/muziek	20%	18%	20%	25%	23%	28%
Computersoftware	19%	18%	19%	21%	21%	25%
Elektronisch materiaal	19%	19%	21%	25%	24%	25%
Andere	17%	23%	24%	10%	13%	15%
Computersoftware (online)	nb	nb	14%	nb	nb	18%
Film/ muziek (online)	13%	12%	nb	25%	23%	nb
Telecommunicatiediensten	11%	13%	14%	18%	18%	19%
Computerhardware	11%	12%	13%	18%	17%	18%
Boeken, tijdschriften en/of kranten (online)	nb	nb	nb	nb	nb	nb
Voeding of kruidenierswaren	10%	12%	16%	18%	23%	24%
Aandelen, financiële diensten of verzekeringen	6%	nb	nb	11%	nb	nb
Geneesmiddelen	5%	7%	9%	11%	13%	13%

Bron: Eurostat.

In 2017 werden “**kleding en sportartikelen**” door Belgen het meest online aangekocht (57 %) en de trend is duidelijk in stijgende lijn sinds 2015. Ook binnen de Europese Unie worden kleding en sportartikelen het meeste online gekocht (64 %). Voor **het boeken van vakanties** richten Belgen zich in 2017 eveneens vaak tot het internet (47 % in België en 53 % EU). Tickets voor **evenementen** (40 % in België en 39 % EU), **huishoudgoederen** (33 % in België en 46 % EU) en **boeken, tijdschriften en kranten** (33 % in België en 36 % in EU) vervolledigen de **top 5 van de populairste onlineaankopen**.

Voor **voeding of kruidenierswaren** is er ook een duidelijk stijgende trend merkbaar. Van 10 % in 2015 naar 16 % in 2017, maar het aandeel is nog steeds lager dan het EU-gemiddelde (24 % in 2017).

3.4.2. Online b2b-aankopen

In 2017 deed 23 % van de Belgische kmo's (10 tot 249 werknemers) aankopen via websites, terwijl het Europese gemiddelde 26 % bedroeg. Het aantal Belgische kmo's dat via informaticanetwerken aankopen deed steeg in 2017 tot 43 %, terwijl dat in 2016 nog maar 39 % was. In 2017 bedroegen de aankopen via informaticanetwerken voor Nederland 57 %, Frankrijk 50 %, en voor de Europese Unie 44 %.

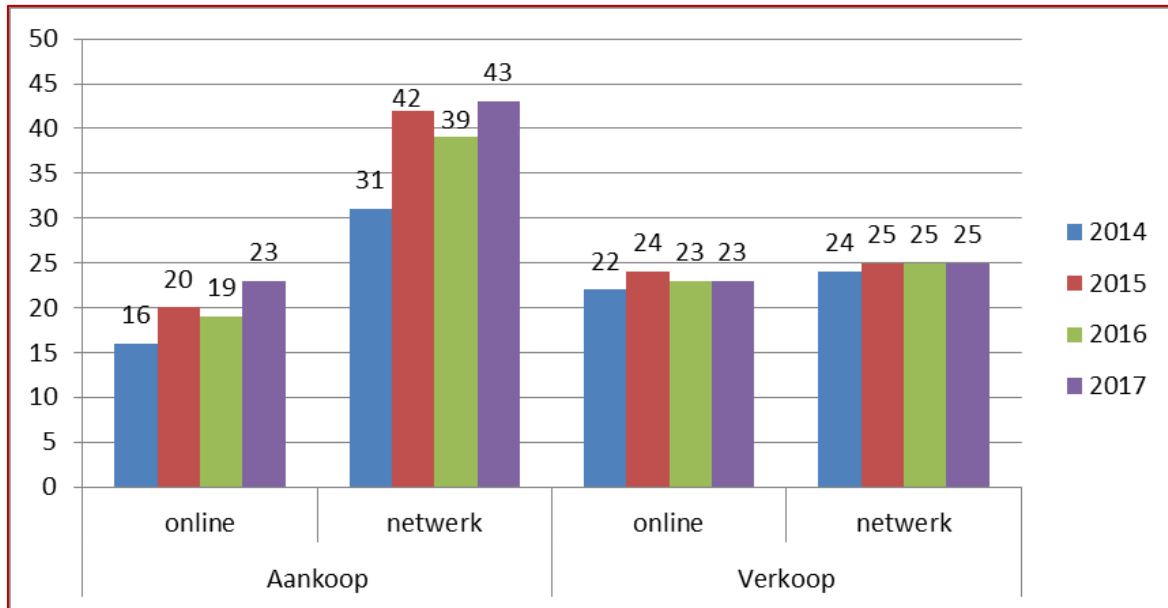
3.4.3. Online b2b-verkopen

In 2017 verkochten kmo's online 23 % wat een quasi stabiel cijfer is in vergelijking met de voorbije jaren. Via informaticanetwerken verkochten kmo's in 2016 25 % van hun omzet wat eveneens een stagnerend cijfer is, indien het vergeleken wordt met de vorige jaren.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 3-6. Gebruik van e-commerce in kmo's tussen 2014 en 2017

In % van de ondernemingen.

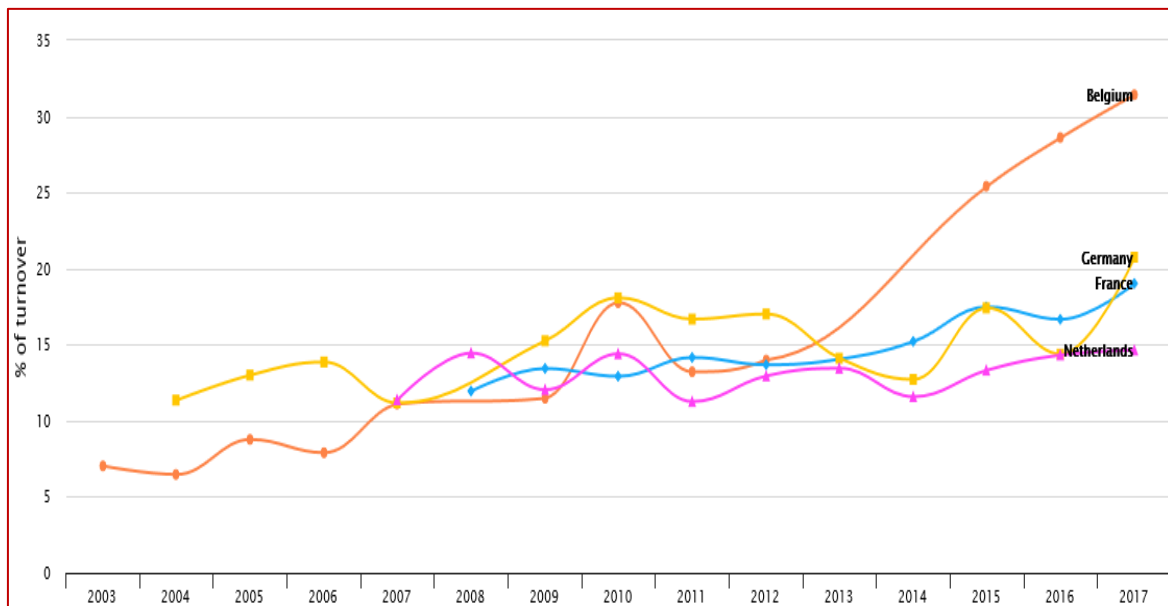

Bron: Eurostat.

3.4.4. Omzet uit e-commerce

Grafiek 3-7. Totale e-commerce verkopen van ondernemingen

In procent van hun omzet.

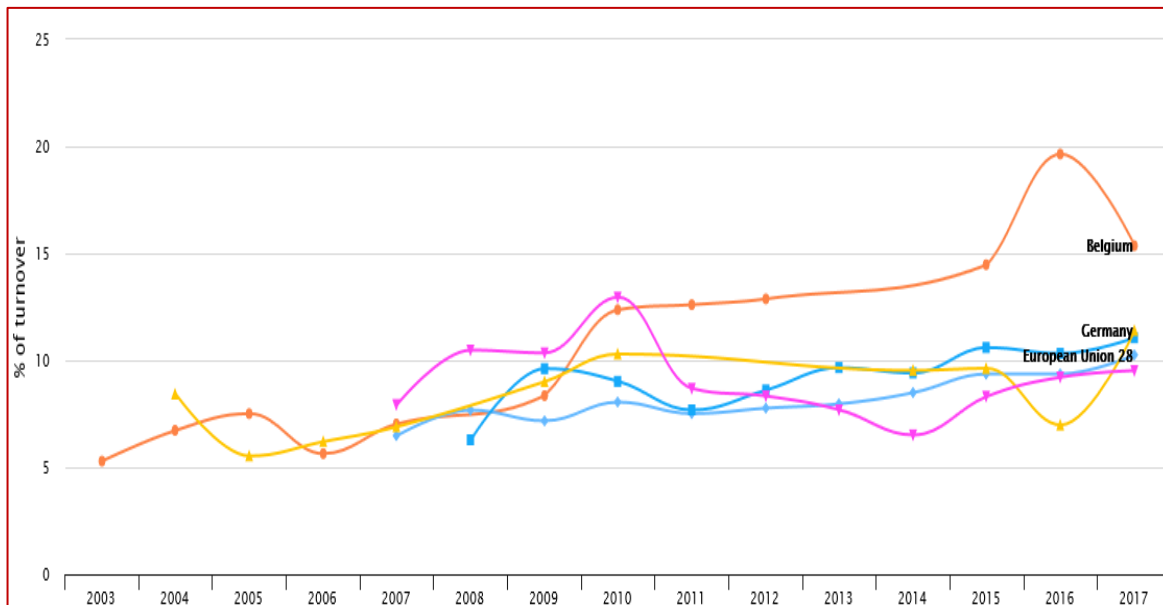

Bron: Europese commissie (Digital Scoreboard).

De Belgische bedrijven hebben sinds 2013 een sterke inhaalbeweging ontplooit wat betreft de omzet van e-commerce volgens cijfers van het Digital Scoreboard van de Europese Commissie in vergelijking met de buurlanden. Het is de grootste geobserveerde stijging van de onderzochte landen. In 2017 haalde de Belgische bedrijven 31,4 % van hun omzet uit e-commerce. Voor Duitsland was dat in 2017 20,7 %, voor Frankrijk 19 % en voor Nederland 14,6 %.

Grafiek 3-8. Totale e-commerce verkopen van kmo's (10-249 tewerkgestelde personen)

In procent van hun omzet (financiële sector niet inbegrepen).

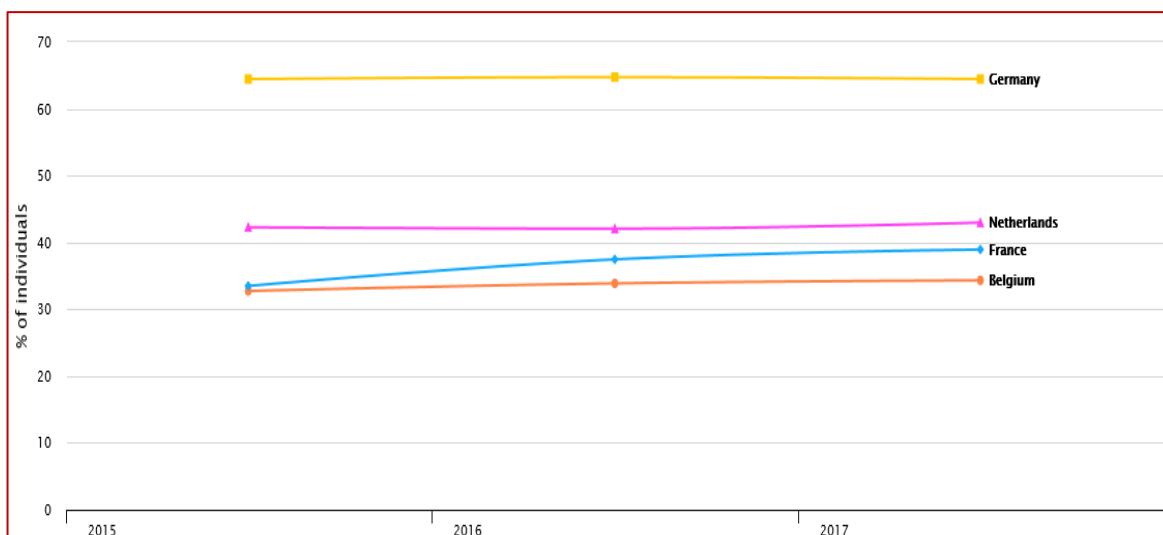
Bron: Europese commissie (Digital Scoreboard).

Als je enkel de e-commerce-omzet van kmo's bekijkt, krijg je echter een ander beeld. België scoort hier nog steeds beter dan de buurlanden maar er is een duidelijke terugval merkbaar in 2017 in vergelijking met 2016.

3.4.5. Obstakels bij e-commerce

Grafiek 3-9. Individuen die geen probleem hebben vastgesteld bij de online aankopen van goederen of diensten voor privégebruik

Aandeel in %.

Bron: Europese commissie (Digital Scoreboard).

Als er een vergelijking wordt gemaakt van België met zijn buurlanden bij **online aankopen** waarbij geen enkel probleem werd ondervonden bij hun aankoop, bemerkt men, op basis van de cijfers van het Digital Scoreboard van de Europese Commissie, dat België slecht scoort. In 2017 heeft België bij 34,3 % van de individuen geen enkel probleem bij online aankopen, terwijl

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

dat voor Frankrijk 38,9 % bedraagt, voor Nederland 43 % en voor Duitsland zelfs 64,4 %. Duitsland scoort hier opvallend beter dan de andere buurlanden en bijna dubbel zo goed dan België.

Een belangrijk knelpunt dat eveneens gesignaleerd werd bij “cross-border”-aankopen is de problematiek van “**geodiscriminatie**”, waardoor ondernemingen discrimineren door verschillende algemene voorwaarden of betalingsvoorwaarden te hanteren voor hun klanten op basis van nationaliteit en woon- of verblijfplaats van de klant. Een bepaalde vorm van geo-discriminatie is “geo-blocking”, waarbij er wordt verhinderd dat onlineklanten toegang hebben tot de aankoop van producten of diensten van een website in een andere lidstaat¹⁴.

Het is om die praktijken te bestrijden dat de Verordening (EU) 2018/302 is aangenomen. Die verordening is in werking getreden op 23 maart 2018 en bedrijven krijgen nog tot 3 december 2018 tijd om zich aan te passen. De verordening zal ervoor zorgen dat klanten bij de aankoop van producten en diensten niet langer gediscrimineerd worden op het vlak van prijzen en verkoops- en betalingsvoorwaarden. Het is bedoeld om ongerechtvaardigde geoblocking en andere vormen van discriminatie van klanten op grond van nationaliteit, verblijfplaats of plaats van vestiging in de interne markt te bestrijden.

Diensten zoals streamen van muziek, e-boeken, onlinegames en software vallen echter niet onder de verordening. Bovendien vallen ook financiële en audiovisuele diensten, diensten i.v.m. vervoer en gezondheidszorg en maatschappelijke diensten buiten de toepassing van de verordening.

De verordening geoblocking bevat geen verplichting om de goederen effectief te leveren in andere lidstaten. Hierdoor is het mogelijk dat de klant zelf verantwoordelijk is om het transport te regelen. De aankoop moet echter ongehinderd kunnen verlopen.

KPMG heeft in opdracht van het BIPT de “**Studie met betrekking tot de Belgische markt voor de levering van pakketten in het kader van e-commerceactiviteiten**”¹⁵ uitgevoerd waarbij de belangrijkste belemmeringen bij de groei van e-commerce in kaart werden gebracht. De volgende belemmeringen werden daarbij vastgesteld:

- Gebrek aan transparantie in zowel leveringsaanbod als -tarieven, kwaliteit van de dienstverlening, douanekosten, enz.
- Mogelijke zwakkere concurrentiepositie ten opzichte van de buurlanden door belemmeringen van de Belgische regelgeving die niet voldoende afgestemd is op e-commerce.
- Er wordt onvoldoende snel ingespeeld op de wensen van de consument en trends in het buitenland.

---

¹⁴ <http://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2018/02/27/geo-blocking-council-adopts-regulation-to-remove-barriers-to-e-commerce/>

¹⁵ Studie met betrekking tot de Belgische markt voor de levering van pakketten in het kader van e-commerceactiviteiten, KPMG in opdracht van BIPT, mei 2017.

4. Bijlagen

Tabel 4-1. NACE-nomenclatuur in de distributiesector

45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	Commerce de gros et de détail et réparation véhicules automobiles et de motocycles
451	Handel in auto's	Commerce de véhicules automobiles
4511	Handel in auto's en lichte bestelwagens (kleiner of gelijk aan 3,5 ton)	Commerce d'automobiles et d'autres véhicules automobiles légers (inférieur ou égal à 3,5 tonnes)
4519	Handel in andere motorvoertuigen	Commerce d'autres véhicules automobiles
452	Onderhoud en reparatie van motorvoertuigen	Entretien et réparation de véhicules automobiles
453	Handel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	Commerce d'équipements de véhicules automobiles
4531	Groothandel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	Commerce de gros d'équipements de véhicules automobiles
4532	Detailhandel in onderdelen en accessoires van motorvoertuigen	Commerce de détail d'équipements de véhicules automobiles
454	Handel in en onderhoud en reparatie van motorfietsen en delen en toebehoren van motorfietsen	Commerce, entretien et réparation de motocycles et de pièces et d'accessoires de motocycles
46	Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	Commerce de gros, à l'exception des véhicules automobiles et des motocycles
461	Handelsbemiddeling	Intermédiaires du commerce de gros
4611	Handelsbemiddeling in landbouwproducten, levende dieren en textielgrondstoffen en halffabrikaten	Intermédiaires du commerce en matières premières agricoles, animaux vivants, matières premières textiles et produits semi-finis
4612	Handelsbemiddeling in brandstoffen, ertsen, metalen en chemische producten	Intermédiaires du commerce en combustibles, métaux, minéraux et produits chimiques
4613	Handelsbemiddeling in hout en bouwmaterialen	Intermédiaires du commerce en bois et matériaux de construction
4614	Handelsbemiddeling in machines, apparaten en werktuigen voor de industrie en in schepen en luchtvaartuigen	Intermédiaires du commerce en machines, équipements industriels, navires et avions
4615	Handelsbemiddeling in meubelen, huishoudelijke artikelen en ijzerwaren	Intermédiaires du commerce en meubles, articles de ménage et quincaillerie
4616	Handelsbemiddeling in textiel, kleding, bont, schoeisel en lederwaren	Intermédiaires du commerce en textiles, habillement, fourrures, chaussures et articles en cuir
4617	Handelsbemiddeling in voedings- en genotmiddelen	Intermédiaires du commerce en denrées, boissons et tabac
4618	Handelsbemiddeling gespecialiseerd in andere goederen	Intermédiaires spécialisés dans le commerce d'autres produits spécifiques
4619	Handelsbemiddeling in goederen, algemeen assortiment	Intermédiaires du commerce en produits divers
462	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	Commerce de gros de produits agricoles bruts et d'animaux vivants
4621	Groothandel in granen, ruwe tabak, zaden en veevoeders	Commerce de gros de céréales, de tabac non manufacturé, de semences et d'aliments pour le bétail
4622	Groothandel in bloemen en planten	Commerce de gros de fleurs et de plantes
4623	Groothandel in levende dieren	Commerce de gros d'animaux vivants
4624	Groothandel in huiden, vellen en leer	Commerce de gros de cuirs et de peaux

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

463	Groothandel in voedingsmiddelen, dranken en ge- notmiddelen	Commerce de gros de produits alimentaires, de boissons et de tabac
4631	Groothandel in groenten en fruit	Commerce de gros de fruits et de légumes
4632	Groothandel in vlees en vleesproducten	Commerce de gros de viandes et de produits à base de viande
4633	Groothandel in zuivelproducten, eieren en spijsoliën en -vetten	Commerce de gros de produits laitiers, œufs, huiles et matières grasses comestibles
4634	Groothandel in dranken	Commerce de gros de boissons
4635	Groothandel in tabaksproducten	Commerce de gros de produits à base de tabac
4636	Groothandel in suiker, chocolade en suikerwerk	Commerce de gros de sucre, de chocolat et de confi- serie
4637	Groothandel in koffie, thee, cacao en specerijen	Commerce de gros de café, de thé, de cacao et d'épices
4638	Groothandel in andere voedingsmiddelen, met inbe- grip van vis en schaal- en weekdieren	Commerce de gros d'autres produits alimentaires, y compris poissons, crustacés et mollusques
4639	Niet-gespecialiseerde groothandel in voedings- en ge- notmiddelen	Commerce de gros non spécialisé de denrées, bois- sons et tabac
464	Groothandel in andere consumentenartikelen	Commerce de gros d'autres biens domestiques
4641	Groothandel in textiel	Commerce de gros de textiles
4642	Groothandel in kleding en schoeisel	Commerce de gros d'habillement et de chaussures
4643	Groothandel in elektrische huishoudelijke apparaten	Commerce de gros d'appareils électroménagers
4644	Groothandel in porselein, glaswerk en reinigingsmid- delen	Commerce de gros de porcelaine, de verrerie et de produits d'entretien
4645	Groothandel in parfumerieën en cosmetica	Commerce de gros de parfumerie et de produits de beauté
4646	Groothandel in farmaceutische producten	Commerce de gros de produits pharmaceutiques
4647	Groothandel in huismeubilair, tapijten en verlichtings- apparatuur	Commerce de gros de mobilier domestique, de tapis et d'appareils d'éclairage
4648	Groothandel in uurwerken en sieraden	Commerce de gros d'articles d'horlogerie et de bijou- terie
4649	Groothandel in andere consumentenartikelen	Commerce de gros d'autres biens domestiques
465	Groothandel in informatie- en communicatieap- paratuur	Commerce de gros d'équipements de l'information et de la communication
4651	Groothandel in computers, randapparatuur en soft- ware	Commerce de gros d'ordinateurs, d'équipements infor- matiques périphériques et de logiciels
4652	Groothandel in elektronische en telecommunicatieap- paratuur en delen daarvan	Commerce de gros de composants et d'équipements électroniques et de télécommunication
466	Groothandel in andere machines en werktuigen en toebehoren	Commerce de gros d'autres équipements indus- triels
4661	Groothandel in machines, werktuigen en toebehoren voor de landbouw	Commerce de gros de matériel agricole
4662	Groothandel in gereedschapswerktuigen	Commerce de gros de machines-outils
4663	Groothandel in machines voor de mijnbouw, de bouw- nijverheid en de weg- en waterbouw	Commerce de gros de machines pour l'extraction, la construction et le génie civil
4664	Groothandel in machines voor de textielindustrie en in naai- en breimachines	Commerce de gros de machines pour l'industrie textile et l'habillement
4665	Groothandel in kantoormeubelen	Commerce de gros de mobilier de bureau
4666	Groothandel in andere kantoormachines en kantoor- benodigdheden	Commerce de gros d'autres machines et équipements de bureau
4669	Groothandel in andere machines en werktuigen	Commerce de gros d'autres machines et équipements

467	Overige gespecialiseerde groothandel	Autres commerces de gros spécialisés
4671	Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten	Commerce de gros de combustibles solides, liquides et gazeux et de produits annexes
4672	Groothandel in metalen en metaalertsen	Commerce de gros de minerais et de métaux
4673	Groothandel in hout, bouwmaterialen en sanitair	Commerce de gros de bois, de matériaux de construction et d'appareils sanitaires
4674	Groothandel in ijzerwaren en in installatiemateriaal voor loodgieterswerk en verwarming	Commerce de gros de quincaillerie et de fournitures pour plomberie et chauffage
4675	Groothandel in chemische producten	Commerce de gros de produits chimiques
4676	Groothandel in andere intermediaire producten	Commerce de gros d'autres produits intermédiaires
4677	Groothandel in afval en schroot	Commerce de gros de déchets et de débris
469	Niet-gespecialiseerde groothandel	Commerce de gros non spécialisé
47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	Commerce de détail, à l'exception des véhicules automobiles et des motocycles
471	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	Commerce de détail en magasin non spécialisé
4711	Detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen	Commerce de détail en magasin non spécialisé à prédominance alimentaire
4719	Overige detailhandel in niet-gespecialiseerde winkels	Autres commerces de détail en magasin non spécialisé
472	Detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail alimentaire en magasin spécialisé
4721	Detailhandel in groenten en fruit in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de fruits et de légumes en magasin spécialisé
4722	Detailhandel in vlees en vleesproducten in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de viandes et de produits à base de viande en magasin spécialisé
4723	Detailhandel in vis en schaal- en weekdieren in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de poissons, crustacés et mollusques en magasin spécialisé
4724	Detailhandel in brood, banketbakkerswerk en suikerverk in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de pain, de pâtisserie et de confiserie en magasin spécialisé
4725	Detailhandel in dranken in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de boissons en magasin spécialisé
4726	Detailhandel in tabaksproducten in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de produits à base de tabac en magasin spécialisé
4729	Overige detailhandel in voedingsmiddelen in gespecialiseerde winkels	Autres commerces de détail alimentaires en magasin spécialisé
473	Detailhandel in motorbrandstoffen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de carburants automobiles en magasin spécialisé
474	Detailhandel in ICT-apparatuur in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'équipements de l'information et de la communication en magasin spécialisé
4741	Detailhandel in computers, randapparatuur en software in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'ordinateurs, d'unités périphériques et de logiciels en magasin spécialisé
4742	Detailhandel in telecommunicatieapparatuur in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de matériels de télécommunication en magasin spécialisé
4743	Detailhandel in audio- en videoapparatuur in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de matériels audio-vidéo en magasin spécialisé

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

475	Detailhandel in andere consumentenartikelen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'autres équipements du foyer en magasin spécialisé
4751	Detailhandel in textiel in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de textiles en magasin spécialisé
4752	Detailhandel in ijzerwaren, verf en glas in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de quincaillerie, de peintures et de verres en magasin spécialisé
4753	Detailhandel in tapijten en andere vloerbedekking en wandbekleding in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de tapis, de moquettes et de revêtements de murs et de sols en magasin spécialisé
4754	Detailhandel in elektrische huishoudapparaten in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'appareils électroménagers en magasin spécialisé
4759	Detailhandel in meubelen, verlichtingsbenodigdheden en andere huishoudelijke artikelen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de meubles, d'appareils d'éclairage et d'autres articles de ménage en magasin spécialisé
476	Detailhandel in cultuur- en recreatieartikelen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de biens culturels et de loisirs en magasin spécialisé
4761	Detailhandel in boeken in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de livres en magasin spécialisé
4762	Detailhandel in kranten en kantoorbehoeften in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de journaux et de papeterie en magasin spécialisé
4763	Detailhandel in audio- en video-opnamen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'enregistrements musicaux et vidéo en magasin spécialisé
4764	Detailhandel in sportartikelen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'articles de sport en magasin spécialisé
4765	Detailhandel in spellen en speelgoed in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de jeux et de jouets en magasin spécialisé
477	Detailhandel in andere artikelen in gespecialiseerde winkels	Autres commerces de détail en magasin spécialisé
4771	Detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'habillement en magasin spécialisé
4772	Detailhandel in schoeisel en lederwaren in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de chaussures et d'articles en cuir en magasin spécialisé
4773	Apothekers in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de produits pharmaceutiques en magasin spécialisé
4774	Detailhandel in medische en orthopedische artikelen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'articles médicaux et orthopédiques en magasin spécialisé
4775	Detailhandel in cosmetica en toiletartikelen in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de parfumerie et de produits de beauté en magasin spécialisé
4776	Detailhandel in bloemen, planten, zaden, kunstmeststoffen, huisdieren en voedsel voor huisdieren in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail de fleurs, de plantes, de graines, d'engrais, d'animaux de compagnie et d'aliments pour ces animaux en magasin spécialisé
4777	Detailhandel in uurwerken en sieraden in gespecialiseerde winkels	Commerce de détail d'articles d'horlogerie et de bijouterie en magasin spécialisé
4778	Overige detailhandel in nieuwe artikelen in gespecialiseerde winkels	Autres commerces de détail de biens neufs en magasin spécialisé
4779	Detailhandel in antiquiteiten en tweedehandsgoederen in winkels	Commerce de détail d'antiquités et de biens d'occasion en magasin
478	Markt- en straathandel	Commerce de détail sur éventaies et marchés
4781	Markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen	Commerce de détail alimentaire sur éventaies et marchés
4782	Markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel	Commerce de détail de textiles, d'habillement et de chaussures sur éventaies et marchés
4789	Markt- en straathandel in andere artikelen	Autres commerces de détail sur éventaies et marchés
479	Detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	Commerce de détail hors magasin, éventaies ou marchés
4791	Detailhandel via postorderbedrijven of via internet	Vente à distance
4799	Overige detailhandel, niet in winkels en exclusief markt- en straathandel	Autres commerces de détail hors magasin, éventaies ou marchés

Tabel 4-2. Omzet volgens btw-gegevens

Bedragen in duizenden euro																			
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		2016-I	2016-II	2016-III	2016-IV	2017-I	2017-II	2017-III	2017-IV
45	90.918.527	73.389.120	82.515.819	88.834.811	85.393.373	88.024.632	92.330.933	100.269.637	109.996.637	119.575.208		26.832.187	28.572.736	24.789.537	29.802.177	30.437.237	30.941.398	27.050.688	31.145.885
451	69.990.691	55.085.623	61.240.107	65.336.509	63.006.741	64.090.496	69.076.396	75.421.416	83.020.532	91.615.640		20.356.138	21.443.861	18.721.480	22.499.053	23.390.950	23.822.824	20.712.492	23.689.374
452	6.002.303	6.014.043	5.184.216	5.499.430	5.209.068	5.315.427	4.965.750	4.569.529	4.944.418	5.253.579		1.154.540	1.264.290	1.098.153	1.427.435	1.305.724	1.340.223	1.109.059	1.498.573
453	13.921.702	11.506.758	15.361.287	17.331.133	16.510.612	17.940.718	17.642.068	19.608.140	21.159.133	21.842.946		5.111.184	5.609.542	4.768.017	5.670.390	5.547.585	5.523.038	5.005.873	5.766.450
454	1.003.831	782.696	730.209	667.739	666.952	677.991	646.719	670.552	872.554	863.043		210.325	255.043	201.887	205.299	192.978	255.313	223.264	191.488
46	307.497.397	270.202.454	314.892.513	352.821.168	365.769.640	362.709.747	364.202.111	358.922.125	346.050.351	368.327.063		87.109.796	87.997.831	82.918.163	88.024.561	90.771.927	93.145.167	87.904.740	96.505.229
461	14.834.222	12.733.286	14.759.391	18.271.469	18.063.062	17.681.841	15.039.902	15.023.963	14.963.305	17.941.612		3.638.130	3.746.616	3.550.862	4.027.697	4.443.877	4.452.943	4.407.839	4.636.953
462	8.191.346	7.290.488	7.517.065	7.834.698	8.124.146	8.540.084	8.359.222	7.543.817	7.715.050	8.176.844		1.845.640	2.104.893	1.761.399	2.003.118	1.920.956	2.138.964	1.804.190	2.312.734
463	39.089.773	38.438.498	41.595.619	43.630.734	45.239.729	47.812.556	48.228.978	49.048.715	50.365.416	52.715.869		11.749.730	12.691.132	12.686.363	13.238.191	12.425.383	13.633.958	13.015.321	13.641.207
464	77.763.227	80.869.723	86.759.548	91.177.595	92.747.715	89.739.263	91.846.338	100.256.225	88.219.091	85.814.319		25.200.707	21.285.971	20.595.777	21.136.636	21.083.965	21.245.354	21.335.189	22.149.811
465	11.735.754	9.563.696	10.431.036	9.679.390	8.935.545	8.579.748	8.485.967	8.581.505	8.735.036	10.555.522		2.092.061	2.043.181	1.979.008	2.620.786	2.558.263	2.455.198	2.447.212	3.094.849
466	25.117.055	20.646.787	23.115.175	26.489.171	26.483.453	26.038.994	27.189.675	28.633.220	29.407.139	30.110.621		7.238.392	7.750.979	6.845.979	7.571.789	7.640.282	7.759.719	6.982.872	7.727.748
467	124.469.604	94.791.878	126.273.402	151.449.533	163.092.304	161.307.225	161.184.550	146.332.562	143.079.407	159.625.387		34.441.544	37.507.132	34.639.174	36.491.557	39.834.053	40.629.211	37.070.989	42.091.134
469	6.296.416	5.868.098	4.441.277	4.288.578	3.083.686	3.010.036	3.867.479	3.502.118	3.565.907	3.386.889		903.592	867.927	859.601	934.787	865.148	829.820	841.128	850.793
47	77.645.795	78.956.881	84.226.637	86.734.346	88.780.670	90.001.815	91.364.805	93.830.662	96.663.157	98.034.572		22.665.525	24.293.897	23.630.942	26.072.793	23.654.105	24.998.789	24.055.381	25.326.297
471	30.319.371	31.910.788	34.487.259	34.868.925	36.522.051	37.402.305	38.750.842	41.032.917	44.263.983	45.389.277		10.174.274	11.277.178	11.044.908	11.767.623	11.003.070	11.725.184	11.193.988	11.467.035
472	4.499.691	4.487.566	4.704.929	4.843.837	4.966.522	5.055.838	4.989.662	5.079.327	5.144.211	5.022.771		1.190.738	1.292.432	1.266.283	1.394.758	1.147.065	1.287.637	1.212.156	1.375.913
473	4.900.384	4.317.110	5.193.274	5.423.622	5.427.852	5.502.483	5.922.657	5.405.713	4.997.368	4.837.553		1.210.028	1.211.271	1.171.435	1.404.634	1.360.011	1.293.245	1.195.536	988.761
474	2.568.012	2.397.225	2.289.102	2.280.435	2.124.606	2.087.390	2.119.415	1.775.369	1.807.860	1.757.080		432.842	425.778	433.282	515.958	418.200	404.237	414.191	520.452
475	9.782.807	9.985.685	10.431.126	10.832.316	10.986.813	10.801.280	10.769.240	10.936.516	11.193.434	11.128.324		2.671.930	2.821.172	2.759.269	2.941.063	2.669.577	2.803.092	2.783.241	2.872.414
476	3.592.660	3.492.424	3.559.211	3.560.735	3.341.605	3.210.815	3.142.580	3.067.238	3.057.731	2.962.962		685.308	718.956	772.138	881.329	651.653	700.351	753.785	857.173
477	20.258.614	19.514.872	20.396.374	21.463.417	21.485.009	21.849.742	22.113.710	22.631.156	21.887.395	21.897.251		5.316.130	5.502.502	5.179.198	5.889.565	5.227.868	5.595.253	5.309.974	5.764.156
478	382.103	397.053	413.832	425.796	436.701	441.532	465.364	476.417	494.799	497.981		105.049	135.769	125.682	128.299	108.440	136.554	125.121	127.866
479	1.342.153	2.454.158	2.751.530	3.035.263	3.489.511	3.650.430	3.091.335	3.426.009	3.816.376	4.541.373		879.226	908.839	878.747	1.149.564	1.068.221	1.053.236	1.067.389	1.352.527
Verloop																			
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2008	2016-I	2016-II	2016-III	2016-IV	2017-I	2017-II	2017-III	2017-IV
45		-19,3%	12,4%	7,7%	-3,9%	3,1%	4,9%	8,6%	9,7%	8,7%	31,5%	8,5%	15,7%	8,3%	6,6%	13,4%	8,3%	9,1%	4,5%
451		-21,3%	11,2%	6,7%	-3,6%	1,7%	7,8%	9,2%	10,1%	10,4%	30,9%	7,9%	17,0%	9,7%	6,3%	14,9%	11,1%	10,6%	5,3%
452		0,2%	-13,8%	6,1%	-5,3%	2,0%	-6,6%	-8,0%	8,2%	6,3%	-12,5%	6,5%	9,9%	9,9%	6,9%	13,1%	6,0%	1,0%	5,0%
453		-17,3%	33,5%	12,8%	-4,7%	8,7%	-1,7%	11,1%	7,9%	3,2%	56,9%	10,4%	11,5%	2,6%	7,0%	8,5%	-1,5%	5,0%	1,7%
454		-22,0%	-6,7%	-8,6%	-0,1%	1,7%	-4,6%	3,7%	30,1%	-1,1%	-14,0%	42,5%	30,2%	20,5%	28,7%	-8,2%	0,1%	10,6%	-6,7%
46		-12,1%	16,5%	12,0%	3,7%	-0,8%	0,4%	-1,4%	-3,6%	6,4%	19,8%	-0,8%	-5,5%	-5,0%	-3,0%	4,2%	5,8%	6,0%	9,6%
461		-14,2%	15,9%	23,8%	-1,1%	-2,1%	-14,9%	-0,1%	-0,4%	19,9%	20,9%	-1,5%	-4,5%	-7,9%	13,4%	22,1%	18,9%	24,1%	15,1%
462		-11,0%	3,1%	4,2%	3,7%	5,1%	-2,1%	-9,8%	2,3%	6,0%	-0,2%	-4,7%	2,8%	2,5%	8,7%	4,1%	1,6%	2,4%	15,5%
463		-1,7%	8,2%	4,9%	3,7%	5,7%	0,9%	1,7%	2,7%	4,7%	34,9%	5,3%	1,5%	2,4%	1,9%	5,8%	7,4%	2,6%	3,0%
464		4,0%	7,3%	5,1%	1,7%	-3,2%	2,3%	9,2%	-12,0%	-2,7%	10,4%	4,3%	-13,5%	-17,5%	-20,3%	-16,3%	-0,2%	3,6%	4,8%
465		-18,5%	9,1%	-7,2%	-7,7%	-4,0%	-1,1%	1,1%	1,8%	20,8%	-10,1%	0,0%	0,5%	3,4%	3,0%	22,3%	20,2%	23,7%	18,1%
466		-17,8%	12,0%	14,6%	0,0%	-1,7%	4,4%	5,3%	2,7%	2,4%	19,9%	2,6%	5,3%	0,3%	2,5%	5,6%	0,1%	2,0%	2,1%
467		-23,8%	33,2%	19,9%	7,7%	-1,1%	-0,1%	-9,2%	-2,2%	11,6%	28,2%	-6,6%	-5,7%	-0,4%	4,5%	15,7%	8,3%	7,0%	15,3%
469		-6,8%	-24,3%	-3,4%	-28,1%	-2,4%	28,5%	-9,4%	1,8%	-5,0%	-46,2%	8,6%	5,4%	-1,6%	-3,9%	-4,3%	-4,4%	-2,1%	-9,0%
47		1,7%	6,7%	3,0%	2,4%	1,4%	1,5%	2,7%	3,0%	1,4%	26,3%	1,2%	4,6%	3,2%	3,1%	4,4%	2,9%	1,8%	-2,9%
471		5,2%	8,1%	1,1%	4,7%	2,4%	3,6%	5,9%	7,9%	2,5%	49,7%	3,7%	13,6%	8,9%	5,4%	8,1%	4,0%	1,3%	-2,6%
472		-0,3%	4,8%	3,0%	2,5%	1,8%	-1,3%	1,8%	1,3%	-2,4%	11,6%	2,9%	-0,9%	3,5%	0,1%	-3,7%	-0,4%	-4,3%	-1,4%
473		-11,9%	20,3%	4,4%	0,1%	1,4%	7,6%	-8,7%	-7,6%	-3,2%	-1,3%	-11,7%	-15,4%	-10,6%	8,5%	12,4%	6,8%	2,1%	-29,6%
474		-6,7%	-4,5%	-0,4%	-6,8%	-1,8%	1,5%	-16,2%	1,8%	-2,8%	-31,6%	-1,6%	2,5%	9,0%	-1,2%	-3,4%	-5,1%	-4,4%	0,9%
475		2,1%	4,5%	3,8%	1,4%	-1,7%	-0,3%	1,6%	2,3%	-0,6%	13,8%	2,9%	2,8%	2,1%	1,6%	-0,1%	-0,6%	0,9%	-2,3%
476		-2,8%	1,9%	0,0%	-6,2%	-3,9%	-2,1%	-2,4%	-0,3%	-3,1%	-17,5%	3,9%	-1,8%	-1,5%	-1,1%	-4,9%	-2,6%	-2,4%	-2,7%
477		-3,7%	4,5%	5,2%	0,1%	1,7%	1,2%	2,3%	-3,3%	0,0%	8,1%	-2,3%	-4,5%	-4,0%	-2,4%	-1,7%	1,7%	2,5%	-2,1%
478		3,9%	4,2%	2,9%	2,6%	1,1%	5,4%	2,4%	3,9%	0,6%	30,3%	3,7%	4,5%	3,4%	3,8%	3,2%	0,6%	-0,4%	-0,3%
479		82,9%	12,1%	10,3%	15,0%	4,6%	-15,3%	10,8%	11,4%	19,0%	238,4%	5,4%	14,6%	6,7%	18,0%	21,5%	15,9%	21,5%	17,7%

Bron : Statbel.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 4-3. Investerings volgens btw-gegevens

Bedragen in duizenden euro																		
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2016-I	2016-II	2016-III	2016-IV	2017-I	2017-II	2017-III	2017-IV	
45	949.158	844.331	880.723	1.033.371	882.882	927.493	1.059.752	1.158.409	1.365.092	1.436.805	275.311	466.835	300.977	321.969	339.633	388.866	311.087	397.219
451	627.391	515.631	499.985	695.489	606.912	656.592	783.222	864.431	1.078.546	1.079.068	200.366	393.071	240.577	244.532	237.682	307.085	239.122	295.179
452	232.334	234.783	301.220	249.106	175.351	171.907	178.845	165.060	175.190	219.186	40.486	44.542	37.300	52.862	49.743	52.802	54.274	62.367
453	68.998	74.764	60.060	74.806	87.453	87.220	81.258	115.548	93.504	122.909	27.035	25.809	20.871	19.789	47.663	24.737	15.260	35.249
454	20.435	19.153	19.458	13.970	13.166	11.774	16.427	13.370	17.852	15.642	7.424	3.413	2.229	4.786	4.545	4.242	2.431	4.424
46	2.350.382	1.875.982	1.993.095	2.131.022	2.043.110	1.962.992	1.897.751	1.921.676	2.077.439	2.206.371	472.598	517.947	482.759	604.135	489.046	548.930	574.977	593.418
461	180.070	169.445	186.449	181.100	158.085	151.628	145.573	150.009	196.227	198.251	36.020	38.299	66.259	55.649	34.775	40.861	72.171	50.444
462	104.129	93.231	94.633	104.156	93.472	86.085	93.497	101.974	103.565	98.929	26.060	29.055	24.736	23.714	22.578	30.311	25.135	20.905
463	375.049	336.633	335.377	387.248	367.530	354.828	381.279	393.528	400.520	413.791	99.268	103.237	88.725	109.290	89.786	108.899	96.184	118.922
464	379.471	357.685	497.762	456.407	464.753	395.664	412.443	375.948	362.095	394.059	89.937	83.095	80.248	108.815	94.791	106.542	93.629	99.097
465	97.145	54.118	49.229	37.442	46.793	62.584	40.210	37.735	38.884	58.646	8.650	9.699	7.913	12.622	14.929	10.688	8.783	24.246
466	392.394	274.816	287.077	306.486	327.297	332.305	296.794	299.360	317.264	403.975	74.616	75.706	72.662	94.280	76.523	98.358	131.443	97.651
467	765.731	537.132	518.558	634.697	563.585	559.713	499.995	530.936	635.762	613.806	130.215	172.673	138.098	194.776	147.441	148.422	143.490	174.453
469	56.393	52.922	24.010	23.486	21.595	20.185	27.960	32.186	23.122	24.914	7.832	6.183	4.118	4.989	8.223	4.849	4.142	7.700
47	2.156.092	2.136.739	2.870.675	2.302.862	2.348.089	2.191.700	2.311.528	2.340.111	2.491.762	2.589.470	586.153	617.793	565.401	722.415	611.200	610.066	589.357	778.847
471	697.217	674.504	1.432.838	846.363	959.553	818.890	954.806	965.127	1.076.475	1.195.028	252.160	265.399	258.780	300.136	257.159	266.130	280.175	391.564
472	182.586	181.533	192.210	200.636	185.387	179.279	166.531	186.696	201.445	192.359	47.449	52.119	45.545	56.332	44.352	48.352	41.780	57.875
473	54.489	45.730	40.038	39.752	35.330	74.809	34.791	37.912	35.654	34.726	7.788	10.536	6.963	10.367	7.545	8.644	7.219	11.318
474	77.702	75.619	65.981	61.953	54.908	47.143	41.749	53.153	48.241	40.962	10.007	11.896	13.532	12.806	8.764	11.094	9.138	11.966
475	298.615	305.610	295.893	282.320	285.596	255.787	297.877	284.726	293.015	259.328	70.247	75.658	55.503	91.607	61.224	68.081	58.769	71.254
476	97.102	81.347	80.781	74.852	67.895	70.430	62.760	56.846	59.711	59.057	14.849	14.764	13.138	16.960	13.360	13.756	14.329	17.612
477	701.404	711.609	705.724	736.799	698.316	686.318	696.602	693.735	709.495	737.539	167.431	170.057	156.334	215.673	204.649	177.753	161.693	193.444
478	25.898	26.493	25.208	28.321	23.366	25.660	25.503	26.476	26.926	26.968	6.923	7.060	5.854	7.089	5.415	8.141	6.940	6.472
479	21.079	34.294	32.002	31.866	37.738	33.384	30.909	36.440	40.800	43.503	9.299	10.304	9.752	11.445	8.732	8.115	9.314	17.342

Verloop																		
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2008	2016-I	2016-II	2016-III	2016-IV	2017-I	2017-II	2017-III	2017-IV
45	-11,0%	4,3%	17,3%	-14,6%	5,1%	14,3%	9,3%	17,8%	5,3%	51,4%	10,8%	41,3%	11,6%	3,9%	23,4%	-16,7%	3,4%	23,4%
451	-17,8%	-3,0%	39,1%	-12,7%	8,2%	19,3%	10,4%	24,8%	0,0%	72,0%	5,1%	54,1%	18,2%	13,6%	18,6%	-21,9%	-0,6%	20,7%
452	1,1%	28,3%	-17,3%	-29,6%	-2,0%	4,0%	-7,7%	6,1%	25,1%	-5,7%	6,4%	12,0%	-2,1%	7,5%	22,9%	18,5%	45,5%	18,0%
453	8,4%	-19,7%	24,6%	16,9%	-0,3%	-6,8%	42,2%	-19,1%	31,4%	78,1%	59,5%	-20,6%	-18,7%	-51,0%	76,3%	-4,2%	-26,9%	78,1%
454	-6,3%	1,6%	-28,2%	-5,8%	-10,6%	39,5%	-18,6%	33,5%	-12,4%	-23,5%	163,4%	13,8%	-8,5%	-6,4%	-38,8%	24,3%	9,1%	-7,6%
46	-20,2%	6,2%	6,9%	-4,1%	-3,9%	-3,3%	1,3%	8,1%	6,2%	-6,1%	7,7%	7,0%	7,1%	10,3%	3,5%	6,0%	19,1%	-1,8%
461	-5,9%	10,0%	-2,9%	-12,7%	-4,1%	-4,0%	3,0%	30,8%	1,0%	10,1%	1,7%	9,1%	86,6%	26,5%	-3,5%	6,7%	8,9%	-9,4%
462	-10,5%	1,5%	10,1%	-10,3%	-7,9%	8,6%	9,1%	1,6%	-4,5%	-5,0%	3,2%	1,0%	8,8%	-5,9%	-13,4%	4,3%	1,6%	-11,8%
463	-10,2%	-0,4%	15,5%	-5,1%	-3,5%	7,5%	3,2%	1,8%	3,3%	10,3%	13,8%	6,7%	-5,7%	-5,4%	-9,6%	5,5%	8,4%	8,8%
464	-5,7%	39,2%	-8,3%	1,8%	-14,9%	4,2%	-8,8%	-3,7%	8,8%	3,8%	7,1%	-11,1%	-14,4%	3,9%	5,4%	28,2%	16,7%	-8,9%
465	-44,3%	-9,0%	-23,9%	25,0%	33,7%	-35,8%	-6,2%	3,0%	50,8%	-39,6%	28,4%	4,7%	-28,4%	18,1%	72,6%	10,2%	11,0%	92,1%
466	-30,0%	4,5%	6,8%	6,8%	1,5%	-10,7%	0,9%	6,0%	27,3%	3,0%	0,2%	-8,4%	18,2%	16,8%	2,6%	29,9%	80,9%	3,6%
467	-29,9%	-3,5%	22,4%	-11,2%	-0,7%	-10,7%	6,2%	19,7%	-3,5%	-19,8%	8,5%	35,0%	9,5%	24,1%	13,2%	-14,0%	3,9%	-10,4%
469	-6,2%	-54,6%	-2,2%	-8,1%	-6,5%	38,5%	15,1%	-28,2%	7,8%	-55,8%	37,2%	-39,9%	-31,7%	-50,9%	5,0%	-21,6%	0,6%	54,3%
47	-0,9%	34,3%	-19,8%	2,0%	-6,7%	5,5%	1,2%	6,5%	3,9%	20,1%	15,0%	8,9%	1,2%	2,5%	4,3%	-1,3%	4,2%	7,8%
471	-3,3%	112,4%	-40,9%	13,4%	-14,7%	16,6%	1,1%	11,5%	11,0%	71,4%	31,6%	18,4%	7,9%	-3,0%	2,0%	0,3%	8,3%	30,5%
472	-0,6%	5,9%	4,4%	-7,6%	-3,3%	-7,1%	12,1%	7,9%	-4,5%	5,4%	11,1%	7,6%	16,3%	-0,1%	-6,5%	-7,2%	-8,3%	2,7%
473	-16,1%	-12,4%	-0,7%	-11,1%	111,7%	-53,5%	9,0%	-6,0%	-2,6%	-36,3%	-8,9%	20,9%	-10,5%	-19,4%	-3,1%	-18,0%	3,7%	9,2%
474	-2,7%	-12,7%	-6,1%	-11,4%	-14,1%	-11,4%	27,3%	-9,2%	-15,1%	-47,3%	11,4%	-2,1%	-16,0%	-19,5%	-12,4%	-6,7%	-32,5%	-6,6%
475	2,3%	-3,2%	-4,6%	1,2%	-10,4%	16,5%	-4,4%	2,9%	-11,5%	-13,2%	19,4%	9,3%	-17,5%	2,4%	-12,8%	-10,0%	5,9%	-22,2%
476	-16,2%	-0,7%	-7,3%	-9,3%	3,7%	-10,9%	-9,4%	5,0%	-1,1%	-39,2%	4,0%	4,3%	4,7%	6,9%	-10,0%	-6,8%	9,1%	3,8%
477	1,5%	-0,8%	4,4%	-5,2%	-1,7%	1,5%	-0,4%	2,3%	4,0%	5,2%	-3,0%	-3,5%	-3,7%	18,2%	22,2%	4,5%	3,4%	-10,3%
478	2,3%	-4,9%	12,3%	-17,5%	9,8%	-0,6%	3,8%	1,7%	0,2%	4,1%	41,4%	19,7%	0,5%	-28,1%	-21,8%	15,3%	18,6%	-8,7%
479	62,7%	-6,7%	-0,4%	18,4%	-11,5%	-7,4%	14,7%	15,1%	6,6%	106,4%	33,2%	20,9%	28,2%	-7,2%	-6,1%	-21,2%	-4,5%	51,5%

Bron: Statbel.

Persoverzicht: de distributiesector staat voor nieuwe uitdagingen

Jobs: [Comeos wil nieuwe organisatiemodellen testen binnen de retail](#) (Gondola, 30 januari 2018): *“Comeos, de Belgische federatie voor handel en diensten, bevestigt dat de distributiesector sinds 2008 jaarlijks gemiddeld 2.000 jobs oplevert. Al noteerde de handelsfederatie wel een serieuze daling in 2017 en vreest de organisatie daarom voor de toekomst. Volgens Comeos zullen de digitalisering en de automatisering van de magazijnen in de toekomst duizenden jobs waar maar beperkte kwalificaties voor nodig zijn, onder druk zetten.”*

Dominique Michel, CEO van Comeos, voegt eraan toe: *“De banen kunnen eventueel geheroriënteerd worden naar nieuwe jobs binnen de e-commerce, zoals die van leveranciers? De evolutie zal hoe dan ook exponentieel zijn, het ritme zal versnellen en we moeten ons daarom aanpassen. Het is een kwestie van overleven.”*

Gaan we door digitalisering, robotisering van distributiecentra en e-commerce een snelle afbraak van de werkgelegenheid tegemoet?

Weldra het einde van de hypermarkten? (RTBF, 31 januari 2018): Luidt het herstructureeringsplan van Carrefour het einde van een tijdperk in, dat van de hypermarkten, die gigantische winkels waar je zowat alles kunt vinden? Er zijn tekenen aan de wand die dat doen vermoeden. Of het nu is omdat de klant liever vanuit zijn luie zetel zijn aankopen doet - online via e-commerce-platformen - of omdat hij de voorkeur geeft aan kleine buurtwinkels en speciaalzaken boven algemene handelszaken, de consumptiegewoonten zijn volop aan het veranderen. Met die veranderingen voor ogen zullen de supermarkten zich anders moeten organiseren, met meer ruimte voor robotisering.

Tot 1233 jobs gaan verloren bij Carrefour in België (La libre, 25 januari 2018): Er is een hervormingsplan nodig om de kosten te drukken en om sterk te gaan investeren in waarde scheppende sectoren, zoals digitale ontwikkeling, diensten, bio, verse producten en eigen merken van de winkelketens.

Er is al veel inkt gevloeid over de problemen waarmee de supermarkten te kampen hebben. Vaak wordt gewezen op rendabiliteitsproblemen door de te hoge factorkosten (lonen), met name door de anciënniteit van de werknemers, de veranderde koopgewoonten (zo veel mogelijk e-commerce), het toegenomen aantal verkooppunten (meer winkels dichterbij) en de bikkelharte concurrentie van de smart discounters.

De slimme supermarkt

Amazon opent de eerste supermarkt zonder kassa's (RTBF, 22 januari 2018): Sinds maandag 21 januari 2018 stelt Amazon voor het Amerikaanse publiek een eerste supermarkt zonder kassa's open (“Amazon Go”). Die supermarkt bevindt zich in Seattle, in de staat Washington, bij de nieuwe hoofdzetel van de multinational.

Het idee achter die “slimme” supermarkt is dat klanten hun aankopen kunnen doen net zoals in om het even welke andere supermarkt, behalve dan dat ze op het einde niet meer langs de kassa gaan voor ze de winkel verlaten. Dankzij een systeem van sensoren (die de

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

producten registreren) en camera's (die de klanten herkennen) weet de Amerikaanse handelsreus welke klant welke producten meeneemt. De klant krijgt zijn aankopen dan aangerekend op zijn Amazon-account.

Momenteel loopt het experiment enkel in Amerika, maar de kans is groot dat het in een nabije toekomst ook in Europa uitgetest zal worden.

Online shoppen

[De kaap van 10 miljard online bestedingen in 2017 vlot behaald](#) (Becommerce, 23 maart 2018) : *“ Ook in 2017 blijft de e-commerce in België verder groeien. Het voorbije jaar winkelden 8,4 miljoen Belgische inwoners minstens één keer online, wat goed is voor een online omzet van 10,05 miljard euro. Dat komt neer op 87 miljoen aankopen. De populairste categorie in 2017 was overduidelijk “vliegtuigtickets en accommodaties (niet in pakket)” met 86 % van de bestedingen die binnen die categorie online gebeuren.*

Maar liefst 63 % van alle bestedingen aan diensten gebeurt online, terwijl dat voor producten op 9 % ligt.¹”

[Webshops van Beshopping100 \(B2C\) tekenen 13,5 % omzetstijging op in België](#) (Becommerce, 16 november 2017) : *“ De producten die het meest op internet worden gekocht zijn kleding en schoenen (23 % in 2017). Ook voedingsmiddelen en huishoudelijke artikelen groeien sterk. Als we kijken naar de cijfers van de Top 100, dan zien we dat de huishoudelijke artikelen zijn gestegen van 7 % in 2016 naar 11 % dit jaar en de voedingsmiddelen van 7 % naar 10 %.*

79 % van de websites waarop de Belgische consument koopt, is buitenlands.

De Belgen kopen dus voor 3,7 miljard euro in buitenlandse webshops van de Top 100, namelijk Amazon (Verenigde Staten), bol.com (Nederland), Apple (Verenigde Staten), Zalando (Duitsland), Coolblue (Nederland), enz.

Hierbij is het belangrijk op te merken dat 31 % van de webwinkels van Belgische herkomst geconsolideerd is in grote buitenlandse e-commercegroepen (bijvoorbeeld: Vanden Borre - Groep Darty-Fnac, Brico - Maxeda DIY, Delhaize - Royal Ahold, Telenet - Liberty Global, enz.).²”

De prijzen liggen hoger in België, zo stelt het Prijzenobservatorium

[Analyse van de prijzen, jaarverslag 2017](#) (Prijzenobservatorium, 23 maart 2018) : *“ Voor het geheel van de bewerkte levensmiddelen betaalde de Belgische consument in 2017 meer dan in de buurlanden. De prijzen lagen in België respectievelijk 11,7 %, 10,3 % en 10,2 % hoger dan in Nederland, Frankrijk en Duitsland. 70,4 % van de gemeenschappelijke producten met Nederland kostten meer in België. Voor Frankrijk en Duitsland was dat respectievelijk voor 66,6 % en 67,0 % van de gemeenschappelijke producten het geval.*

Ook voor de niet-voedingsmiddelen betaalde de Belgische consument in 2017 meer dan in de buurlanden. Op basis van het beperkte staal gemeenschappelijke huismerken blijkt dat

---

¹ BeCommerce Market Monitor 23 maart 2018.

² BeCommerce Market Monitor 16 november 2017.

ze in België 11,0 % duurder waren dan in Nederland en 5,1 % duurder dan in Frankrijk, maar 0,7 % minder kostten in België dan in Duitsland.

*In het jaarverslag 2014 wordt gesteld dat de **prijzen en aankoopvoorwaarden** die de leveranciers aan Belgische ondernemingen in de detailhandel voorleggen, minder gunstig zijn dan in de buurlanden. Aangezien de aankoop van goederen gemiddeld 80 % van de totale kosten vertegenwoordigt in de detailhandel (niet-gespecialiseerde winkels waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen), zou die factor deels kunnen verklaren waarom de prijzen in België hoger liggen. Zo leiden de relatief kleine omvang van ons land, de nationale wetgeving rond de etikettering en de grootte van de distributeurs tot minder gunstige aankoopvoorwaarden. Ook territoriale leveringsbeperkingen hebben hun invloed op de prijzen.”*

Hard discount

Volgens de krant “L’Echo” was de sector de afgelopen vijf jaar goed voor 6.650 nieuwe jobs. In maart 2018 kondigde Aldi aan dat het 450 bijkomende banen zou scheppen in België. De keten gaat tevens 350 miljoen euro investeren in de renovatie van zijn winkels. Lidl van zijn kant had geanticipeerd op de beweging met de verfraaiing van zijn verkooppunten, de invoering van enkele grote lokale productmerken, en de uitbreiding van zijn verse producten. Lidl en Aldi zijn hun gamma aan het opwaarderen, en dat gaat bij hun concurrenten niet onopgemerkt voorbij³.

De hard discount trekt steeds meer Belgen aan (DH, 19 april 2017): Voor verse producten eigenen de klassieke supermarkten en hypermarkten zich nog steeds het leeuwendeel van de markt toe, met een marktaandeel van 46,3 % in 2017. Maar de hard discounters (of smart discounters, zoals ketens als Lidl ondertussen genoemd worden) tekenen van jaar tot jaar een sterke groei op, met een marktaandeel van bijna 20 %.

Meer dan 100 Lidl-winkels gesloten door staking (L’avenir, 26 april 2018): Lidl waardeert de laatste maanden zijn gamma op, door renovatie van de winkels en door de introductie van nieuwe assortimenten. Dat gaat echter gepaard met een onophoudelijk streven naar een steeds hogere productiviteit, waardoor de werkdruk voor de medewerkers nu ondraaglijk hoog is geworden, zo stelt Setca (vakvereniging voor bedienden, technici en leidinggevenden).

---

³L’Echo, 28 maart 2018.